Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 2 τοῦ Ἀπρίλη 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 192

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΙΩΝ Ο ΣΚΛΗΡΟΣ. *Ὁ Νόμος πλακώνει ἕναν Ἑλληνικώτατο ἀνθό.*

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ. *Ἐπιστήμη πρωτομάθητη—Ἀθρώπινος Μηχανισμός* (συνέχεια).

Α. Ε. *Παραμύθια Μολίβου* (*τῆς Μιτυλήνης*).

Ο ΝΟΥΜΑΣ. *Ὁ Κόκκινος σωτήρας.*

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ. *Κάτου ἀπὸ τὴν ὄψη* (συνέχεια).

ΣΤΑΘΗΣ ΔΗΜΑΣ. *Κουβέντες μὲ τὸν ἀνιψιό μου.*

ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΙΝΟΣ. *Θεσσαλικὰ Δηγήματα—Στὴ βρύση.*

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Ἠλίας Βουτιερίδης. Λέκας Ἀρβανίτης. Λεάντρος Παλαμᾶς. Γ. Ζουφρές.*

Δ. Η. Τ. *Φαινόμενα καὶ Πράματα* (*Λαμπρὴ.... μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Ράλλη—Ἡ τρομάρα μας γιὰ τοὺς ξένους—Ὁ κ. Σκυλίτσης—Ὄχι κλάματα μὰ γροθιὰ—Τὸ μνημόσυνο τοῦ Ντεληγιάννη - Σὰ βγῆκε κι ὁ Λέκκας*).

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ - ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΣΩΤΗΡΑΣ

«.... Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα ἡ φαιδρότης, ἡ χαρὰ, ἡ ἠρεμία τὴν ὁποίαν προσδίδει ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ Κράτος τοῦ Νόμου καὶ τῆς Τάξεως ἐθριάμβευσε καὶ ὅτι δὲν εἶχε κανεὶς τίποτα νὰ φοβηθεῖ. Οὔτε ἀντίπαλος, οὔτε γιαπί, οὔτε σαΐδα.

.... Ἀφοῦ καὶ τὴν ἤτταν ἔχουν τόσον ἐνθουσιώδη καὶ ταρακτικὴν καὶ ὠτοξεσχιστιστικὴν καὶ φωναχλάδικη, τί θὰ ἦτο ἄρα γε ἡ νίκη, Θεέ μου, καὶ τί θὰ ἦτο ἡ πόλις σήμερον, ἂν ὁ Πειραιεὺς καὶ τὸ Λαύριον, αἱ δύο ἀκροπόλεις τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σιωπῆς, δὲν ἐξουδετέρωναν τὴν ἡμικορδονικὴν νευροπάθειαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχε καταληφθεῖ ἡ Πρωτεύουσα»!

(«Ν. Ἄστυ» 28 Μαρτ. σελ. 1, στήλ. 2)

Τὸ κακὸ πνίχτηκε στὰ γεννησοφάσκια του. Ἡ δεύτερη Δημοκοπία, ἡ πολὺ πιὸ ἀδιάντροπη καὶ πολὺ πιὸ ἐπίφοβη ἀπὸ τὴν πρώτη, ποὺ μᾶς τὴ γεννοῦσε μὲ βρισιὲς καὶ μὲ κουμπουριὲς ὁ Ράλλης, χτυπήθηκε κατακέφαλα καὶ οἱ ἐκλογὲς τῆς περασμένης Κυριακῆς δώσανε στὸ Κράτος τὴν *Ἐλιά*, τὸ σύβολο δηλ. τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Τάξης, τῶν δυὸ ἀγαθῶν ποὺ ἔχει σήμερα, περσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, ἀνάγκη γιὰ νὰ ζήσει καὶ γιὰ νὰ προφυλαχτεῖ ἀπὸ τοὺς τόσους ὀχτροὺς, ἐσωτερικοὺς κ' ἐξωτερικοὺς, ποὺ τὸ περιτριγυρίζουνε.

Τέτια εἴταν ἡ σημασία τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς. Ὁ λαὸς μὲ τὸν ψῆφο του δὲν ἐπρόκειτο νὰ τιμήσει ἢ νὰ χανταχώσει πρόσωπα· δὲν ψήφιζε Θεοτόκη ἢ Ράλλη· δὲ διάλεγε σαμάρι γιὰ τὴ ράχη του. Ἔκανε κάτι σπουδαιότερο καὶ ἱερώτερο. Ἔδειχνε ἂ θέλει νὰ ὑπάρχει Κράτος ἢ ὄχι. Γιατὶ τὴν Κυριακὴ δὲν ψηφιζότανε ὁ Θεοτόκης κι ὁ Ράλλης. Ψηφιζότανε τὸ ἴδιο τὸ Κράτος· καὶ τὸ Κράτος ἐνίκησε.

Ὅσοι ζοῦμε στὴν Ἀθήνα τὸ εἴδαμε μὲ τὰ μάτια μας· τὸ εἴδαμε καὶ φρίξαμε. Εἴδαμε τὴν Ἀναρχία τὸ Σαββατοκύριακο νὰ οὐρλιάζει καὶ νὰ δείχνει μὲ λύσσα τὰ ματωμένα νύχια της, τὴν εἴδαμε τὴ Δευτέρα, ὅλη τὴ μέρα, νὰ λουράζει σὰν ξεδοντιασμένος λύκος, καὶ τὴν ξαναείδαμε τὴ Δευτέρα βράδι, σὰ διαδόθηκε ὄχι πὼς νίκησε ὁ Κόκκινος Ἀρχηγός της, ἀλλὰ πὼς ἔφερε ἐφτὰ βουλευτάδες στὴν Ἀττικὴ, νὰ λυσομανάει καὶ νὰ βρίζει καὶ νὰ κουμπουριάζει παληκαρίσια τὸν ἀέρα καὶ νὰ τοιμάζεται νὰρπάξει τὶς σανίδες καὶ νὰρχινήσει νὰ χτυπάει μ' αὐτὲς κατακέφαλα τὸ Κράτος καὶ νὰ ζητάει νὰ θάψει τὸ Νόμο κάτου ἀπ' αὐτές,

Εὐτυχῶς ὁ Θεὸς μᾶς λυπήθηκε κ' οἱ *Ἑφτὰ* τοῦ Ράλλη μείνανε μόνο *Πέντε*. Πέντε τοῦδωσε ἡ Ἀττικὴ, ὅσους δηλ. τοῦ ἀξίζανε, καὶ μὲ τοὺς Πέντε ὁ Κόκκινος Σωτήρας δὲν μποροῦσε νὰ ξαναπεῖ, μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἁγιασμένης του Σανίδας, τὸ ἀμίμητο· « — *Ἀφοῦ μὲ θέλει ἡ Πρωτεύουσα εἶμαι πρωθυπουργὸς, ἀδιάφορο ἂ δὲ μὲ θέλουν οἱ Ἐπαρχίες*», γιατὶ ὅλοι τὸ ξέραμε καὶ περιμέναμε μὲ χτυποκάρδι ὄχι τί θὰ ποῦν οἱ Ἐπαρχίες, ἀλλὰ τί θὰ πεῖ ἡ Πρωτεύουσα, ἀφοῦ κατὰ τὴ Ραλλάδικη λογικὴ ἡ ἐκλογὴ τῆς Ἀττικῆς δίνει τὸν Πρωθυπουργὸ κι ὄχι ἡ ἐκλογὴ ὅλου τοῦ Κράτους!!

Τὸ κακὸ λοιπὸν πνίχτηκε στὰ γεννησοφάσκια του. Ὁ Κόκκινος Σωτήρας δὲν τρομάζει πιὰ τὸν κόσμο, μὰ τὸν κάνει καὶ γελάει μὲ τὶς κωμικὲς φοβέρες του πὼς θὰ ζητήσει, λέει, νὰ κυρώσει τὴν ἐκλογὴ τῆς Ἀττικῆς .... ὡς παράνομη!!! καὶ τὸ Ἔθνος ξανασασμένο καὶ λευτερωμένο ἀπὸ τὰ βραχνᾶ ποὺ ἴσαμε προχτὲς τοῦ πλάκωνε τὰ στήθια, τραβάει ἥσυχα τὸ δρόμο του, τὸ δρόμο τῆς σωτηρίας του ἢ τῆς τελιωτικῆς καταστροφῆς του—ἀνάλογα μὲ τὰ καλὰ ἢ κακὰ μαθήματα ποὺ θὰ πῆρε ἀπὸ τὶς τελευταῖες κρίσιμες στιγμὲς ποὺ πέρασε.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ἐγὼ τὴ φέρνω τὴν αὐγή, τὴ νύχτα ἐγὼ τὴ φέρνω,
Ὅταν προβαίνω ἀπ' τὸ βουνὸ κι' ἀπ' τὸ βουνὸ ὅταν γέρνω.

Ἐγώ, γυρμένα ἀπ' τὸ χιονιὰ τὰ λούλουδα ἀνασταίνω
Ἐγώ, μὲ τὸ λοιπῦρί μου τὰ λούλουδα μαραίνω.

Κ' εἶχ' ἀγαπήσει μιὰ φορὰ καὶ πάρει τὴ Σελήνη,
Ἀλλὰ τὴν ἄφισα γιατὶ μ' ἀρνήθηκε κ' ἐκείνη.

Ὅμως μενάνοιωσε· γι' αὐτὸ χλωμὴ τὴν ὄψην ἔχει,
Καὶ μέσ' στὰ βάθη τῆς νυχτιᾶς νὰ μ' εὕρῃ πάντα τρέχει.

Πρὸς τὰ παλάτια μου γυρνῶ μέσα σὲ μύρια θάμπη,
Καὶ μὲ γνωρίζουν ρήγα τους τὰ πέλαγα καὶ οἱ κάμποι,

Ὁ κύρης εἶμαι τοὐρανοῦ, τῆς πλάσης εἶμαι ὁ γίγας,
Κ' Ἥλιος ἐγὼ εἶμαι βασιλιᾶς καὶ Γῆλιος εἶμαι ρήγας.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΝΟΜΟΣ ΠΛΑΚΩΝΕΙ ΕΝΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΤΑΤΟ ΑΝΘΟ

Στὴν Ἑλλάδα μίλησαν κ' ἔγραψαν ἀρκετά, τώρα τελευταῖα, γιὰ ἕναν καινούριο σύλλογο ποὺ ἔχει γιὰ πρόγραμμα νὰ διορθώσῃ τὸ σύνταγμα τοῦ 1864. Οἱ πυρρωνιστὲς, καὶ σ' αὐτοὺς λογαριάζουμαι καὶ γώ, δὲν πιστεύουν πῶς εἶναι εἰλικρινοὶ οἱ σκοποὶ τοὐλάχιστο τῶν βουλευτῶν ποὺ ὑπόγραψαν τὸ διάγγελμα τοῦ συλλόγου. Ἀλλὰ καὶ τέτοιοι νὰ εἶναι οἱ σκοποὶ ὁλωνῶν, πάλι οἱ πυρρωνιστὲς δὲν πιστεύουν πῶς μόνο τὸ σύνταγμα φταίει. Ἴσως μάλιστα δὲ φταίει καὶ καθόλου. Καὶ θέλω μὲ λίγα λόγια νὰ κεντήσω τὴν προσοχὴ κεινῶν ποὺ διαβάζουν τὸ «Νουμᾶ» γιατὶ κεινοὺς μονάχα, μὲ τὴ γλῶσσα μας, μπορῶ νὰ συγκινήσω—σ' ἕνα ζήτημα ἑλληνικὸ πολὺ σπουδαῖο ποὺ λίγοι νοιώθουν τὴ σημασία του. Θέλω νὰ μιλήσω γιὰ τὶς ἑλληνικὲς κοινότητες. Δὲν ξέρω τί θέλουν νὰ ποῦν ὅσοι ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὲς πρεσβεύουν πῶς ἡ δημοτικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος κάθε ἑλληνικῆς ἀναμόρφωσης. Δὲν παραδέχουμαι πῶς μονάχα ὅσοι πασκίζουν νὰ γράφουν καὶ νὰ μιλοῦν τὴν καθαρὴ δημοτικὴ, εἶναι καλοὶ Ἕλληνες, μὰ ὡς τόσο θαρρῶ πῶς, ἀνάμεσα στοὺς δημοτικιστὲς, εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἑλληνικὰ κεφάλια, καὶ αὐτωνῶν θέλω νὰ κεντήσω τὴν προσοχὴ σήμερα.

Λένε γιὰ τὸ σύνταγμα. Βέβαια κωμικοτραγικὸ εἶναι νὰ κολλήσουμε ἔτσι ἐπάνω του, σὰν τὰ μύδια καὶ τὰ στρείδια σὲ κανένα τούρκικο σαπιοκάραβο, καὶ νὰ βάνουμε ὅρκο πῶς, μὰ τὴν Παναγία καὶ τὸν Ἅη Νικόλα, θὰ βουλιάξουμε μαζύ του καλλίτερα

παρὰ νὰ ξεκολλήσουμε ποτές. Ἀλλὰ τί φταίει τὸ σαπιοκάραβο; Αὐτὸ μονάχα σάπισε σὰν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα. Φταῖμε *ἐμεῖς!* Καὶ κατακαίνουργο καράβι νὰ φτειάναμε, πάλε οἱ ἴδιοι θὰ εἴμαστε μεῖς. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἴσα ἴσα τὸ ψεγάδι μας.

Εἶδα κάπου μιὰ φράση ἀρκετὰ δυνατή· ἂν δὲν τὴν ξέχασα, λέει, πάνω-κάτω, πῶς πλοῖα δὲν εἶναι ἀνάγκη, παρὰ ἀνθρώπους νὰ ναυπηγήσουμε. Ἔτσι λέω καὶ γώ πῶς τὸ σύνταγμα εἶναι καλὸ καὶ ἅγιο καὶ ἀναθεώρηση δὲ θέλει. Μόνο, δουλειὰ ὡραία θὰ ἤτανε τούτη· νὰ ἀναθεωρήσουμε τοὺς Ἕλληνες. Μὰ, ἂς ἀφήσω τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ σὰν πῶς νὰ εἶναι θεϊκὴ δουλειά, καὶ ἂς πάρω τὶς ἑλληνικὲς κοινότητες.

Ἔχω γνώμη πῶς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς νόμους ποῦ φτειάσαμε ὡς τώρα καὶ τοὺς μισοεφαρμόσαμε, εἶναι ἀνάποδοι γιατὶ τοὺς φτειάσαμε χωρὶς νὰ ξέρουμε καλὰ καλὰ ποιοὶ εἴμαστε, καὶ τί θέλαμε, χωρὶς νὰ βαλθοῦμε νὰ σπουδάσουμε τὸ φυσικό μας, —καὶ γιατὶ πήραμε καὶ μεταφράσαμε βαυαρικοὺς καὶ γαλλικοὺς νόμους καὶ τοὺς καθίσαμε στὸν ἑαυτό μας, χωρὶς νὰ συλλογιστοῦμε πῶς μπορεῖ τὸ ἑλληνικὸ φυσικὸ νὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ βαυαρικὸ καὶ τὸ φραντζέζικο.

Τέτοιος νόμος ἀνάποδος εἶνε καὶ ὁ δημοτικὸς νόμος τοῦ 1833. Εἶνε ἀνάποδος αὐτὸς ὁ νόμος γιατὶ ἀναποδογύρισε παμπάλαια συνήθια, καταπλάκωσε τὸ ντόπιο φυτὸ κάθε γῆς ἑλληνικῆς, τὶς *κοινότητες*, καὶ μᾶς σκάρωσε τοὺς *δήμους*. Μπορεῖ νὰ ἔχῃ πολλὰ προσόντα ὁ νόμος αὐτός, μὰ τοῦ λείπει ἕνα, δὲν εἶνε ἑλληνικός. Ὅταν μοῦ λένε πῶς ἕνας νόμος εἶνε καλὸς ἢ κακός, ρωτῶ πάντα «Γιὰ ποιούς;» καὶ μὲ κοιτάζουν περίεργα οἱ διάφοροι μαστόροι τοῦ ἀπόλυτου,—οἱ νομοθέτες τῆς Ρωμιοσύνης.

Ἡ «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνα εἶνε εὐχάριστο ἀριστοτέχνημα, μὰ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἦταν τοῦ ἀπόλυτου νομοθέτης, καλλίτερα ἔχω τὸ Λυκοῦργο καὶ τὸ Σόλωνα. Ἴσως ἡ βαυαρικὴ Ἀντιβασιλεία ἤτανε φωτισμένη ἀπὸ φιλοσοφικὰ ποιήματα ὡραῖα (ἂν καὶ θαρρῶ πῶς ἦταν μόνο ἀπὸ τὴ βαυαρικὴ νομοθεσία φωτισμένη), ἀλλὰ καλλίτερα ἔχω τὸν ἄγραφο νόμο ποῦ ἔφτειασαν οἱ αἰῶνες καὶ ποῦ, μετὰ τὴν ἀνεξαρτησία, ἐπικύρωσαν οἱ συναγμένοι Ἕληνες στὴν Ἐπίδαυρο. Ὁ ἄγραφος λοιπὸν νόμος λέει πῶς ἑλληνικὸ φυτὸ εἶνε ἡ κοινότητα καὶ ὄχι ὁ δῆμος τοῦ 33,—ἡ δημογεροντία εἶνε ἡ φυσικὴ κάθε ἑλληνικῆς πολιτείας ἀρχή, καὶ ὄχι ὁ δήμαρχος, ὁ πάρεδρος καὶ τὸ δημοτικὸ συμβούλιο,— ἡ αὐτοδιοίκηση εἶνε ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ἀγαμέμνονα ἡ φυσικὴ διοίκηση στὰ ἑλληνικὰ τὰ χώματα, καὶ ὄχι ἡ συγκέντρωση. Ἡ Φύση λέει πῶς τὸ κύτταρο τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς εἶνε ἡ κοινότητα. Γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα ἡ βαυαρικὴ (ἢ βαρβαρικὴ) Ἀντιβασιλεία λέει πῶς κύτταρο δὲν ὑπάρχει, οἱ Ἕλληνες εἶνε ἄτομα, ἰσοπεδωμένοι ὅλοι, ζηδεμένοι ἀπὸ κοινοτικοὺς δεσμούς, ἐλεύτεροι σκλάβοι τοῦ Παλατιοῦ καὶ τῶν ὑπουργῶν ποῦ τοποθετήθηκαν στὸ Ἀνάπλι ἢ στὴν Ἀθήνα,—κοινότητες δὲ βρίσκονται, αὐτοδιοίκηση μήτε. Καὶ σὲ τόσους νεώτερους Ἕλληνες νομοθέτες δὲ βρέθηκαν τρεῖς, λιγώτερο βαυαροὶ ἀπὸ τοὺς βαυαροὺς, λιγώτερο βάρβαροι ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, νὰ διοῦν πῶς ποδοπατοῦν τὴν ἑλληνικὴ φύση τὰ τόσα ἄρθρα τοῦ δημοτικοῦ νόμου τοῦ 33.

Ἦρθαν ὕστερα καὶ μᾶς κάθισαν καὶ τοὺς βουλευτὲς καὶ τοὺς εἶπαν «ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους», ἀντὶ νὰ τοὺς ποῦν δεσποτάδες τῆς ἐπαρχίας. Τόση ὅμως εἶνε ἡ δύναμη τοῦ φυσικοῦ τῶν Ἑλλήνων ποῦ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ μίκραιναν ἀμέσως καὶ γίνηκαν μονάχοι τους ἀντιπρόσωποι τῆς ἐπαρχίας καὶ βασιλιάδες στὴν ἐπαρχία τους. Κάθε ἐκλογικὴ περιφέρεια εἶνε καὶ ἀπὸ ἕνα μικρὸ ἑλληνικὸ βασίλειο καὶ βασιλεύουν ἐκεῖ δυὸ τρεῖς βουλευτάδες. Αὐτὸ τὸ φυσικὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ λένε «τοπικισμό». Δὲν ξέρω ἂν εἶνε σωστὴ ἡ ὀνομασία αὐτή, ἢ ἂν δὲ θὰ ἤτανε σωστότερο τὸ ὄνομα «κοινοτισμὸς ἢ αὐτοδιοίκηση», μὰ ἀπ'αὐτὸ τὸ φυσικὸ ποῦ μποροῦσε νὰ βγάλῃ πολλὰ καλὰ, ἂν δὲ φανταζόμαστε πῶς πρέπει νὰ φοροῦμε τὸ σύστημα τὸ συγκεντρωτικὸ ποῦ δὲ μᾶς πάει,—ἐνεργοῦν τώρα, ἐλεύθερα, μονάχα τὰ ἐλαττώματά του.

Παρακαλῶ κάθε προσεχτικὸ ἀναγνώστη τοῦ «Νουμᾶ»—ἀφοῦ δὲν μπορῶ, σὲ τούτη τὴ γλῶσσα τὴν ἑλληνικὴ, νὰ παρακαλέσω ὅλους τοὺς Ἕλληνες—νὰ παρατηρήσῃ πῶς μὲ κοινότητες ἔζησε ὁ μυκηναϊκὸς ἑλληνισμός, μὲ κοινότητες ὁ κλασικὸς ἑλληνισμὸς καὶ ὁ ἀλεξαντρινός, ἀδιάφορο ἂν μιὰ πολιτεία (ὅπως ἡ Ἀθήνα, ἡ Σπάρτη ἢ ἡ Θήβα) ἢ ἕνας βασιλιᾶς (ὅπως ὁ Ἀλέξαντρος) κατάφερναν πότε πότε νὰ παίρνουν στὰ χέρια τους τὴν ἡγεμονία τῆς περισσότερης ἢ καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδας. Ὕστερα φάνηκαν οἱ Ρωμαῖοι στὴν Ἑλλάδα καὶ, σὰ φρόνιμοι ἄνθρωποι καὶ πολιτικοί, σεβάστηκαν τὸν κοινοτικὸ σχηματισμὸ τῶν Ἑλλήνων. Καὶ σὰν ἔγινε Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία ἡ Ἑλλάδα, μὲ τὸ ὄνομα Ἀχαΐα, πάλε ἔμειναν ἐλεύτερες καὶ αὐτόνομες οἱ ἑλληνικὲς πολιτεῖες. Τοὺς Ρωμαίους τῆς Ρώμης ἐκληρονόμησαν οἱ Ρωμαῖοι τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Πόλης. Ἡ ρωμαϊκὴ διοίκηση, σιγὰ σιγὰ ἄλλαξε γλῶσσα καὶ γίνηκε ἑλληνική,—ἡ δυνατὴ μηχανή, ὡς τόσο, δὲν ἄλλαξε, μόνο ποῦ, ἀπὸ *ρωμαϊκὴ* ποῦ ἦταν, ξέπερτε ἀγάλι ἀγάλι καὶ γίνουνταν *ρωμαϊκή*. Καὶ αὐτὴ ἡ δυνατὴ διοίκηση σεβάστηκε τὴν ἑλληνικὴ κοινοτικὴ ζωή. Κάποιος ἀπὸ τοὺς βασιλιάδες θέλησε κάποτε νὰ σβύσῃ τὴν κοινοτικὴ αὐτοδιοίκηση, μὰ δὲν τὸ κατάφερε, καὶ κανένας ἄλλος ὕστερα ἀπ' αὐτὸν δὲν τὸ ξαναδοκίμασε. Ἦρθανε Φράγκοι καὶ Βενετσιάνοι καὶ ἁρπαξαν, ποιὸς ἀπὸ δῶ, ποιὸς ἀπὸ κεῖ, τὰ περιθαλάσσια κάστρα, μερικὰ νησιὰ καὶ κάμποσες πολιτεῖες. Μὰ, μήτε αὐτοὶ δὲν τόλμησαν νὰ πειράξουν τὸν παμπάλαιον ὀργανισμὸ στὶς ἑλληνικὲς τὶς πολιτεῖες, τὴν αὐτοδιοίκησή. Οἱ Βενετσιάνοι μάλιστα ἀναγνώρισαν ἐπίσημα τὶς κοινότητες, ἔδωκαν καὶ γραφτὰ προνόμια στὶς πολιτεῖες ποῦ πήρανε. Στὰ στερνὰ πλάκωσαν οἱ Τοῦρκοι. Ποδοπάτησαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Ρωμιοσύνη ὅλη, μὰ καὶ αὐτοὶ σὰν τοὺς ἀρχαίους Ρωμαίους, φρόνιμοι ἄνθρωποι καὶ πολιτικοί, ἄφηκαν τὶς κοινότητες τὶς ἑλληνικὲς ὅπως τὶς ηὗραν καὶ ἐπέτρεψαν τὸν Πατριάρχη καὶ τοὺς Μητροπολίτες νὰ ὁρίζουν τὴ διοίκηση καὶ τὴ δικαιοσύνη, στὰ χωριὰ καὶ στὶς πολιτεῖες, μαζὺ μὲ τοὺς δημογεροντους. Μόνο τὰ δοσίματα θέλησαν νὰ σιγουρέψουν, καὶ σ' αὐτὸ ὅμως ἄφησαν τὶς δημογεροντίες νὰ φροντίσουν.

Δὲν ὀνομαζω πολλὲς πολιτεῖες, μὰ δώδεκα αἰῶνες ἡ Θεσσαλονίκη βασίλεψε μὲ δόξα καὶ τιμή, πολιτεία ἀνεξάρτητη, ποῦ τήνε ζήλεψε καὶ ἡ Κωσταντινούπολη.

Λοιπὸν αὐτὸ ποῦ, στοὺς Ἕλληνες, σεβάστηκαν ὅλοι, πολιτισμένοι καὶ βάρβαροι, αὐτὸ ἦρθε ὁ δημοτικὸς νόμος τοῦ 1833 καὶ τὸ ποδοπάτησε, τὸ κατασύντριψε καὶ τὸ παρᾶχωσε. Ὅμως ὅταν ξελευτερώθηκε ἡ Θεσσαλία, σὰν πῶς νὰ ἔνοιωσαν οἱ Ἕλληνες οἱ νομοθέτες ποῦ ἦταν ἄδικο νὰ παραγνωρίσουν ὁλότελα τὶς κοινότητες ποῦ ἦταν ζωντανὲς ἐκεῖ ὅσο ἔμεναν οἱ Τοῦρκοι,—καὶ ἔφτειασαν τότες ἕνα νόμο ξεχωριστὸ γιὰ τὴ Θεσσαλία (1884). Ὁ νόμος αὐτὸς μαζὺ μὲ τὸ δημοτικὸ νόμο τοῦ 1833 κάνουν ἕναν Τραγέλαφο.

Εἶδα καὶ ἕνα νομοσκέδιο τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν ποῦ θέλησε κατὰ τὰ 1898 νὰ ἀνασηκώσῃ λίγο τὴν πέτρινη βαρειὰ πλάκα ποὺ κάθισε πάνω στὶς ἑλληνικὲς κοινότητες ὁ Νόμος τοῦ 33 καὶ πάει νὰ τὶς πνίξῃ. Τάχα πῶς τὸ μελέτησε τὸ ζήτημα τὸ ὑπουργεῖο· εἶχε μονάχα γράψει στοὺς νο-

---

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ (Πόλη)

ΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΨΗ*)

ΜΙΜΙΚΟΣ. Γιατί τόσο βιάζεστε;... καθῆστε νὰ πάρετε ἕνα γλυκό..

ΔΕΣΠΩ. Σᾶς ἐφχαριστῶ, κύριε Καλούδη, δὲ θέλω τίποτα... μοῦ εἶναι ἀδύνατο... Ἔχουμε συνεδρίαση στὴν ἀδερφότητα... δουλειές, τί νὰ κάνετε.. Τί νομίζετε, πῶς μόνε οἱ ἄντροι πρέπει νὰ δουλέβουνε;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀ! κυρία, τόσο τρανὰ τὸ δείχνετε ἐσεῖς, πῶς ὑπάρχουνε γυναῖκες ποῦ δουλέβουνε καλήτερα ἀπὸ τοὺς ἄντρες.

ΔΕΣΠΩ. Καμιὰ φορὰ, τί νὰ τὸ κρύβω, καὶ γὼ ἡ ἴδια τὸ πιστέβω ἀφτὸ ποῦ λέτε.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Νὰ εἶστε βέβαιη, ἐγὼ τί νὰ σᾶς πῶ, εἶμαι τόσο ἀπογοητεμένος ἀπὸ τὸ φῦλό μας.. ἐνῶ μπορούσαμε νὰ κάνουμε μεγάλα πράματα ἂν ἀποφασίζαμε νὰ δουλέψουμε, τώρα μὲ τὴν τεμπελιά μας καὶ μὲ τὸ ἕνας λιγώτερο, ἕνας περισσότερο ποῦ καθενός, δὲν κάνουμε ἀπάνω κάτω τίποτα... Ἀλλὰ ἐλπίζω πῶς τὸ μελλούμενο δὲ θὰ εἶναι τὸ ἴδιο.

ΔΕΣΠΩ (δειλά). Κύριε Καλούδη, μὲ συχωρεῖτε, τὴ γυναίκα σας δὲν τὴ γνωρίζω, δὲν ἔχω τὴν τιμὴ ἀλλὰ γιὰ νὰ εἶναι γυναίκα σας, εἶμαι βέβαιη πῶς θὰ εἶναι καλή...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀφτὸ μὲ τιμᾶ, κυρία.

ΔΕΣΠΩ. Γιατὶ λοιπὸν δὲν τῆς λέτε νὰ μᾶς κάνῃ τὴν τιμὴ νὰ γίνῃ μέλος στὴν ἀδερφότητά μας;... Μήπως δὲν ἔρχεται σὲ τέτοια πράματα;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἄ μπά! Δὲν τὸ πιστέβω... δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ γίνῃ λόγος... Τὸ ἐναντίο μάλιστα, θαρρῶ... Θὰ τῆς τὸ προτείνω...

ΔΕΣΠΩ. Θὰ τὸ θεωρήσουμε τιμή μας.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὤ! κυρία.

ΔΕΣΠΩ. Σᾶς χαιρετῶ λοιπὸν μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ τὴν ἔχουμε μαζί μας πολὺ σύντομα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀφτὸ θὰ εἶναι τιμὴ γιὰ μᾶς. (Ἡ Δέσπω φέβγει).

ΣΚΗΝΗ Β.

Μιμίκος καὶ Κλειούλα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἡ δυστυχισμένη... Νὰ εἴτανε τέτοιες οἱ μητέρες τοῦ ἔθνους... Ἀφτὲς εἶναι ἡ ψυχή μας... Ἀφτὲς ὁδηγοῦνε τὰ πρῶτα βήματά μας... Ἅμα γίνουνε ὅλες ἔτσι θὰ γίνουμε καὶ μεῖς μεγάλοι... Μὰ ἀφτὰ εἶναι σκέψες τῶν αἰσιόδοξων... ἡ λογική μᾶς λέει πῶς ἡ μητέρα θὰ γίνῃ καλὴ σὰν ὁλόκληρο τὸ ἔθνος γίνει καλό... δὲν μπορεῖ ἀφτὴ νὰ ξεφυτρώσῃ ὅπως τὴ θέλουμε, ὅπως τὴν ὀνειρεβούμαστε, σὰ μανιτάρι στὴν ἀβγινὴ δροσιά... Τὸ ἔθνος ἀναπτύγεται συσσωματωμένο, σὰ νὰ εἶναι ὅλο μαζὶ ἕνα ὄντο... γι ἀφτὸ βλέπουμε, πῶς ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχουνε μεγάλοι συγραφέοι, ὑπάρχουνε καὶ μεγάλοι πολιτικοί, ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχουνε μεγάλοι μουσικοί, ὑπάρχουνε καὶ μεγάλοι πολῖτες καὶ καλοὶ ἀναγνῶστες καὶ καλὴ διοίκηση καὶ ὅλα καλά... Προνομιοῦχοι καὶ θεόπνεφστοι δὲν ὑπάρχουνε... εἶναι σκέψες καλοκυθέντιες... Τὸ ἔθνος προδέβει μαζωμένο... ἡ πρόοδο δὲν εἶναι ποτιστῆρι ποῦ ποτίζει ἕνα δυὸ φυτά... εἶναι βροχὴ ποῦ βρέχει ὁλάκαιρο τὸν κῆπο...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Κοιτάζει ἀπὸ τὴν πόρτα, ὕστερα μπαίνει). Ἔφυγε... Ὁ κύριος Μιμίκος Καλούδης ἄρχισε νὰ δέχεται σπίτι του παστρικὲς γυναῖκες.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Κλειούλα...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Εἰρωνικά). Καὶ δέχεται καὲ προσφορὲς γιὰ τοὺς μεγάλους του τοὺς σκοπούς...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Δὲν εἶναι καλὸς ὁ τρόπος σου, φίλ-

*) Κοίταξε φύλλο 190 καὶ 191.

μάρχους νὰ μάθῃ τὴ γνώμη τους· ἕνας μόνο ἔγραψε κάτι σωστότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γιατὶ εἶχε ζήσει πολλὰ χρόνια στὸν ἀλύτρωτο Ἑλληνισμό, ὁ Α. Ματάλας (1900). Ὡς τόσο οἱ κοινότητες ἀπομένουν, ζοῦν καὶ βασιλεύουν ἀκόμα στὸν ὑπόδουλο Ἑλληνισμό, ὡς ποῦ νὰ προσαρτηθῇ καὶ αὐτὸς στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ τὶς πλακώσῃ, μὲ τὸ δημοτικό της νόμο τοῦ 33. Ὅμως καὶ στὴν Ἑλλάδα μέσα —καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴ Θεσσαλία ποῦ τὴν ὁρίζει ξεχωριστὸς νόμος - κοντὰ στὴ Σπάρτη ξεφυτρώνει μονάχη της μιὰ κοινότητα· ἕνα χωριό, ἡ Βαμπακοῦ, μ' ὅλο ποῦ ἔχει δήμαρχο, προτιμᾷ νὰ μὴν τοῦ ἐμπιστεύεται τὰ χρήματα ποῦ τὰ παιδιά της ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ τῆς στέλνουνε γιὰ τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ὑδραγωγεῖο ποῦ θέλουνε νὰ τῆς χαρίσουν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει κοινότητες, ἡ Βαμπακοῦ ἀπὸ τὸ 1898 ἔφτειασε ἕνα ἀδελφάτο μὲ καταστατικὸ καὶ ζῇ καὶ βασιλεύει καὶ λογοδοτεῖ μὲ τυπωμένη λογοδοσία κάθε χρόνο, ἀπαράλλαχτα σὰν κοινότητα. Ἔτσι τὸ φυτὸ ποῦ τὸ κρύψανε στὸ ὑπόγειο, βρίσκει μιὰ τρυπίτσα στὴν πόρτα καὶ ξεπετᾷ ἕνα κλωνάρι στὸ φῶς, γιὰ νὰ ζήσῃ.

Ἂς σηκώσουν γιὰ εἰκοσιτέσσερεις ὧρες τὸ δημοτικὸ νόμο τοῦ 33 καὶ θὰ διῆτε πῶς, ἀμέσως, ξεφυτρώνουν παντοῦ μονάχες τους ἑλληνικὲς κοινότητες!

Στὰ πεταχτὰ μίλησα ἐδῶ γιὰ τὴν ἱστορία ἑνὸς ζητήματος ποῦ μποροῦσε νὰ γεμίσῃ τόμους. Γράψανε μερικοί, πάρα πολλοὶ λιγοστοί ὅμως καὶ λίγα πράματα, γιὰ τὴν κοινοτικὴ ἄνθιση στὰ ἑλληνικὰ τὰ χώματα ἀπὸ τοὺς πολὺ παλιοὺς καιρούς. Εἶνε ἀπὸ τὰ ἐμορφότερα ἢ τὰ φυσικώτερα ἄνθια τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς! Γι' αὐτὸ τὸ ἄνθισμα τῆς κάθε μιᾶς πολιτείας, μὲ τὴν αὐτοδιοίκησή της, ξέρω τὸ Ν. Μοσχοβάκη πῶς ἔγραψε στὰ 1884 μιὰ μονογραφία πολὺ χρήσιμη καὶ ὄχι τέλεια, μοναχική, γιὰ νὰ μὴν πῶ μοναδική, στὸ εἶδος της. «Τὸ ἐν Ἑλλαδι δημόσιον δίκαιον ἐπὶ Τουρκοκρατίας». Ξέρω τὸν Ε. Λυκούδη, σ' ἕναν πρόλογο τοῦ ἐκλογικοῦ κώδικα, πῶς ἔγραψε, σύντομα, στὰ 1889, μιὰν ἀρκετὰ καλὴ διήγηση τὸ πῶς γίνουνταν οἱ ἐκλογὲς στὶς κοινότητες καὶ πολιτεῖες ἀπὸ τὸν παλιὸν καιρόν. Ξέρω καὶ τὸ Γ. Φιλάρετο, πῶς τύπωσε σ' ἕνα λιγνὸ κοκκινοσκεπαστο φυλλάδιο «Πολιτεῖαι καὶ κοινότητες» στὰ 1902 κάτι ἄρθρα δικά του γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ποῦ εἶχαν δημοσιευτεῖ πρῶτα σὲ μιὰν ἐφημερίδα. Ὁ ἴδιος σ' ἕνα βιβλίο του γιὰ τ' Ἀμπελάκια τῆς Θεσσαλίας, καὶ ἕνας Γαλλος, Boulanger, σ' ἕνα βιβλίο του ποῦ ἐπιγράφεται «Ambélakia», λένε πολλὰ σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα. Γιὰ τὴν ἀρχαία πολιτεία, γιὰ τὸ ἄστυ, ἔγραψε μιὰ καλή, ὡς λένε, μονογραφία ὁ Fustel de Coulanges «La cité antique» ποῦ τὴ μετάφρασε ὁ Τ. Φιλήμων. Στὸ Σάθα βρίσκονται τὰ ἐπίσημα statuta e capitula ποῦ ἀναγνώριζαν ἐπίσημα τὴν ἑλληνικὴ αὐτοδιοίκηση καὶ τὶς σχέσεις τῶν πολιτειῶν μὲ τὴ Βενετιά. Ἐδῶ καὶ κεῖ θὰ βρῇς, καὶ σ' ἄλλα βιβλία, ἀπὸ καμμιὰ σημειωσούλα ἢ καμμιὰ μικρούτσικη παρατήρηση, παραριγμένη ἢ παραχωμένη, ἔτσι, ποῦ χρειάζονται ἀνασκαφὲς γιὰ νὰ φανερωθῇ κανένα μαργαριταράκι. Καὶ γώ, πέρσι, ἔγραψα ἕνα ἄρθρο στὴν «Ἀκρόπολη», πολὺ σύντομο, γιὰ τὸ κρῖμα τοῦ δημοτικοῦ νόμου τοῦ 33, μὰ τὰ ἄρθρα δὲ διαβάζονται, ἀπὸ κανένα, ἢ καὶ ἂν διαβάζονται, ξεχνιοῦνται. Καὶ θὰ ἤτανε ἀπὸ τὰ χρησιμώτερα πράματα, καὶ τὰ πιὸ βιαστικὰ νὰ γίνουν, νὰ βρίσκουνταν κανένας νὰ γράψῃ ἕνα βιβλίο καλομελετημένο καὶ δυνατό, γιὰ τὸ φυσικὸ μὰ παραριγμένο φυτό, *τὴν κοινότητα τὴν ἑλληνική*.

Τὸ τί καλὸ μπορεῖ νὰ φέρῃ στὸ κράτος, καὶ στὸ ἔθνος ὅλο, τὸ σήκωμα τοῦ δημοτικοῦ νόμου τοῦ 1833, καὶ ἡ κοινοτικὴ αὐτοδιοίκηση, μπορεῖ νὰ τὸ γράψω σὲ κανένα δεύτερο ἄρθρο. Τὰ καλὰ ποῦ θὰ φέρῃ, θὰ εἶνε καὶ πολιτικὰ καὶ οἰκονομολογικὰ καὶ ἀνθρωπιστικά. Σήμερα, μονάχα τὰ λίγα τοῦτα δίνω σὲ κείνους ποῦ διαβάζουν τὸ «Νουμᾶ», μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ βρεθοῦν κανένας δυὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ τὰ συλλογιστοῦν γιὰ μισὴ ὥρα.

Μάκρη τῆς Θράκης 17 τοῦ Μάρτη 1906.

ΙΩΝ Ο ΣΚΛΗΡΟΣ

ΕΛΕΓΕΙΕΣ

ΕΛΕΓΕΙΑ ΤΡΙΤΗ

Τοῦ φίλου μου Π. Ρ.

Ἐδῶ εἶν' ἐλιὰ ὀσημόφυλλη κι ἀμπέλι καρπισμένο κι ἄνθια
γλυκόχρωμα καὶ δροσερὸ νεράκι μουρμουρίζει.
Πλατάνου γέρικου ἀλαφρὸς ἴσκιος ἁπλώνεται καὶ μέσα
στὴ φυλλωσιά του σπουργιτιῶν κοπάδι πουρπουλίζει.
Στἄνθια τριγύρω οἱ μέλισσες δουλεύτρες μὲ βουητὸ πετοῦνε
κ' ἡ ἀράχνη ἀκούρεστη ραχνιὲς μέσα στὰ βάτα ὑφαίνει.
Ἀγέρι μοσκομύριστο χαϊδεύει τὴν ψυχή μας κ' εἶναι
γαληνεμένος ὁ οὐρανὸς κ' ἡ φύση ἐρωτεμένη.
Ἐδῶ, φίλε μου, ἂς κάτσουμε γιορτὴ κι ἀγάπη ἔργω νὰ
[ἰδοῦμε
κι ἀπὸ τῆς ζήσης τοὺς καημοὺς νὰ ξεχαστοῦμε λίγο.
Κοίταξε πέρα στοῦ βαμνοῦ τὴ ράχη τὸ κλειστὸ ἐρμοκλῆσι·
σὰν τ' ἀντικρύζω τῆς ζωῆς τὸ μυστικὸ ξανοίγω.
Ἔτσι μιὰ μέρα στὴν ψυχή, σὰν ἐκκλησιὰ φεγγοβολοῦσα,
τὸν πόθο στήσαμε ὁδηγὸς ἡ πίστη νὰ μᾶς γένῃ.
Μὰ ἔσβησε γλήγορα τὸ φῶς, ποῦ ὀμόρφαινει τὴ σκλάβα ζήση
γιατὶ ἦρθαν χρόνια δίσεχτα κ' ἦρθαν καιροὶ θλιμμένοι.
Θυμᾶσαι; κάποτε εἴχαμε στὴν παιδιακήσια μας γαλήνη
θαρρέψει, πῶς σιμώναμε τῆς εὐτυχίας τὸ δρόμο.
Ἄνθιζε ἀγάπη μέσα μας γιὰ ὅ,τι περνᾷ καὶ γιὰ ὅ,τι μένει,
δεμένα ὅλα βλέπαμε στῆς ἁρμονίας τὸ νόμο.
Ἦταν τὰ ὀνείρατα ἔργα μας κι ὁ νοῦς μας ἄπλερο πουλάκι,
σιγοπετοῦσε ὅπου ὀμορφιὰ πῶς κρύβεται θαρροῦσε.
Ἦταν ὁλάνοιχτ' ἡ καρδιὰ νὰ δέχεται κάθε λαχτάρα,
ποῦ τῆς χαρᾶς τὴ δύναμη θὰ τῆς ἀνιστοροῦσε.
Μὰ σταθερὰ προβάλλοντας τὰ χρόνια ἀργοδουλεύαν γύρω,
στὴ ζήση μας τὶς δυνατὲς τῆς γνώσης ἀλυσσίδες.
Τὸ μέγα τίποτα εἴδαμε, ποῦ πλάσαμε ὡς τὴν ὥρα κείνη,
καὶ ντροτιασμένες κρύφτηκαν οἱ πρῶτες μας φροντίδες.
Τοῦ πόνου ἀνοίξαν οἱ πηγὲς μὲς στῆς ψυχῆς νὰ φέρουν τἄδειο
πλημμύρ' ἀπὸ στενάγματα καὶ κῦμ' ἀθαρρεσιᾶς.
Ἐκεῖ ὅπου γλυκομίλητα τὰ λόγια τὴν ἐλπίδα ἐχύναν,
ἀκούστη λύπης βογγητὸ καὶ κλάμ' ἀπελπισιᾶς.
Ἡ ζήση πιὰ μᾶς ἔσερνε δικούς της καὶ ξανοίγαμε ὅλη
τὴ μικροσύνη μας, γυρεοὶ στῆς χτίσης τὸ βιβλίο.
Ἐστήθη ὀμπρός μας σκοτεινὸ σὰν ἄγρια νύχτα τὸ γραφτόμας
ποῦ ἀπόδιωξε κάθε χαρὰ καὶ νιότης μεγαλεῖο.
Ἦρθε ὁ καιρὸς ποῦ νοιώσαμε, πῶς ἡ ζωὴ κακὸ εἶναι μέγα
καὶ λυτρωτή μας μοναχὸ προσμέναμε τὸ χάρο.
Μιὰ ἦταν ἡ σκέψη: καθετὶ γεννήθηκε γιὰ νὰ πεθάνῃ·
τὴ Φύση φοβηθήκαμε σὰν χαλαστὴ κουρσάρο.
Σβηστὰ τὰ φῶτα τῆς ψυχῆς· καὶ πάντα σύντροφος ὁ πόνος
νὰ μᾶς φωνάζῃ, γλήγορα τὴ ζήση νὰ διαβοῦμε ...
Ὅμως — θυμᾶσαι, φίλε μου; — μᾶς χάϊδεψε καὶ κάποιο χέρι
ἀγάπης, ποῦ μᾶς ἔκαμε κλὶ πιὸ βαθιὰ νὰ ἰδοῦμε.
Ἦταν μὲ τούτη ὅμοια ἡ στιγμὴ καὶ ξαναζῇ μπροστά μας πάλι
γιομάτη ἀπὸ λαχτάρισμα γιὰ φῶς καὶ γιὰ γαλήνη.
Νά το τὸ φῶς μὲς στὴ βουβὴ γιορτὴ τῆς Φύσης, ποῦ μᾶς κράζει,
καὶ νὰ ἡ γαλήνη στὴν τρανὴ τῶν ἔργων ὡριοσύνη.
Σὰν τὴν ἀγάπη κλείσουμε τῶν ἔργων μέσα στὴν ψυχή μας·
θὰ τραγουδήσῃ τῆς χαρᾶς τὸ γυρισμὸ κ' ἡ γνῶση.
Ἄνθρωποι λεύτεροι θὰ νοιώσουμε τὴ ζήση κ' ἡ ἀλήθεια
στὸ ρημοκλῆσι τὸ κλειστὸ τὸ φῶς της θὲ ν' ἀπλώσῃ.

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

— Κάποιος φίλος τοῦ ἐξωτερικοῦ μᾶς ρωτάει ἃ θὰ μαξιλαρωθεῖ στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες ὁ Μιστριώτης.

— Δὲν ξέρουμε, μὰ θαρροῦμε δὲ θὰ λάβει μέρος σ' αὐτούς, ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ γίνει κι ἀγῶνας «ἀρχαϊκῆς καλλονῆς», κ' ἔτσι χάνεται κάθε τέτια ἐλπίδα.

τατή μου.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Καὶ μαζὶ μὲ τὶς προσφορὲς καὶ κάμποσα παράπονα... Ξομολογητής, βλέπω, γίνηκες καὶ ἔρχουνται καὶ σοῦ ξομολογιοῦνται... Ἂν εἶτανε νέα θὰ δικιολογοῦσα τὴν ὑπομονή σου...

ΜΙΜΙΚΟΣ Μὲ κάνεις καὶ λυποῦμαι.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ξέρεις ποιὰ εἶναι ἀφτὴ ἡ γυναίκα;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πολὺ καλὰ μάλιστα... εἶναι μιὰ λαμπρή, μιὰ ἔξοχη γυναίκα, ποῦ μόνο θαμασμὸ μπορεῖ νὰ προξενήσῃ.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ Χά, χά, χά... Νὰ μὴν τὴν ξαναδιῶ ἐδῶ, γιατὶ θὰ τῆς βγάλω τὰ μαλλιά.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Μ' ἀπορία). Μὰ τί σοῦκανε;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ τόνο). Τί μοῦκανε; Τί μοῦκανε;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Εἶμαι περίεργος νὰ μάθω.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μόνε περίεργος εἶσαι;... Μάθε λοιπὸν πῶς πρὸ ἕξη ἑφτὰ χρόνια ἔβρισε τὴ μητέρα μου.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Ξαφνιζούμενος) Ἔβρισε τὴ μητέρα σου;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Βέβαια, ἀφτὴ ἡ λαμπρή σου ἡ γυναίκα, ἡ ἔξοχη, ποῦ μόνο θαμασμὸ μπορεῖ νὰ προξενήσῃ, ἔβρισε τὴ μάννα μου... τὸ ὄντο δηλαδὴ ποῦ γέννησε τὴ γυναίκα σου.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τὴν ἔβρισε;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μάλιστα, κύριε.

ΜΙΜΙΚΟΣ Καὶ ποιὰ εἶτανε ἡ αἰτία;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν ξέρω... Μπορεῖς νὰ πᾶς νὰ τήνε βρῇς καὶ νὰ τήνε ρωτήσῃς.

ΜΙΜΙΚΟΣ (Χαμηλόφωνα). Περίεργο!

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί μουρμουρίζεις; Δὲ μὲ δικαιώνεις;

ΜΙΜΙΚΟΣ (Συλλογισμένος, ὕστερα ἀγκαλιάζει τὴ γυναίκα του). Κλειούλα μου... μὴ φέρνεσαι ἔτσι... κάποιος πόνος θὰ ἔκανε τὴ γυναίκα ἀφτὴ νὰ φερτῇ ἔτσι στὴ μητέρα σου... Μὴν τὰ σκαλίζῃς... Κάποιο μυστήριο ὑπάρχει ἐδῶ ποῦ δὲν πρέπει νὰ τὸ βγάλουμε στὸ φῶς... ἀνήκει στὰ περασμένα κ' οἱ λογαριασμοὶ τῶν περασμένων χρόνων πρέπει νὰ σβύνουνται καὶ τὰ τεφτέρια νὰ καίουνται.....

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ξεφέβγει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του). Ἄφησέ με.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Κρασὶ μυρίζεις, καημένη...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἤπια ἕνα ποτήρι γιὰ νὰ ζεσταθῶ.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ σοῦ ἔφερε κέφια καὶ τραγουδοῦσες...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ἀπότομα). Τί; μήπως μοῦ εἶναι ἐμποδισμένο νὰ τραγουδῶ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τὸ ἐναντίο, πουλί μου... μὴ θυμώνῃς... χαίρεται ἐμένα ἡ καρδιά μου νὰ σ' ἀκούω νὰ τραγουδῆς... μὰ ἐσὺ δὲν τραγουδεῖς ποτές... ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς τρελλῆς σου ἀγάπης δὲ σ' ἄκουσα πιὰ νὰ τραγουδῆς... (Τὴν κοιτάζει περίεργα στὰ μάτια).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί μὲ κοιτάζεις ἔτσι;

ΜΙΜΙΚΟΣ. (Χαμηλόφωνα). Περίεργο πρᾶμα... δὲν τὸ εἶχα παρατηρήσει... Τί τρομερὴ ὁμοιότητα... ὦ θεέ μου!..

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί παραμιλεῖς;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Θαμάζω τὴν ὀμορφιά σου... (Τὴν ἀγκαλιάζει). Κλειούλα μου... φῶς μου... νἄξερες πόσο σ' ἀγαπῶ... καὶ πόσο μὲ κάνεις καὶ λυποῦμαι μὲ κάτι παραξενιὲς ποῦ ἀπόχτησες τώρα τελεφταῖα... Τί σοῦ λείπει; Ἡ ἀγάπη μου... ὤ! τὴν ἔχεις ὁλάκαιρη... ἐγώ; μὰ τὸ ἐγώ μου εἶσαι σύ... Τὸ σπίτι σου δὲν καλοκοιτάζεται;... Διάταξε πῶς θὲς νὰ γίνῃ... οἱ κίνησές μου, οἱ ἐνέργειές μου γιὰ δυὸ ἀγαπημένα πράματα γίνουνται: γιὰ τὴν πατρίδα καὶ γιὰ τὴ γυναίκα μου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σοῦ εἶπα ἐγὼ πῶς δὲν εἶμαι ἐφχαριστημένη...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μὰ ἔτσι φαίνεσαι.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σὲ ἀπατᾶ ἡ ἰδέα σου...

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΙΨΙΟ ΜΟΥ

ΕΓΩ. Βρισκόσουνα λοιπὸν κ' ἐσὺ ἐκεῖ;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ναὶ, πῆγα νὰ κούσω τὸ ρήτορα. Βλέπεις, ἀκολουθάω πιστὰ τὴ συβουλή σου, πὼς ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαγητὸ ἕνας λόγος πολιτικὸς βοηθάει σημαντικὰ τὴ χώνεψη.

ΕΓΩ. Καὶ μάλιστα ἂν τύχει ὁ λόγος αὐτὸς νἄχει πολὺ ἀέρα ἢ πολλὰ ἀέρια μέσα του. Τότες ἀντὶς, νὰ ποῦμε, νὰ πάρεις τὴ σόδα σὲ νερὸ, τὴν παίρνεις σὲ λόγια καὶ χωνεύεις δίχως νὰ παραφορτώσεις τὸ στομάχι σου μὲ ὑγρά. Καὶ εἶχε πολλὰ ἀέρια ὁ λόγος του;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ἄλλο τίποτα.

ΕΓΩ. Εἶπες, θαρρῶ, πὼς ἐκεῖ ποὺ ἀπολνοῦσε, σὰν ὁ παλιὸς ὁ Αἴολος, τὰ λογοφουσκωμένα δερμάτια του, πέρασε καὶ τὸ ἱππικό.

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ναί· πέρασε τὸ ἱππικό. Καὶ μόλις τὸ ἀντικρύσανε οἱ ἀκουστάδες τοῦ ρήτορα ἀρχίσανε νὰ φωνάζουνε γιοῦχα καὶ νὰ πετροβολᾶνε τοὺς στρατιῶτες.

ΕΓΩ. Κι ὁ ρήτορας;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ὁ ρήτορας τὴ δουλιά του. «Θάρρος, ποιδιά!» φώναζε. «Πρέπει νἀποδείξουμε μὲ τὸν ψῆφό μας αὔριο πὼς τὸ Ἔθνος ζεῖ, πὼς οἱ Νόμοι λειτουργοῦν, πὼς τὸ Σύνταγμα.... ».

ΕΓΩ. Πάψε γιατὶ μὲ λύγωσες! Τἄλεγε αὐτὰ ὁ ρήτορας; Ἔλεγε πὼς τὸ ἔθνος ζεῖ, τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ ἔθνος βριζότανε καὶ πετροβολιότανε; Ἔλεγε πὼς οἱ Νόμοι λειτουργοῦν, τὴ στιγμὴ ποὺ οἱ Νόμοι μπροστὰ στὰ μάτια του ρεζιλευόντουσαν; Ἔλεγε πὼς ὑπάρχει Σύνταγμα;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Ὅλ' αὐτὰ κι ἀκόμα περσότερα.

ΕΓΩ. Ὁ ἄθρωπος αὐτὸς, θαρρῶ, εἴτανε χτὲς πρωθυπουργὸς καὶ μπορεῖ νἄναι κι αὔριο. Σὰν πρωθυπουργὸς λοιπὸ θἄναι ὑποχρεωμένος νὰ διδάξῃ ἐμένα τὸν ἁπλοϊκὸ πολίτη νὰ σέβουμαι τὸ Νόμο καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους του. Χτὲς τὸ νόμο τὸν ἀντιπροσώπεψε τὸ ἱππικό. Μὰ τὸ Νόμο τὸν πῆραν οἱ πολῖτες μὲ τὰ γιοῦχα καὶ μὲ τὶς πέτρες κι ὁκ. Χτεσινὸς κι Αὐριανὸς οὔτε μίλησε οὔτε διαμαρτυρήθηκε γι' αὐτὸ, μὰ ξακολούθησε τὶς φαφλαταριὲς, σὰ νὰ μὴν εἶχε τρέξει τίποτα σοβαρό. Ὅτα λοιπὸν ἔρθει αὔριο ὁ κύριος αὐτὸς καὶ μοῦ πεῖ πὼς πρέπει νὰ σέβουμαι τὸ Νόμο, τί πρέπει νὰ κάμω ἐγώ;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Νὰ ξεραθεῖς στὰ γέλια.

ΕΓΩ. Καλὸς ὁ λόγος σου. Μὰ ἔλα πάλι ποὺ ἡ ἀφεντιά του, ἐπειδὴ καὶ θἄναι πρωθυπουργὸς, πρῶτος δηλ. ἄρχοντας τοῦ Κράτους, θἄχει τὸ δικαίωμα νὰ μ' ἁρπάξει ἀπὸ τὸ σβέρκο καὶ νὰ μὲ ρήξει στὸ μπουτροῦμι!... Ἀντίσταση στὴν Ἐξουσία... Κορόϊδεμα τοῦ Νόμου... Δὲν εἶναι χωρατάδες αὐτά!..

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Καλὰ, μὰ ὅταν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου ἢ τἄκουσα ἀπὸ κάπιονε πὼς ὁ ἴδιος, γιὰ ν' ἁρπάξει τὴν Ἀρχὴ, καὶ στὴν Ἐξουσία ἀντιστάθηκε καὶ τὸ Νόμο κορόϊδεψε;

ΕΓΩ. Νά λοιπὸ μιὰ ἔνσταση ποὺ θὰ μπορέσεις νὰν τὴ μεταχειριστεῖς μεθαύριο σὰ θὰ γίνεις δικηγόρος. Ἂς ποῦμε πὼς ἦρθε κάπιος καὶ σοῦ ζήτησε νὰν τὸν περασπιστεῖς στὸ δικαστήριο γιατὶ ἀναγκάστηκε νἀντισταθεῖ στὴν Ἐξουσία ἢ νὰ παραβεῖ κάπιο Νόμο. Τέτιο μουστερνὴ νὰ μὴν τὸν ἀφίσεις νὰ σοῦ φύγει γιατὶ ἡ περάσπισή του θἄναι εὔκολη καὶ ἡ ἀθώωσή του σίγουρη.

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Σίγουρη ἡ ἀθώωσή του; Μὰ ὁ Ποινικὸς Νόμος...

ΕΓΩ. Ποιὸς Νόμος, χριστιανέ μου; Εἴπαμε, Νόμος ποὺ δὲ λειτουργεῖ δὲν ὑπάρχει, κι αὐτὸ ἴσα ἴσα θὰ πεῖς στοὺς Κριτάδες· «Ναὶ, σεβαστοί μου Κριτάδες! Εἶδα ἐγὼ μὲ τὰ μάτια μου ἕναν ποὺ ὀρεγότανε νὰ γίνει πρωθυπουργὸς, νὰ σβήνει τὸ Νόμο μὲ τὰ λόγια του καὶ μὲ τὶς πράξες του. Κι ὅταν ἕνας χτεσινὸς ἢ αὐριανὸς πρωθυπουργὸς φέρνετ' ἔτσι ἄσπλαχνα στὸ Νόμο, πῶς θέλετε νὰ φερθεῖ ὁ φτωχὸς αὐτός πελάτης μου ποὺ ἀναγκάστηκε, εἴτε γιατὶ βρέθηκε σὲ δύσκολη θέση, εἴτε γιατὶ δὲν τοῦκοβε τό ξερό του, νἀσεβήσει στό Νόμο ἢ νἀντισταθεῖ στὴν Ἐξουσία»;

Ο ΑΝΙΨΙΟΣ ΜΟΥ. Κ' οἱ κριτάδες, ἂν εἶναι ἀληθινὰ δίκαιοι ἄθρῶποι, δὲν μποροῦνε παρὰ νὰν τόν ἀθωώσουνε. Φόλα λοιπό στὴν Ἐλιά!

ΕΓΩ. Ναὶ, μὰ φόλα καὶ στὴν πατρίδα μας, ἔτσι ποὺ τὴν καταντήσαμε!

ΣΤΑΘΗΣ ΔΙΜΑΣ

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ Σαββάτῳ οὐλύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγωγὼν ποτίζει; ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου;

Λουκᾶ 13.

Μεγάλη τῆς ὑποκρισίας ἡ ἀδιακρισία καὶ ἡ ἀδιαντροπιά. Ἀλλὰ πειὸ γερὴ καὶ πειὸ μεγάλη εἶναι καὶ ἡ κατακεφαλιὰ, ὅπου τῆς δόθηκε ἀπὸ τὸν Κύριό μας καὶ Σωτῆρα, τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν μεγάλον αὐτὸν ὀχτρὸ τῆς ψευτιᾶς καὶ τῆς ἀπάτης.

Ἕνα Σαββάτο, λέγει τὸ Βαγγέλιο, ἔκανε διδαχὴ ὁ Ἰησοῦς στὸ συναγῶγι. Ἐκεῖ βλέπει μιὰ δυστυχισμένη γυναίκα ποὺ ἤτανε δεκοχτὼ χρόνια πιασμένη, σωρὸς κουβάρι, καὶ δὲν μποροῦσε διόλου νὰ ἀνασηκώσῃ τὸ κορμί της. Βλέποντάς την ὁ Χριστὸς τὴν ἐλυπήθηκε καὶ τῆς ἐφώναξε καὶ τῆς εἶπε: γυναίκα, πάει ἡ ἀρρώστια σου· ἐγλύτωσες. Κι ἔβαλε ἀπάνω της τὸ θαματουργό του χέρι κι εὐτὺς ἡ ἀρρωστη ἀνασηκώθηκε κι ἐδόξασε τὸ Θεό. Αὐτὸ ἐκακοφάνηκε στὸν Ἀρχισυνάγωγο, γιατὶ ὁ Χριστὸς ἐγιάτρεψε τὴ σακατεμένη μέρα Σαββάτο, κι ἔλεγε στὸν μαζωμένον κόσμο· Ἓξη μέρες τὴ βδομάδα εἶναι συχωρεμένη ἡ δουλειά· μέσα σ' αὐτὲς νἄρχεστε νὰ γιατρέβεστε κι ὄχι τὸ Σαββάτο. Ὁ Κύριος ποὺ ἄκουσε τὰ λόγια του τοῦ ἀποκρίθηκε καὶ τοῦ εἶπε: Ψευτομετάνοια, ὁ κάθε ἕνας σας τὸ Σαββάτο δὲν λύει τὸ βῶδι του ἢ τὸ γαϊδοῦρι του ἀπ' τὸ παχνὶ καὶ πάει καὶ τὸ ποτίζει; Κι αὐτὴ πούναι κόρη τοῦ Ἀβραὰμ, ποῦ τὴν ἔδεσε ὁ Σατανᾶς, νὰ σωστὰ δεκοχτὼ χρόνια, δὲν ἔπρεπε νὰ λυθῇ ἀπ' αὐτὸ τὸ δέσιμο γιατὶ ἤτανε μέρα Σαββάτο; Μ' αὐτὰ τὰ λόγια του ἐντροπιάζονταν ὅλοι ποῦ ἀντιφέρνουταν μαζί του κι ὅλος ὁ ἁπλὸς κόσμος ἐχαίρονταν γιὰ τὰ δοξασμένα του ἔργα.

Ἔτσι γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ἡ κοινωνία, ὁ λαος, τὸ ἔθνος, ὅταν ξεμωραθοῦνε ἀπ' τοὺς τύπους καὶ τὰ καμώματα γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Χάνουν κι αὐτὸν τὸν κοινὸ νοῦ καὶ γίνονται ἄξιοι καταφρόνιας καὶ περίγελα. Ὁ Ἀρχισυνάγωγος τοῦ Βαγγελιοῦ, χωρὶς νὰ τὸ βάζῃ ὁ νοῦς του, ἐγίνηκε ὁ παντοτεινὸς κι αἰώνιος ἀντιπρόσωπος τῆς στενοκεφαλιᾶς τοῦ ἀνθρώπου. Θἆμα μεγάλο καὶ τρανὸ ἐγίνηκε μπροστὰ στὰ μάτια του· ἡ σακάτισσα χωριανή του, ἡ κουβαριασμένη δεκοχτὼ χρόνια χωρὶς καμμιὰν ἐλπίδα γιατρειᾶς, μ' ἕνα λόγο τοῦ γιατροτῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, μ' ἕνα ξάπλωμα τοῦ παντοδυνάμου χεριοῦ του, εὐτὺς γιατρεύτηκε κι ἐστάθηκε στὰ ἴσια της. Καὶ ὅμως ὁ Ἀρχισυνάγωγος δὲν πέφτει καταγῆς νὰ προσκυνήσῃ τὴ μεγάλη δύναμη ποῦ καταδέχτηκε μπρὸς στὰ ἀνάξια μάτια του νὰ θαματουργήσῃ, παρὰ κοιτάζει νὰ δείξῃ τὴν προθυμιά του γιὰ τοὺς τύπους, γιὰ τὸ φύλαμμα τοῦ Σαββάτου, παρὰ τί κάνει; Μὲ σοβαρότη ἀναίστητη λέει πὼς δὲν πρέπει τὰ θάματα νὰ κατελοῦνε τὴν ἁγιωσύνη τοῦ Σαββάτου. Τι θὰ εἰπῇ αὐτό; Δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ θαματουργὸς νὰ κάμῃ τὸ θἆμα του, ὅταν θέλῃ; δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ὁ ἄρρωστος

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὤ τὸ πουλί μου, τὸ χαριτωμένο μου τὸ περιστεράκι... Διές μάτια ποῦ μαγέβουνε... διές λαιμό... κορμοστασιὰ διές. (Τὴ φιλεῖ μὲ περιπάθεια στὸ λαιμό).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ξεφέβγει ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του). Μὴ μὲ σφίγγεις... θὰ μὲ σκάσῃς...

ΜΙΜΙΚΟΣ (Μὲ πάθος). Δὲν μπορῶ... σὰν εἶμαι κοντά σου καὶ βλέπω τὸν ὀρεχτικό σου λαιμό, τὶς στρογγυλές σου τὶς γραμμὲς, ταράζουμαι καὶ θέλω νὰ σὲ σφίγγω ὅλο στὴν ἀγκαλιά μου... νὰ σὲ φιλῶ, νὰ σὲ φιλῶ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μὰ ἐγὼ δὲν ἔχω διάθεση... ἡσύχασε...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὅλο μοῦ ξεγλυστρᾶς ἀπὸ τὰ χέρια... μοιάζεις σὰν τὸ ψάρι ποῦ δὲν πιάνεται... κάνεις σὰν τὸ πουλὶ τὸ φοβιτσιάρικο ποῦ σπαρταρᾶ στὴ φούχτα σου καὶ θέλει νὰ φύγῃ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ναί, ἔτσι μοιάζω, εἶμαι ἕνα πουλὶ ποῦ τὸ κρατοῦνε, ἐνῶ ἐκεῖνο θέλει νὰ πετάξῃ καὶ νὰ κελαηδήσῃ στὸν ἐλέφτερο ἀέρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πάντα νὰ κεντᾶς θέλεις.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Καὶ νὰ πετῶ τὸ κέντημα, νὰ τὸ κομματιάζω σὰ δὲ μάρέσει.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Θυμᾶσαι, Κλειούλα μου, κάμποσες μῆνες ὕστερα ἀπὸ τό γάμο μας... Τί πουλὶ γλυκόλαλο ποῦ εἴσουνα... πόση τρέλλα εἶχες μὲ τόν ταλαίπωρο Μιμίκο σου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὤ! τί γλυκειὰ ποῦ εἴτανε ἡ ἐποχὴ ἐκείνη.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Μήπως τώρα δὲν εἶναι γλυκειά;... Γιατὶ τό λὲς μ' ἀφτόν τόν τρόπο;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τί τρόπο;.. Τώρα γίνηκες ἐσὺ παράξενος.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἔλα, μὴ θυμώνῃς, καρδερινίτσα μου... μὴ θυμώνῃς... Σ' ἔλεγα τὸ λοιπὸν πῶς κάμποσους μῆνες ὕστερα ἀπό τὸ γάμο μας, ἕνα ἀπομεσήμερο ἤρτα νὰ ξεκουραστῶ... ἢ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, σὲ θυμήθηκα καὶ δὲν μπόρεσα νὰ βαστάξω, ἄφησα τὴ δουλειά μου κ' ἤρτα... Εἴμασταν καλὴ ὥρα ὅπως τώρα... θυμᾶσαι; Ἄξαφνα πιάνεις τὰ μαλλιά σου καὶ φωνάζεις: «Τό σκαθάκι μου, τό καημένο, τό σκαθάκι μου». τί τρέχει· σὲ ρωτῶ. Ἐσὺ ξακολούθησες. «Τὸ σκαθάκι μου, τὸ σκαθάκι μου θὰ ψόφησε... Ἔχω τρεῖς μέρες νὰ τοῦ βάλω φαΐ». Καὶ τρέχεις καὶ ξεκρεμᾶς τό κλουβί. Τό σκαθάκι σου εἶχε ψοφήσει. «Τὸ καημένο, ἔλεγες δακρύζοντας, τὸ καημένο τὸ πουλάκι μου... Μοῦ τὸ εἶχε δώσει τὸ πλαΐνὸ τὸ παιδί, ποῦ τὄπιασε στὰ κεραμίδια...» Θυμοῦμαι καὶ τὰ πιό ἀσήμαντα λόγια σου. «Εἴτανε καλὸ πουλὶ καὶ κελαδοῦσε ὡραῖα... Νά ἐσὺ φταίς, γυρνᾶς καὶ μοῦ κάνεις, γιὰ νὰ σὲ συλλογιοῦμαι ὅλο, ξέχασα νὰ τοῦ βάλω φαΐ κ' ἔγινα κακούργα...» Τότε ἐγὼ σὲ φίλησα, σοῦ ἔδωσα τό καλήτερο φιλὶ ποῦ μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ στὰ κλαμμένα μάτια καὶ σοῦ ὑποσκέθηκα πῶς θὰ σοῦ φέρω ἕνα φλῶρι καὶ παρηγορήθηκες. Μὰ τί σὲ πικνεῖ; Κλαίς.. ὦ τὸ μυριαμύριστο λουλούδι.. ὦ τὸ πονετικό μου τὸ πουλάκι, θυμήθηκε τὸ ταίρι του καὶ κλαίει.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Σπαραχτικά). Ναί, θυμήθηκα τοὺς πεθαμένους καὶ νοιώθω τὴν καρδιά μου νὰ ραΐζῃ.

ΜΙΜΙΚΟΣ. (Συγκινημένος) Ἔλα, ἔλα μὴ γίνεσαι παιδί.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ πόνο). Εἶναι γιὰ νὰ σπαραζῇ τοῦ ἀνθρώπου ἡ καρδιά.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Σώπα, φῶς μου, μὴ μὲ κάνῃς καὶ λυποῦμαι καὶ γώ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ὕστερα ἀπὸ λίγη σιωπή). Ἄκουσε, Μιμίκο, ξέρεις ποῦ ἄρχισα νὰ γράφω κάτι;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τί; ἔγινες καὶ συγραφέας;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἔτσι, γιὰ γοῦστο.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ τί ἔγραψες;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἕνα δήγημα... Ἄκουσε τὴν ὑπόθεση νὰ διοῦμε πῶς θὰ σοῦ φανῇ. Εἴτανε δυὸ ποῦ ἀγαπηθήκανε πάρα πολύ, τόσο πολὺ ποῦ τέτοιο ἔ-

νὰ γιατρευτῇ γιατὶ εἶναι Σαββάτο ; Κ' ἔχεις σὺ τὸ δικαίωμα νὰ ταγίζῃς καὶ νὰ ποτίζῃς τὰ βώδια σου, ψευτάνθρωπε ; Μὰ αὐτὰ δὲν εἶναι πλειὰ ὑποκρισία, δὲν εἶναι ἀπάτη, δὲν εἶνε στάχτη στοῦ κόσμου τὰ μάτια, ὄξω ἂν εἶναι ἀμυαλιὰ ποῦ κάνει τὸν ἄνθρωπο πειὸ ζωντόβολο ἀπ' τὰ ζῷα. Ἀλλοίμονο στὴν ἀνθρωπότη, ὅταν καταντήσῃ σὲ τέτοια καταντιὰ ποῦ μηδὲ τὰ θάματα τοῦ θεοῦ νὰ μὴ μποροῦνε νὰ τὴν ξυπνήσουνε ἀπ' τὸ βυθισμὸ ποῦ κοιμᾶται.

Παντοῦ καὶ πάντα βρίσκονται οἱ ἀρχισυνάγωγοι. Ὅλος ὁ κόσμος βγαίνει καὶ φωνάζει : Τὸ Ρωμαΐικο δὲν πάει καλά· δὲν εἴμαστε στὰ ἴσα μας, πιαστήκαμε, σωριαστήκαμε, κουβαριαστήκαμε, σῶσον ἐλέησον, ἔχουμε ἀνάγκη γιατρειᾶς·ὅπως πᾶμε θὰ χαθοῦμε ὁλότελα. Γιατί ; Τί μᾶς λείπει ; Ὅλα. Πρῶτα πρῶτα δὲν ἔχουμε θρησκεία.Πῶς δὲν ἔχουμε; Δεσποτάδες μὲ χρυσοῦφαντα ἔχουμε, παπάδες μὲ γένεια μακρυὰ ἔχουμε, διάκους μὲ λιγερὲς φωνὲς ἔχουμε, κήρυκες μὲ δογματικὴ καὶ βροντερὴ φωνὴ ἔχουμε, εἰκόνες ἀσημοσκέπαστες, Βαγγέλια χρυσοστόλιστα, ἐκκλησιὲς μαρμαροχτισμένες, καμπάνες ποῦ ξεκουφαίνουν, κεριά, λιβάνια, δίσκους, πολυελαίους, καντῆλες, κυρίου δεηθῶμεν, ἀντιλαβοῦ καὶ πόσα καὶ πόσα ἄλλα ! Καλά· μὰ αὐτὰ δὲν εἶναι θρησκεία, εἶναι στολίδια τῆς θρησκείας· δὲν ἔχουμε ἐκεῖνα ποῦ εἶναι ἡ οὐσία της, ὁ σκοπός της· ἀγάπη, ἀλήθεια, δικαιοσύνη, τιμιότητα, φιλοπατρία, γενναιότητα, σπλαχνιά, τίποτ' ἀπ'αὐτὰ δὲν ἔχουμε. Καὶ γιατὶ νὰ μὴν ἔχουμε;Γιατὶ δὲν ἐκαταλάβαμε πῶς αὐτὰ εἶν'ἡ θρησκεία κι ὄχι ἐκεῖνα. Καὶ δὲν ἐκαταλάβαμε, γιατὶ κανένας δὲ μᾶς τὸ δίδαξε· καὶ τὸ Βαγγέλιο ποῦ τὸ διδάσκει, δὲ μας ἀφίνει ἡ ὑποκρισία νὰ τὸ διαβάσουμε. Μᾶς λέγεις γιὰ μετάφραση «δι' ἐκχυδαϊσμὸν τοῦ Εὐαγγελίου», θὰ μοῦ εἰπῇ κανένας λογιώτατος. «Αὐτὸ εἶναι προδοσία, βεβήλωσις». Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι Εὐαγγέλιον μόνον, ὅταν λέγῃ: «Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» κι ὄχι ὅταν λέγῃ τὸ χυδαῖον καὶ ἀπαίσιον «Θυμήσου με, Κύριε, σὰν ἔρτῃς στὴ βασιλεία σου». Μόνον μὲ τὸ μνήσθητί μου, Κύριε, θὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· μόνον δι' αὐτοῦ θὰ κληρονομήσωμεν τῶν προγόνων μας τὴν ἔνδοξον κληρονομίαν· τἄλλα εἶναι ἐναγῆ, βέβηλα, βλάστημα, ἀνόσια, προδοτικά.

Ὑποκριταί, ὁ ἄνθρωπος ἔγινε γιὰ τὶς λέξες, ἢ οἱ λέξες γιὰ τὸν ἄνθρωπο; Αἴ, ἀρχισυνάγωγοι μωροὶ καὶ τυφλοί, γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ κορμιοῦ σας θέλετε νὰ καταλαβαίνετε κεῖνο ποῦ σᾶς λένε, θέλετε νὰ ξέρετε ποιὸ λένε αὐγὸ καὶ ποιὸ τυρί, ποιὸ ψωμὶ καὶ ποιὸ νερό, καὶ γιὰ τὴ γιατρειὰ τῆς ψυχῆς σας καὶ τὴ θροφή της, θαρρεῖτε πῶς μπορεῖ νὰ γένῃ τίποτα, ἃ δὲν ξέρετε πῶς τὰ λένε τὰ γιατρικὰ καὶ τὶς θροφὲς ποῦ χρειάζεται;

Κι' ἔτσι παντοῦ. Ἔχουμε πολιτεία; Πῶς δὲν ἔχουμε; Δὲ βλέπεις Βασιλιάδες κι' Ὑπουργοὺς καὶ Μεγιστάνες καὶ Δημάρχους καὶ Βουλευτάδες, Ἀστυνόμους, Δεσμοφυλακοὺς, ἀλυσίδες, Σύνταγμα, νόμους, βούρδουλα, ἀποσπάσματα, κόττα πήττα, Στρατὸ, ἐρέας, σκελέας καὶ κινητὰ οὐραῖα καὶ Μάτι καὶ Λάρισσα καὶ πανικὸ καὶ προδοσίες καὶ καὶ .. Ἔχουμε πολῖτες; Ἄλλο τίποτα. Γεμᾶτος ὁ κόσμος καὶ ἴσα ἴσα νὰ τύχῃς ἀπάνω σ' ἐκλογές. Καὶ εἶναι πολῖτες αὐτοὶ ποῦ τρέμουν μπρὸς στὸ βούρδουλα τοῦ ἀποσπασματάρχη, ποῦ ψευτορκοῦνε μπρὸς στὰ δικαστήρια γιὰ μιὰ πεντάρα, ποῦ πουλοῦνε τὸν ψῆφό τους, ποῦ μαχαιρώνουνται γιὰ τὸ φιλότιμο,ποῦ κοιτάζουνε νὰ γίνουν ἀπαλλαγέντες ἀπ' τὸ στρατό ; Κι' ἀφοῦ δὲν ἔχουμε πολῖτες ποῦ τὴν βρήκαμε τὴν πολιτεία; Ἂν μπορεῖ νὰ γένῃ ψωμὶ χωρὶς ἀλεῦρι, κεραμίδι χωρὶς χῶμα, τυρὶ χωρὶς γάλα, μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ πολιτεία χωρὶς πολῖτες. Καὶ ὅμως καμαρώνουμε τὸ Κράτος μας, τὸ Σύνταγμά μας, τὴ λευτεριά μας, τὶς ἀρχές μας, τὶς ἐξουσίες μας καὶ πῶς περπατοῦμε σὰν τὸν κάβουρα δὲν τὸ βλέπουμε. Μᾶς φτάνουν οἱ τύποι, οἱ ἴσκιοι, τὰ φαντάσματα, ἡ ψευτιά, ἡ ὑποκρισία. Ἂν μᾶς πῇ κανένας γνωστικός: Αἴ κακομοιριασμένοι Ρωμιοί, σακατεμμένοι, κουβαριασμένοι, παράλυτοι, σηκωθῆτε ἀπάνω, γιατρευτῆτε, ρίξετε ἀπὸ πάνω σας τὰ σιναπίδια καὶ τὰ μαράζια, γιατρέψατε τὶς πληγές σας, τὶς ἀρρώστιές σας μὲ τὸ θεϊκὸ γιατρικὸ τῆς λογικῆς καὶ τῆς καλῆς θέλησης, κάμετε τοὺς νόμους πρᾶμα κι' ὄχι λέξες, τὸ Σύνταγμά σας πολιτικὸ Βαγγέλιο, τὸ στράτεμμά σας ὑπερασπιστὴ τῆς ἐθνικῆς σας τιμῆς καὶ τοῦ δίκιου σας, τὴ δικαιοσύνη σας συμμαζώχτρα τῆς κουρελλοσύνης σας καὶ τοῦ ρεμπελιοῦ σας, τὴν παιδεία σας φωτίστρα τῆς σκοτισμένης σας ζωῆς, ἀνθρωπίσετε, βάλτε τὸν καθένα καὶ τὸ κάθε τι στὴ θέση του. Αἴ κι' ἂν τὰ πῇ, τί; Θὰ σηκωθοῦνε στὴ μέση οἱ ἀρχισυνάγωγοι καὶ θὰ μπήξουν τὶς φωνές: Δὲν πρέπει νὰ γιατρευτοῦμε γιατὶ εἶναι Σαββάτο· γιατὶ ἂν θὰ γιατρευτοῦμε θὰ γκρεμίσουμε καταγῆς τὰ εἴδωλα τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς· καὶ τότε ὁ βουλευτὴς νὰ μὴν ἔχῃ ρουσφέτια· ὁ Ὑπουργὸς νὰ μὴν εἶναι σκλάβος τῆς Βουλῆς, ὁ Βασιλιᾶς νὰ μὴν εἶναι ψυχογιὸς τοῦ Ὑπουργοῦ, ὁ δικαστὴς νὰ μὴν κάνῃ τὰ κέρια καὶ τὰ χατήρια τοῦ κομματάρχη, ὁ ἀξιωματικὸς νὰ μὴ σέρνῃ τὴ σπάθα του στὰ πεζοδρόμια κυνηγῶντας προῖκες καὶ ποδογύρους, ὁ Μιστριώτης νὰ μὴ σαλιαρίζῃ κουρφέξαλα γιὰ ἀθανασίες προγονικὲς κι' ὕσπληγγες καὶ κονίστρες· καὶ τότε τί θὰ γένουμε; Πῶς θὰ ζήσουμε; Ἐν ἀρχῇ ἦν αὐτά· καὶ αὐτὰ ἦν πρὸς τὸν Θεόν· καὶ Θεὸς ἡμῶν ἦν αὐτά.

Καὶ λοιπὸν, ἀρχισυνάγωγοι; Γιὰ τὰ βώδια σας καὶ τὰ γαϊδούρια σας κοιταζετε μὴν πάθουν τίποτα· καὶ γιὰ τὸ ἔθνος, τὸ παραλυτο, τὸ σακατεμμένο, τὸ πιασμένο, τὸ ἔθνος ποῦ εἶναι βλαστάρι τῆς πιὸ εὔρωστης φυλῆς τοῦ κόσμου, πρέπει νὰ τἀφίσουμε ἔτσι; Τάχα πρέπει ὁ πολυέσπλαχνος Γιατρὸς, ὁ Θεός μας, νὰ κατεβῇ καὶ μὲ τὸ θαματουργό του χέρι νὰ γιατρέψῃ τὶς πληγές μας; Ὄχι, ἀδέρφια μου· ὁ θαματουργὸς Θεὸς εἶναι μέσα στὴν ψυχή μας·φτάνει νὰ ἔχουμε λιγάκι καλὴ θέληση κι'ὅλα μας γιατρεύουνται. Τοὺς ψεῦτες καὶ τοὺς ὑποκριτάδες ἀρχισυναγώγους νὰ τοὺς βάλουμε στὴ θέση τους κι' ὅλα θὰ ἔρτουν καλα. Ὁ Θεός νὰ μᾶς φωτίσῃ σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο ἔργο.

Ο ΚΙΡΥΚΑΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΡΗΝΟΥΛΑ

Μὰ τί, Ρηνούλα δὲ σὲ λὲν κι' Εἰρήνη δὲ σὲ κράζουν;
Πῶς πόλεμο ζητᾶς νὰ μᾶς ἀνάψεις;
Τοὺς ἄντρες ἀσ' τους, κόρη μου, τὰ μάτια τους νὰ [βγάζουν
καὶ τήρα ἐσὺ καμιὰ καρδιὰ νὰ κάψεις.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις· εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chégue) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου εἰς τὰ Ὑποκαταστήματα τῆς Τραπέζης, ἐν Κερκύρᾳ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1	1)2	ταῖς	0)0	κατ'	ἔτος	διὰ καταθ.	6 μηνῶν
2	»		0)0	»	»	»	1 ἔτους
3	1)2	»	0)0	»	»	»	2 ἐτῶν
2	»		0)0	»	»	»	4 ἐτῶν
4	»		0)0	»	»		5 ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου νομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

φωτα μόνο οἱ ἀγγέλοι μπορεῖ νὰ τόνε κάνουνε.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ρομάντσα.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σὰν πατρεφτήκανε ὅμως καὶ περάσανε δυὸ-τρία χρόνια, ἡ νέα ἔπαψε ν' ἀγαπᾶ τὸν ἄντρα της καὶ γι ἀφτὸ πολὺ λυπούντανε, μερονυχτὶς ἔκλαιε, κι ἀγάπησε ἄλλονα καὶ μιὰ μέρα παίρνει τὸν ἀγαπητικό της καὶ φέβγει... Ἐδῶ τελειώνει τὸ δήγημα... Πῶς σοῦ φαίνεται ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καλό... ἀλλά...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἀλλὰ τί;... δὲ δικιολογεῖς τὴ νέα;...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὄχι... ἡ γυναίκα πρέπει ν' ἀγαπᾶ τὸν ἄντρα ποῦ θὰ πάρῃ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Σωστό,μὰ ἀφτὸ εἶναι θεωρία, δὲν εἶναι πράξη... Εἶδες πῶς λυπούντανε, πῶς παιδεβότανε γιατὶ δὲν ἀγαποῦσε πιὰ τὸν ἄντρα της... τί μποροῦσε νὰ κάνῃ ἀφοῦ ἡ ἀγάπη ἔρχεται μονάχη της καὶ φέβγει πάλε μονάχη της... Τί ; ἔχει τὴ δύναμη ἕνα ἀδύνατο πλάσμα νὰ κρατήσῃ στὰ χέρια του ἕνα δυνατώτερο ἢ νὰ μπορῇ νὰ ξεγλυστρήσῃ ἀπὸ τὰ χέρια του ὅταν τὸ πιὸ δυνατὸ τὸ κρατῇ ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Δὲ σοῦ λέω, μά... Τουλάχιστο δὲν ἔπρεπε ν' ἀγαπήσῃ ἄλλονα...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ τὸ κάνῃ κι ἀφτό ; Μήπως εἶναι κύριος κανεὶς τῶν αἰστημάτων του ; Ἡ καινούρια ἡ ἀγάπη πάλε μονάχη της ἤρτε, ὅπως εἶχε ἔρτει πρὶν καὶ γιὰ τὸν ἄντρα της ..

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ σ' ἀφτὸ ἔχεις δίκιο... μὰ δὲν ἔπρεπε τουλάχιστο ν' ἀφήσῃ τὸν ἄντρα της καὶ νὰ φύγῃ, ἀφοῦ ἔχει κάνει συμβόλαιο ἐπίσημο καὶ ὁ γάμος εἶναι συμβόλαιο, πῶς θὰ ζήσῃ ὅλη τὴ ζωή της μὲ τὸ ἄντρα της. .

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κι ἀφτὸ σωστό, μὰ εἶχε τόση δύναμη νὰ νικήσῃ τὴν ὁρμή της;.. κι ἂν εἶχε τόση δύναμη, νὰ διοῦμε, εἶναι δίκιο νὰ ζῇ μὲ ἄνθρωπο ποῦ δὲν τὸν ἀγαπᾶ καὶ νὰ εἶναι καταδικασμένη νὰ δέχεται τὰ φιλιά του, τὰ χάδια του μὲ χαμογέλιο.... νὰ ὑποκρίνεται, νὰ λέῃ ψέματα καὶ νὰ εἶναι μακριὰ ἀπὸ κεῖνον ποῦ ἀγαπᾶ καὶ μόνο μαζίτου μπορεῖ νὰ εἶναι ἐφτυχισμένη;.. νὰ μὴν ὑποκρίνεται, νὰ μὴ λέῃ ψέματα;... Εἶναι σωστὸ λοιπὸν ἕνα ἄτομο νὰ βασανίζεται τόσο, ἀφοῦ ὑπάρχει τρόπος νὰ μὴ βασανίζεται ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Καὶ τὸ συμβόλαιο ;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὤ ! τὸ συμβόλαιο... Κ' ἐπειδὴ ἔκανε συμβόλαιο, πρέπει νὰ περάσῃ λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπο τῆς ζωῆς δυστυχισμένη... στὴν ὑποκρισία καὶ στὴν ψεφτιά ;.. Δὲν εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μιὰ ποῦ θὰ περάσῃ σ' ἀφτόνα τὸν κόσμο ; Μήπως ὑπάρχει ἐλπίδα καμμιᾶς ἄλλης ζωῆς, ποῦ θὰ μπορῇ ἐκεῖ τουλάχιστο ν' ἀπολάψῃ ὅ,τι ἐπιθυμεῖ ;... Ἀλλὰ ἀφτὸ δὲν εἶναι ἄδικο ;... Ἄφησε τὸ συμβόλαιο κατὰ μέρος καὶ πιάσε τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια... δὲ σοῦ φαίνεται πῶς ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια δικιολογεῖ τὴν ἡρωΐνα μου ;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἴσως ἔχεις δίκιο... τέλος δήγημα εἶναι καὶ μπορεῖς νὰ τὸ κάνῃς ὅπως θέλῃς... Μὰ πρέπει νὰ φέβγω... ἄ, πόσο ἄργησα. (Κοιτάζει τὸ ρολόϊ του) Οὔχ! πόσο ἄργησα... εἶναι τόσο βιαστικὲς ἀφτὲς οἱ δουλειὲς ποῦ ἀναγκάζουμαι ν' ἀφήσω τόσο γλυκὲς στιγμές... (Τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴ φιλεῖ πολλὲς φορὲς ἀπανωτά) Ἀντίο, πουλάκι μου. (Φέβγει).

ΣΚΗΝΗ Γ.

Κλειοῦλα καὶ Λενιώ.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Τόνε κοιτάζει ὡς ποῦ χάνεται. Ὕστερα πέφτει στὸ σοφᾶ καὶ κλαίει μ' ἀναφυλλητό. Βαστᾶ κάμποση σιωπή). Ὤ πῶς σπαράζει ἡ καρδιά μου... Πῶς μ' ἀγαπᾶ... Τί γλυκειὰ ἐποχὴ εἴτανε κείνη.. Γιατὶ νὰ περάσῃ;... Δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ δύναμη νὰ νικήσω τὸν ἑαφτό μου;... Νά, ὅπου

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὀφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδερόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεῖα Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλή).

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ

ΓΙΟΡΤΑΖΟΥΜΕ

σήμερα τὸ Πάσχα ὄχι γιατὶ ἀναστήθηκε ὁ Χριστός, ἀλλὰ γιατὶ τὸ θέλησε ὁ κ. Ράλλης. Ὁ παντοδύναμος αὐτὸς ἄθρωπος μποροῦσε ἀξιόλογα, ὅπως ἐξουδετέρωσε τὴν Ἐθνικὴ Ἑορτὴ μὲ τὴν ἐθνικὴ καὶ ματοβαμμένη διαδήλωσή του, ὅπως λέρωσε μὲ ντουφεκιὲς καὶ μὲ ἀγριοφωνάρες τὴ νύχτα τῆς Μεγάλης Δευτέρας, ἔτσι νὰ ξουδετερώσει καὶ τὸ Πάσχα, νὰ μὴ μᾶς δώσει δηλ. τὴν ἄδεια νὰν τὸ γιορτάσουμε. Μποροῦσε μὲ τοὺς Πέντε του τῆς Ἀττικῆς νὰρπάξει τὶς σανίδες στὰ χέρια του καὶ νὰ μεταμορφώσει τὴ μεγάλη γιορτὴ τῆς Χριστιανοσύνης σὲ καρναβάλια κομματικά. Κ' ἔτσι τὸ Πάσχα, γιὰ φέτος τουλάχιστο, σβηνότανε.

Στὸ Ράλλη λοιπὸν τὴ χρωστάει ὁ Χριστὸς τὴ σημερνὴ γιορτὴ κι ὄχι στὸ θρησκευτικό μας αἴσθημα. Γιατὶ τὸ θρησκευτικὸ αἴσθημα — νὰ μὴν κρυβόμαστε πίσω ἀπὸ τὸ δάχτυλό μας — λιγόστεψε πολὺ σὲ μᾶς, καθὼς ἀρχίζει νὰ λιγοστεύει, ἃ δὲ λιγόστεψε ὁλωσδιόλου, καὶ τὸ ἐθνικό μας αἴσθημα. Πάρτε τὴ γιορτὴ τοῦ Βαγγελισμοῦ, τὴ μεγαλύτερη ἐθνική μας καὶ Χριστιανικὴ γιορτή. Ποιὸς τὴν κατάλαβε φέτος; Ποιὸς τὴν τίμησε; Ὅλη τὴ μέρα φροντίδες καὶ τρεχάματα πῶς νὰ πιτύχει ἡ διαδήλωση τῆς νύχτας — καὶ τὴ νύχτα βρισιὲς καὶ κουμπουριές. Οἱ ἥρωες τοῦ 21, ποὺ ἡ γιορτὴ τοῦ Βαγγελισμοῦ ὁρίστηκε γιὰ μνημόσυνό τους, λησμονηθήκανε καὶ τὸ ἄσπρο κρῖνο τῆς Παρθένας βάφτηκε μ' αἷμα. Δὲ μιλάμε μόνο γιὰ τοὺς Ραλλικούς· μιλάμε γιὰ ὅλους μας, γιατὶ ὅλοι μας παίξαμε περίφημα τὸ μέρος μας, ἀφοῦ κ' οἱ Θεοτοκικοὶ μασκαρέψανε τὴ νύχτα τῆς Ἐθνικῆς γιορτῆς μὲ τὸν τάχα γιορτασμό της στὴν Πλατεία τοῦ Συντάγματος.

Ὅ,τι λοιπὸν ἔγινε στὴν Πρωτεύουσα—καὶ τὸ ἴδιο, δίχως ἄλλο, θἄγινε καὶ στὶς Ἐπαρχίες —μᾶς δίνει νὰ νιώσουμε πῶς πάνω ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ καὶ θρησκευτικό μας αἴσθημα βρίσκεται τὸ Κομματικὸ αἴσθημα, ἀφοῦ μπροστά του πισωδρομίζουν ὅλα τἄλλα καὶ μοναχὰ αὐτὸ κυβερνάει τὴν ψυχή μας. Πικρὲς ἀλήθειες, μὰ πρέπει καὶ νὰ λέγουνται, καὶ σήμερα μάλιστα ποὺ ὁ Χριστιανικὸς κόσμος γιορτάζει τὴν ἀνάσταση τοῦ μεγάλου Κήρυκα καὶ Μάρτυρα τῆς Ἀλήθειας.

Η ΜΟΝΑΧΗ

τρομάρα ποὺ εἴχαμε ὅλοι μας αὐτὲς τὶς μέρες εἴτανε νὰ μὴ γίνει κανένα παρατράγουδο καὶ μᾶς δοῦνε οἱ ξένοι, ποὺ βρίσκουνται ἐδῶ γιὰ τοὺς ἀγῶνες, καὶ σκηματίσουν ἔτσι κακὴ ἰδέα γιὰ μᾶς.

Σὰν τὰ μωρὰ παιδιὰ καὶ μεῖς. Νὰ μὴ μᾶς δεῖ ὁ δάσκαλος καὶ μᾶς μαλώσει. Κὰ δὲ συλλογιζόμαστε πῶς οἱ ξένοι, καὶ δῶ νὰ μὴ βρίσκουνται, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ μάθουν ἀπὸ μακριὰ τὰ χάλια μας καὶ νὰ μᾶς λυπηθοῦνε καὶ νὰ μᾶς ἐλεεινολογήσουνε. Τόσα χρόνια μᾶς βλέπουν οἱ ξένοι καὶ μοναχὰ ἐμεῖς δὲν τὰ καταφέραμε ἀκόμα νὰ δοῦμε τὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ βάλουμε μυαλό.

ΜΑΣ

λύπησε κατάκαρδα ἡ ἀποτυχία τοῦ κ. Ὁμηρίδη Σκυλίτση ποὺ ἔπρεπε ἀπὸ τοὺς πρώτους πρώτους νὰ μπεῖ στὴ Βουλὴ γιὰ νὰν τὴν τιμήσει μὲ τὸ διαμαντένιο χαραχτήρα του, ὅπως τιμοῦσε καὶ τὸ στρατὸ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀναγκάστηκε νὰ παραιτηθεῖ γιὰ νὰ δείξει πὼς ἔχει ἀρχὲς καὶ πὼς ξέρει νὰν τὶς ὑποστηρίζει μὲ ἔργα κι ὄχι μὲ λόγια.

Ὁ κ. Σκυλίτσης ὡς ἀξιωματικὸς τὄδειξε στὸν πόλεμο, καὶ ὡς ὑποψήφιος βουλευτὴς τὄδειξε τὴν περασμένη Κυριακὴ στὸν Πειραιᾶ. Παληκάρι ἀληθινὸ καὶ τὶς δυὸ φορές. Ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 97 γύρισε λαβωμένος, ἀφοῦ παληκαρίσια πολέμησε, καὶ τὴν Κυριακὴ τἀπομεσήμερο κάτου στὸν Πειραιᾶ σταμάτησε μὲ τὰ χέρια του τὴν ἅμαξα τοῦ Ραλλάκου ποὺ ἐπέμενε σώνει καὶ καλὰ νὰ περάσει ἀπὸ τὸ Ρετσινικὸ κέντρο καὶ νὰ ματοκυλίσει τὸν Πειραιᾶ.

Ἀπὸ τέτιους ἀθρώπους μὲ χαραχτήρα καὶ μὲ παληκαριὰ ἔχει ἀνάγκη ἡ Βουλή μας, καὶ κρῖμα ποὺ γιὰ λίγους ψήφους χάνει τὴν εὐκαιρία νὰ τιμηθεῖ ἡ Ἀττικὴ μὲ τέτιο Βουλευτή.

ΜΕΓΑΛΕΣ

ὑποχρέωσες φορτώνεται στὴ ράχη του ὁ Θεοτόκης μὲ τὴν πλειονοψηφία ποὺ τοὔδωσε τὸ Ἔθνος κ' ἐλπίζουμε νἄναι σὲ θέση νὰ νιώσει τὸ βάρος τους καὶ νὰν τὶς ἐχτιμήσει καταπῶς τοὺς ἀξίζει. Τὸ Ἔθνος ἐμπιστεύτηκε στὰ χέρια του τὴν τύχη του καὶ ζητάει ἀπ' αὐτὸν ὄχι μόνο νὰ πραγματοποιήσει ὅσα τοῦ ὑποσκέθηκε μὰ καὶ νὰ δείξει τὴν ἀπαιτούμενη παληκαριὰ σὲ κάθε κρίσιμη περίσταση.

Ὄχι πιὰ κλάματα σὰν ὕστερ' ἀπὸ τὰ Βαγγελικὰ καὶ τὴ στάση τῆς Μπαρμπάσαινας, μὰ γροθιά, ἀφοῦ μὲ τὴ γροθιὰ πνίγεται ἡ ἀναρχία καὶ στερεώνεται τὸ Κράτος. Ἔχουμε ἀνάγκη νὰν τὸ νιώσουμε ἐπιτέλους αὐτὸ τὸ Κράτος ποὺ πολεμιέται λυσσασμένα ἀπὸ τόσους καὶ τόσους ἐσωτερικοὺς ὀχτροὺς· καὶ τὸ Κράτος αὐτό, τὸ ὀνειρεμένο, μόνο ἡ γροθιὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ θὰ μᾶς τὸ δείξει. Ὁ Θεοτόκης ἔχει τὸ ἕνα χάρισμα, νἄναι σεμνόλογος καὶ νἀπαντάει στὶς βρισιὲς τῶν ἀντιπάλων του εὐγενικὰ καὶ καλοσυνείδητα· ἂς ἀποχτήσει καὶ τἄλλο τὸ χάρισμα, τὴν ἀπαραίτητη γροθιά, καὶ τότε νἄναι βέβαιος πὼς ποτὲ τὸ Ἔθνος δὲ θὰν τοῦ ἀρνηθεῖ τὴν πλειονοψηφία, ἀφοῦ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δυνατὸ κ' εὐγενικὸ Κυβερνήτη.

εἶναι μπορεῖ νἄρτη... Λαμπρὸς ἄνθρωτος... θεῖος ἄνθρωπος... Πῶς τὸν ἀγαποῦσα, τί τρελλὴ ποὺ εἴμουνα γιὰ κείνονα. Πῶς μποροῦσα νὰ φανταστῶ ἄλλο εἶδος ἐφτυχία ἀπὸ τὸ φιλί του;.. Καὶ τώρα δὲ νοιώθω τὰ φιλήματά του, τὰ χάδια του δὲν τὰ αἰστάνουμαι... Τὰ γλυκά του τὰ λόγια μοῦ φαίνουνται κρῦα... γίνηκα ἄλλη... Ὅ,τι γεννιέται πεθαίνει... (Σωπαίνει) Ὅλα μοῦ τὰ προσφέρει... τὴν ἀγάπη του, τὸν ἑαφτό του, τὰ πλούτια... (Σηκώνεται καὶ βλέπει πρὸς τὸ μίρος ποὺ ἔφυγε ὁ Μιμίκος). Ἄχ! ἕνα πρᾶμα μόνο δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ προσφέρη... Τὴν ἁμαρτία!... Καὶ τὴν ἁμαρτία ἐγὼ πρέπει νὰ τὴν πάρω... μονάχη μου νὰ τήνε πάρω... (Ρήχνεται ἀπάνω στὸ σοφᾶ. Σωπασιά). Νοιώθω βαρὺ τῆς κοινωνίας τὸ χέρι ἀπάνω μου... τὴ σαπίλα νὰ μοῦ τρώη τὴν ψυχή, νὰ παίρνη τὸν ἀφρό μου... Δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ δύναμη νὰ χωριστῶ;... Νὰ εἶμαι κατιτὶς ὄξου ἀπ' ἀφτὸ τὸ βρώμικο περιβάλλο... δὲν ἔχω λοιπὸν τὴ δύναμη νὰ καταπατήσω κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου τὸ θάνατο τῆς ζωῆς... Ἁμαρτία! καὶ γὼ νοιώθω πῶς εἶσαι μιὰ γυναίκα ζαρωμένη, λιγνή, κοκκαλιάρικη, μάβρη-μάβρη σὰν πίσα καὶ φέρνεις ὅπου πᾶς τὸ ὄνειδος... Μὰ κι ἂν εἶσαι ἔτσι, δὲν εἶσαι τὸ δίκαιο... δὲν εἶσαι τὸ δικαίωμα τοῦ καθενός; (Ἀκουμπᾶ τὸ κεφάλι της στὸ ἀκουμπηστήρι τοῦ σοφᾶ καὶ ἀτενίζει πρὸς τὸ ταβάνι. Σὰν παραμιλῶντας). Τὸ συμβόλαιο!... Ἡ ὑποχρέωση!.. Τὸ χρέος!.. Τὰ τρία ἀφτὰ ποὺ διοικοῦνε τὸν κόσμο...Μὰ γίνε ἕνα πνέμα καὶ πήγαινε καὶ ξέτασε τὶς ψυχὲς καὶ θὰ δῆς πῶς ὅλοι εἶναι δοῦλοι ἑνοῦ ἀφύσικου νόμου, πῶς οἱ περισσότεροι τυραννιοῦνται, πῶς λίγοι εἶναι οἱ ἐφχαριστημένοι, πόσοι οἱ ἐφτυχισμένοι καὶ πόσοι μὲ πόθους ἀνεκπλήρωτους... Γιατί ἀφτό;... Γιατὶ στέκουνται οἱ φύλακες, τὸ συμβόλαιο, ἡ ὑποχρέωση, τὸ χρέος. Ὤ! θάνατος μυρίζει καὶ σκλαβιά, σκλαβιὰ καὶ θάνατος!.. Ποῦναι ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀπόλυτη ἀλήθεια, ποῦ εἶναι σύφωνη μὲ κάθε ὁρμή, μὲ κάθε πάθος, μὲ κάθε κάμωμα τοῦ ἀνθρώπου... Ὤ! ψεφτιὰ, ψεφτιὰ, ψεφτιὰ, ποῦ ἔχεις τὴ δύναμη καὶ βασιλέβεις σ' ἀφτὸ τὸ σκοτεινὸ ἄστρο... (Σηκώνεται) Μὰ ἔχω κ' ἐγὼ κάποια δύναμη... γιατὶ νοιώθω ἐδῶ στὰ στήθεια μου μιὰ ἐπανάσταση.Μιὰ φλόγα ποῦ θέλει νὰ κάψη ὅ,τι σάπιο ὑπάρχει, ὅ,τι εἶναι ἐμπόδιο στὴ χαρά, στὸ γέλοιο, στὴν ἐλέφτερη ἀναπνοή. (Ξανακάθεται στὸ σοφᾶ. Μικρὴ σιωπή). Λουλούδι τρυφερὸ ξεφύτρωσα μιὰ μέρα στὸν κάμπο, μὰ ἐκεῖ ποῦ λουλούδιαζα, ἔνοιωθα κάτι ἐμπόδια νὰ μοῦ ἀλλάζουνε τὸ φυσικό μου σχῆμα... εἴτανε κάτι κλωνάρια τὰ ἐμπόδια ἀφτὰ, ποῦ μοῦ τὰ εἴχανε βάλει γιὰ νὰ πάρω τὸ σχῆμα ποῦ θέλανε... καὶ σὰν ἄνθισα ἦρτε ὁ βοριᾶς καβαλάρης καὶ μὲ θέρισε... ποῦ μὲ πήγαινε;.. Ἐμπιστεμένη στὰ φτερά του πήγαινα, πήγαινα... Πέρασε καιρὸς καὶ διάβηκε σιμά μου ἕνας ἄλλος ἀέρας καβαλάρης .... Ὤ! πῶς πόθησα νὰ πάρω ἀναπνοὴ στὰ χρυσὰ φτερά του, ὤ πῶς πόθησα! (Ὕστερα ἀπὸ λίγη σιωπὴ φωνάζει) Λενιώ!.. Λενιώ!..

ΛΕΝΙΩ. (Μπαίνει). Κυρία.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φέρε μου ἕνα ποτήρι κρασί.

ΛΕΝΙΩ. (Τραβηγμένα) Θὰ σᾶς πειράξη, κυρία... ἤπιατε τόσο ἀπὸ τὸ πρωί... ξέρετε τί κακὸ ποῦ κάνει; ἕνας συγγενής μου, Θὸς σχωρέστονα, πεθανε ἔτσι ἀπὸ τὸ πιοτί...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν πειράζει, ἂς πεθάνω κ' ἐγώ.

ΛΕΝΙΩ. Θὸς φυλάξει !... τί λόγια ποῦ λέει ἡ κυρία...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κοίταξε λοιπὸν τὴ δουλειά σου.

ΛΕΝΙΩ. Μά !...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ θυμό). Ἄντε, σοῦ λέω, καὶ παρατήρησες δὲ θέλω. (Ἡ Λενιὼ φέβγει). Ἀγαθὸ κορίτσι ἀφτὴ ἡ Λενιώ... οἱ τέτοιες εἶναι πιὸ ἐφτυχισμένες, λίγους πόθους ἔχουνε, λίγες ἀπολαβές...

ΛΕΝΙΩ (Φέρνει ἕνα ποτήρι κρασί). Ὁρίστε, κυρία. (Κάνει νὰ φύγη).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Λενιώ, ἐπάνω στὸ μπουρό μου ἔχω κάτι ψιλά, δὲν ξέρω πόσα εἶναι, χάρισμά σου.

ΧΑΛΑΣΜΟΣ

κόσμου τὴ Δευτέρα βράδι· φωνές, κουμπουριές, ζήτω, τοὺς φάγαμε τοὺς ἄτιμους, ρόλα στὴν Ἐλιά, ποῦ θὰ μᾶς πάτε, μωρέ, αὔριο, κι ἄλλα τέτια Ραλλικώτατα. Μπρέ, τί νὰ τρέχει; Ξημέρωσε ἡ Τρίτη κι ὁ κόσμος μάθαινε πὼς βγῆκε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Αὐτὸ εἶταν ὅλο. Καὶ τὰ πράματα μπήκανε στὴ θέση τους καὶ ἡ γῆς, ποὺ εἶχε γιὰ λίγο σταματήσει, ξακολούθησε ἥσυχα ἥσυχα τὸ δρόμο της.

Φανταστῆτε τί θὰ γινότανε ἂ δὲν ἔβγαινε κι ὁ Λέκκας βουλευτής. Οἱ ἀγῶνες θὰ ναυαγούσανε καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη θὰ κλονιζότανε γιὰ καλά.

Ο ΚΑΗΜΕΝΟΣ

ὁ Ντεληγιάννης! Ὁ Θεὸς νἀναπάψει τὴν ψυχούλα του! Ἴσαμε τὸ περασμένο Σαββάτο βρισκόντουσαν καὶ μερικοὶ ποὺ δὲν εἴχανε λυπηθεῖ καὶ τόσο γιὰ τὸ θάνατό του, ἀφοῦ πιστεύανε πὼς πῆρε μαζί του στὸν τάφο τὴ δημαγωγία, τὴν ἀρχομανία κι ἄλλα τέτια πολιτικὰ τερτίπια ποὺ τονὲ χαραχτηρίζανε. Μὰ ἀπὸ τὸ περασμένο Σαββάτο κ' ἐδῶ δὲ βρίσκεται πιὰ κανένας ποὺ νὰ μὴν κλαίει γιὰ τὸ θάνατό του καὶ νὰ μὴν καταριέται τὸ ἄτιμο χέρι ποὺ τονὲ δολοφόνησε.

Ἔπρεπε νὰ πέσουμε στὸ χειρότερο γιὰ νὰν τονὲ θυμηθοῦμε τὸ γλυκομίλητο γέρο, ποὺ ἂν εἶχε ἄλλα κακά, εἶχε ὅμως κ' ἕνα μεγάλο καλό, νὰ τελιώνει πάντα τοὺς προεκλογικούς του λόγους μὲ τὴ συβουλή· «*Καὶ τώρα διαλυθεῖτε ἐν τάξει, παρακαλῶ*». Ποῦ τὰ δικά του τὰ λόγια, καὶ ποῦ τὰ ταρταρίνικα τοῦ Ράλλη· «Ἐμπρός, μὴ φοβεῖσθε, μὴν ἐγκαταλείπετε τὴ θέση σας»!

Καὶ οἱ φανατικώτεροι ἀντιντελληγιαννικοὶ τονὲ θυμηθήκανε. Καὶ τὸ μνημόσυνο αὐτὸ νὰν τὸ χρωστάει τοῦ Ράλλη, τοῦ διαδόχου του.

Η *ΚΑΒΟΥΡΟΜΑΝΝΑ*

(Αἴσωπος)

Γιατί, ἔλεγε στὴ κόρη της μιὰ γριὰ καβουρομάννα,
Νὰ περπατᾷς ἔτσι στραβά, κορίτσι διεστραμένος;
Κ' ἡ θυγατέρα θαρρετὰ ἀπάντησε στὴ μάννα·
Ἐγὼ ἀπὸ σένανε ἔμαθα νὰ πάω πῶς πηγαίνω.

Περαία, Μάρτης 1906.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ*

Καὶ στὸ ἀριστερὸ λοιπὸν μέρος τῆς καρδιᾶς ἔχουμε διὸ θυρόφυλλα, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ στὸ λουβὶ καὶ στὴν κοιλίτσα, καὶ τὰ μισοφέγγαρο μεταξὺ στὴν κοιλίτσα καὶ στὴν ἀορτή, ποὺ ἀφίνουν τὸ αἷμα νὰ περνᾶ κατὰ μιὰ γραμμὴ μὰ ὄχι κι' ἀντίθετα. Ἔφκολα χύνεις νερὸ ἀπὸ τὶς πλεμονικὲς φλέβες διάμεσα λουβιοῦ καὶ κοιλίτσας ὡς στὴν ἀορτή, μὰ ὄχι κι' ἀντίθετα ἀπὸ τὴν ἀορτή.

Νὰ λοιπὸν οἱ λόγοι ποὺ τὸ αἷμα πάει κατὰ ἕνα δρόμο μοναχά, κατὰ τὸ δρόμο ποὺ σᾶς εἶπα. Ὑπάρχουνε σωροὶ θυρόφυλλα ποὺ ἀνοίγουν κατὰ μιὰ γραμμὴ καὶ κλείνουν κατὰ τὴν ἄλλη. Τὰ θυρόφυλλα ἀφτὰ εἶναι τὸ τριπλόκορφο μεταξὺ στὸ λουβὶ καὶ στὴ δεξιὰ κοιλίτσα, τὰ μισοφέγγαρα πλεμονικὰ μεταξὺ στὴ δεξιὰ κοιλίτσα καὶ στὴν πλεμονικὴ ἀρτηρία, τὸ διπλόκορφο μεταξὺ στὸ ἀριστερὸ λουβὶ καὶ στὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα, τ' ἀορτικὰ μισοφέγγαρα μεταξὺ στὴν ἀριστερὴ κοιλίτσα καὶ στὴν ἀορτή, καὶ τὰ θυρόφυλλα τὰ σκόρπια ἐδῶ κι' ἐκεῖ μέσα στὶς φλέβες τοῦ κορμιοῦ. Ἀπ' ὅλα τους τὰ πιὸ σημαντικὰ κατὰ πολὺ εἶναι τῆς καρδιᾶς· ἀφτὰ κάνουν τὴν πιὸ σημαντικὴ δουλιά, γιατὶ τ' ἄλλα—τῶν φλεβῶνε — βοηθοῦν, δὲν κάνουν πολὺ παραπάνου.

33. Τώρα καταλαβαίνουμε — δὲν εἶναι ἔτσι; — γιατὶ τὸ αἷμα, ὅταν τρέχει, τρέχει κατὰ ἕνα δρόμο μονάχα. Μὰ τώρα μᾶς μένει νὰ μάθουμε *γιατὶ τρέχει μαθὲς τὸ αἷμα;*

Ξέρουμε πὼς ὅσο ὑπάρχει ζωή, τὸ αἷμα πάντα τρέχει. Τὸ εἴδες ποὔτρεχε μέσα στὴ διάφανη μεμπράνα τοῦ ποδαριοῦ τοῦ βάθρακα· κι' ὅ,τι μέρος τοῦ κορμιοῦ τυχὸν παρατηρήσεις μὲ μικροσκόπι, τὸ ἴδιο θὰ δεῖς κόκκινα σφαιρούλια ποὺ πιλαλοῦνε μέσα σὲ στενὰ ἀβλάκια. Τὸ ξέρεις πὼς τρέχει, γιατὶ ἂν κόψεις αἱματόσταμνο τὸ αἷμα χύνεται ἀμέσως ὄξω. Ἂν κόψεις ἀρτηρία, τὸ αἷμα ἀναβρύζει ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὴν καρδιά· ἂν κόψεις φλέβα, τὸ αἷμα ἔρχεται τὸ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἄκρη τὴν πιὸ κοντὰ στὶς τριχωπές. Ἂ θέλεις νὰ σταματήσεις ἀρτηρία ποὺ μάτωσε, τὴ δένεις μεταξὺ στὴν κοψιὰ καὶ στὴν καρδιά· ἂ θέλεις νὰ σταματήσεις φλέβα, τὴ δένεις μεταξὺ στὴν κοψιὰ καὶ στὶς τριχωπές. Τώρα καταλαβαίνεις γιατὶ ἀφτὴ ἡ διαφορὰ κομένης ἀρτηρίας καὶ κομένης φλέβας. Εἶναι μάλιστα ἀφτὸ μόνο του ἀπόδειξη πὼς τὸ αἷμα τρέχει μέσα στὶς ἀρτηρίες ἀπὸ τὴν καρδιὰ πρὸς τὶς τριχωπές, καὶ μέσα στὶς φλέβες ἀπὸ τὶς τριχωπὲς πρὸς τὴν καρδιά.

Καὶ δὲν τρέχει τὸ αἷμα πάντα μοναχά, παρὰ τρέχει καὶ πολὺ γλήγορα. Μέσα στὶς μεγάλες ἀρτηρίες τρέχει ἴσως ὡς δέκα (ἀγγλικὰ) δάχτυλα τὸ δεφτερόλεφτο. Μέσα στὶς μικρούτσικες τριχωπὲς γλυστρᾶ σιγὰ σιγά, ὅμως κατορθώνει κάποτε νὰ κάνει ὅλο τὸν κύκλο ἀπὸ φλέβα ὡς φλέβα πάλι σὲ μισὸ πὲς λεφτό. Ἔτσι τρέχει πάντα· καὶ σὰ σταματήσει πιά, πεθαίνεις.

Τί τὸ κινάει;

Πὲς πὼς ἔχεις ἕνα μακρὺ καὶ ψιλὸ ποντικάκι μὲ τὴ μιά του ἄκρη δεμένη σὲ κάτι στερεὸ καὶ μ' ἕνα βάρος κρεμασμένο στὴν ἄλλη του ἄκρη. Τὸ ξέρεις πὼς κάθε φορὰ ποὺ μαζέβει τὸ ποντικάκι, θὰ τραβήξει τὸ βάρος καὶ θὰν τὸ ἀνεβάσει. Μὰ πὲς πὼς ἀντὶς νὰν τοῦ κρεμάσεις βάρος, τὸ τυλίγεις γύρω σὲ καμιὰ φούσκα γιομάτη νερό. Τί θὰ τύχει τότες κάθε φορὰ ποὺ μαζέβει τὸ ποντίκι; Τί ἄλλο παρὰ θὰ ζουλάει τὴ φούσκα, καὶ μὲ τὸ ζούλισμα, ἂν ἔχει ἡ φούσκα καμιὰ τρύπα, θὰ πετιέται ὄξω τὸ νερό Ἴσα ἴσα ἀφτὸ γίνεται μέσα στὴν καρδιά. Γιατί, ὅπως μάθαμε πρίν, ἡ καρδιὰ εἶναι ποντικένια. Κάθε της κούφωμα — κάθε λουβί, κάθε της κοιλίτσα—εἶναι, νὰ ποῦμε, σὰ φτενὸς σάκκος μὲ ἕνα σωρὸ ποντικάκια τυλιγμένα γύρω του. Ἂν πάρεις κάνα συνηθισμένο ποντίκι τοῦ κορμιοῦ, τὰ μάτσα οἱ κλωστὲς ποὺ φτιάνουν τὸ ποντίκι εἶναι βαλμένα ταχτικὰ καὶ προσεχτικὰ δίπλα δίπλα, ὅπως ἔφκολα φαίνεται ἂν ξετάσεις βρασμένο μποῦτι βοδινό, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ σωρὸς μεγάλα ποντίκια ποὺ πηγαίνουν κατὰ πολλὲς γραμμές. Ἂν τοῦ μπουτιοῦ τοῦ κόψεις μιὰ πλάγια φετίτσα, τὸ ξέρεις πὼς τὸ μαχαῖρι σου ἀλλοῦ θὰ πάει σύντριχα τῆς σάρκας, δηλαδὴ θὰ κόψεις τὶς κλωστὲς τοῦ μακρους, κι' ἀλλοῦ θὰ πάει ἀνάτριχα, δηλαδὴ θὰ κόψεις τὶς κλωστὲς πλάγια. Γιατὶ καὶ στὰ διὸ τὰ μέρη τὰ μάτσα πηγαίνουν ταχτικά. Μὰ στὴν καρδιὰ τὰ μάτσα εἶναι συμπλεγμένα μὲ τρόπο ὑπερβολικὰ περίεργο, τόσο ποὺ ἀδύνατο νὰ καταλάβεις πῶς πάει ἡ τρίχα τους. Κι' εἶναι ἔτσι βολεμένα τὰ μάτσα ἐπειδὴ πρέπει νὰ ζουλοῦνε σύγκαιρα ὅλα γύρω τὰ μέρη κάθε σάκκου.

Κάθε λοιπὸν κούφωμα τῆς καρδιᾶς, λουβὶ ἢ κοιλίτσα, εἶναι φτενὸς σάκκος μὲ ποντικένιο δίχτι τυλιγμένο γύρω του, καὶ κάθε φορὰ ποὺ μαζέβουν τὰ ποντίκια, σφίγγουν τὸ σάκκο καὶ ζουλοῦν ὄξω ὅ,τι κλεῖ μέσα του. Οἱ κοιλίτσες ἔχουν περισσότερα ποντίκια παρὰ τὰ λουβιά, καὶ περισσότερα ἡ ἀριστερὴ κοιλίτσα παρὰ ἡ δεξιά· γιατὶ εἴδαμε πὼς οἱ κοιλίτσες εἶναι χοντρύτερες ἀπὸ τὰ λουβιά, κι' ἡ ἀριστερὴ κοιλίτσα ἀπὸ τὴ δεξιά. Τὸ χόντρος ἀφτὸ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ποντίκι.

Καὶ τώρα ἔρχεται τὸ παράδοξο φαινόμενο. Τὰ ποντίκια ἀφτὰ τῶν λουβιῶν καὶ τῶν κοιλιῶν ἀφτόθελα δουλέβουνε μαζέβοντας κι' ἁπλώνοντας, κονταίνοντας καὶ μακραίνοντας, δίχως στιγμὴ νὰ πάβουν ὅσο ζεῖ ἡ καρδιά. Ὁ δικέφαλος τοῦ βραχιονιοῦ σου δουλέβει σὰν τόνε θέλεις μοναχὰ νὰ δουλέψει· ἂ δὲ θέλεις, μένει ἥσυχος, κι' ἀφτὸς καὶ τὸ βραχιόνι. Μὰ ἡ καρδιὰ ποτές της δὲν ἡσυχάζει. Κοιμᾶσαι ἢ εἶσαι ἔξυπνος, τρέχεις ἢ πλαγιάζεις, δουλέβεις ἢ ἡσυχάζεις, ἀφτὴ ὅσο ζεῖς δὲν ἀφίνει στιγμὴ τὴ δουλιά της. Κάθε δεφτε-

*) Κοίταξε φύλλα 184 185 186 187 188 189 190 καὶ 191.

ΛΕΝΙΩ. Ἐφχαριστῶ. (Φέβγει).

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. (Ρουφᾶ σιγὰ-σιγὰ τὸ κρασί της Μόλις ἀφίνει τὸ μισόγιομο ποτήρι στὸ τραπέζι καὶ χτυπᾶ ἡ ξώπορτα. (Ἡ Κλειούλα ταράζεται) Ποιὸς νὰ εἶναι... Ἐκεῖνος... ἐκεῖνος... (Διορθώνεται στὸν καθρέφτη).

ΛΕΝΙΩ (Μπαίνει). Ὁ κύριος Ἀλέκος...πῶς τὸ λένε τὸ παράνομά του... ζητᾶ τὸν κύριο καὶ τοῦ εἶπα πῶς δὲν εἶναι ἐδῶ...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὸν ἄφισες κ' ἔφυγε ; Ἀνόητη, χωρὶς νὰ μὲ εἰδοποιήσης...Σὲ ξεμερδίζω τώρα ..

ΛΕΝΙΩ (Μὲ τρόμο). Ὄχι, κυρία, μὴ ἀφαρπάζεστε...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φυλάει κάτου ;

ΛΕΝΙΩ. Μάλιστα... Μοῦ εἶπε πῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ διῇ τὸν κύριο... μὰ ἀφοῦ δὲν εἶναι ἐδῶ ἐκεῖνος μπορεῖ, λέει, νὰ μιλήση ἐσᾶς.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ, Καλά... Πές του νἄρτη... περιμένω ἐδῶ. (Ἡ Λενιὼ φέβγει).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Κλειούλα καὶ Ἀλέκος· ὕστερις Μιμίκος καὶ Κώστας.

ΑΛΕΚΟΣ (Μπαίνει καὶ σφαλνᾶ πίσω του τὴν πόρτα). Καλησπέρα σας...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ ταραχή). Καλησπέρα σας.... Εἶμαι θυμωμένη μαζί σας..

ΑΛΕΚΟΣ. Γιατί ;... Μήπως εἶχα τὴν ἀτυχία νὰ σᾶς προσβάλω ;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ὄχι, μά...

ΑΛΕΚΟΣ. Μά ;...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν εἶτανε τρόπος.... (Κοιτάζει μιὰ κατὰ τὴν πορτα . Δὲν εἶτανε τρόπος.

ΑΛΕΚΟΣ. Σᾶς κακοφάνηκε;.. ὤ, νὰ μὲ συχωρέσετε... νὰ μὲ συχωρέσετε... μεγάλη, βέβαια εἶτανε ἡ τόλμη μου... Λυποῦμαι γιά...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲν ἐννοῶ νά... Μὰ ξέρετε, μποροῦσε νὰ παραπέση... κ' ὕστερις ἀλλίμονό μου... τί θὰ γινόμουνα ;... (Τινάζεται σὰ θέλοντας νὰ διώξη τίποτες ἀπὸ πάνω της). Ἀλλὰ γιατὶ νὰ λέω ψέματα ;... Δὲ μ' ἀρέσει τὸ ψέμα. . γιατὶ νὰ ὑποκρίνουμαι, ἀφοῦ κ' ἡ ὑποκρισία εἶναι καρπὸς τῆς σκλαβιᾶς ; Δὲν εἶχα νὰ φοβηθῶ τίποτα... Καλὰ κάματε... Ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ μαθεφτῇ ἡ σχέση μας... Εἶχα ἀποφασίσει νὰ δεχτῶ κάθε φουρτούνα ποῦ θἄπεφτε τὸ κεφάλι μου... Δὲν εἶτανε ζωὴ ἀφτὴ ποῦ περνοῦσα...

ΑΛΑΚΟΣ (Τῆς πιάνει τὸ χέρι μὲ πάθος). Δὲν μποροῦσα νὰ κάνω κι ἀλλοιῶς... ἔπρεπε νὰ σοῦ γράψω, ἀγαπητή μου, εἶναι τώρα μῆνες ποῦ σὲ λατρέβω... ὁλάκαιρες νύχτες δὲν κοιμήθηκα... παντοῦ μὲ κυνηγοῦσε ἡ σκιά σου.... ὦ γλυκειὰ σκιὰ τριανταφύλλου... Γίνηκα ἀφηρημένος ἐγὼ ὁ προσεχτικὸς ἄνθρωπος... Πάλη τρομερὴ γινούνταν μέσα μου καὶ γιὰ νὰ μὴν προσβάλω τὴ φιλία δὲν τολμοῦσα... Πολλὰ σκέφτηκα γιὰ νὰ σὲ ξεχάσω... ἀδύνατο στάθηκε... εἶχα ἀποφασίσει καὶ νὰ φύγω, νὰ πάω μακριά... στὴν Κρήτη ποῦ πολεμοῦνε τἀδέρφια μας καὶ σὰ σκοτωνούμουνα θὰ εἶτανε καλήτερα... δὲ θὰ πονοῦσα γιατὶ πείραζα τὴ φιλία...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Δὲ θἄκανες ἕνα τέτοιο πρᾶμα...

ΑΛΕΚΟΣ. Καὶ ὅμως δὲν πῆγα πούπετα... πολὺ μεγάλη γίνηκε ἡ ἀγάπη σου... δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ τὴ νικήσω... Κι ἤρχισα νὰ νομίζω πῶς μόνο ἀπὸ τὴ λάψη τῶ ματιῶ σου μπορῶ νὰ πάρω τὴν ἀνάσα μου...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὰ ξέρουνε ἀφτὰ καλὰ οἱ νέοι, ἔτσι πάντα λένε... ἔτσι θἄλεγες, δίχως ἄλλο, σὰ σὲ ἠλεχτρίζανε οἱ ἀχτῖνες τῶ ματιῶν κάποιας... θυμᾶσαι... στὸ χορὸ τῶν Κυριῶν...

ΑΛΕΚΟΣ. Μὲ κάνεις καὶ πονῶ μὲ τὴν ἀπιστιά σου ἀφτή... Ἔπρεπε νὰ πλερώσω τὸ φόρο κ' ἐγὼ στὸ γενικὸ θαμασμό... κ' ἔπρεπε νὰ φέρω στὴν ἀγάπη σου κάποιο ἀντιπερισπασμὸ μὲ τὰ κομπλιμέντα ἐ-

ρόλεφτο ἢ καὶ συχνότερα ἔρχεται ἕνα γοργὸ ζούλιγμα ἀπὸ τὰ λουβιά, σύγκαιρα κι' ἀπὸ τὰ διό, κι' ὅ,τι ἀφτὰ τελιώνουν τὸ ζούλιγμά τους, νὰ ἐρτοὺς ἔρχεται ἕνα μεγάλο σφίξιμο ἀπὸ τὶς κοιλίτσες, σύγκαιρα κι' ἀπὸ τὶς διό, μὰ δυνατώτερο σφίξιμο ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ παρὰ ἀπὸ τὴ δεξιά. Κατόπι μιὰ στιγμούλα γίνεται ἡσυχία. Μὰ πρὶν καλὰ καλὰ περάσει δεφτερόλεφτο, ἀρχίζουν πάλι ξαναρχῆς τὰ λουβιὰ κι' ἀμέσως ἔπειτα οἱ κοιλίτσες, κι' ἀφτὸ τὸ μάζεμα καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν κουφωμάτων, ἀφτὸς ὁ χτύπος πού λέν τῆς καρδιᾶς, ἀφτὸ τὸ γοργὸ ζούλιγμα τῶν διὸ λουβιῶν, ἀφτὸ τὸ πιὸ βασταγμένο καὶ σταθερώτερο σφίξιμο τῶν διὸ κοιλιῶν, ξακολουθοῦν ἔτσι ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού γεννήθηκες, καὶ θὰ ξακολουθοῦν ὡς στὴν ὥρα πού θὰ μαζεφτοῦν οἱ δικοί σου γύρω στὸ στρῶμα σου καὶ θὰ ποῦν καταλυπημένοι πὼς τέλιωσες.

34. *Πῶς ὅμως τῆς καρδιᾶς ὁ χτύπος κινάει τὸ αἷμα;* Ἔλα νὰ δοῦμε.

Εἴπαμε πὼς ἡ καρδιὰ καὶ τὰ αἱματόσταμνα εἶναι σύστημα κλεισμένα σωληνάρια. Οἱ τοῖχοι τους κάπου, καθὼς στὰ αἱματόσταμνα, εἶναι ὑπερβολικὰ στενοί, μὰ γεροὶ ὅμως κι' ἀράγιστοι· κι' ἔτσι ἂν κι' εἶναι ὁ δρόμος ἀνοιχτὸς ἀπὸ τριχωπὲς σὲ φλέβες, καρδιὰ, ἀρτηρίες, καὶ πάλι σὲ τριχωπὲς, τὸ αἷμα ὡς τόσο (πού τοῦ ἡλικιωμένου ἀθρώπου εἶναι ὡς 4 ὀκάδες) δὲν ἔχει ἔβγα ἀπὸ τὰ σωληνάρια παρὰ ἃ γίνει κάπιο ἄνοιγμα τῶν τοίχων.

Τί λοιπὸν γίνεται ὅτα μαζέβει ἡ καρδιά;

Ἂς ἀρχίσουμε μὲ τὴ δεξιὰ κοιλίτσα. Ὑπόθεσέ την, σὰν εἶναι γιομάτη αἷμα, πὼς μαζέβει. Τὸ αἷμα τότες, καθὼς ζουλίζεται ὁλόγυρα, τρέχει νὰ μπεῖ μέσα στὸ δεξὶ τὸ λουβί, μὰ τὸ τριπλόκορφο βρίσκεται σπρωγμένο πίσω καὶ φράζει τὸ δρόμο. Ὅσο περισσότερο τὸ αἷμα σωρέβεται ἀπάνου του, τόσο τὸ τριπλόκορφο σφίγγει καὶ δὲν ἀφίνει τίποτα νὰ περάσει ὡς μέσα στὸ λουβί. Ὁ δρόμος ὅμως τῆς πλεμονικιᾶς ἀρτηρίας εἶναι ἀνοιχτός· ἐκεῖ ἂς πάει τὸ αἷμα. Μὰ στάσου δά, ἡ ἀρτηρία εἶναι τώρα γιομάτη αἷμα, ὅπως εἶναι κι' οἱ πλεμονικιὲς τριχωπὲς καὶ φλέβες. Ναί, μὰ ἡ ἀρτηρία μπορεῖ καὶ τεντώνει ἀρκετά. Γιατὶ πάρε ἕνα κομάτι πλεμονικιὰ ἀρτηρία, καὶ δένοντας τὴ μιά του ἄκρη, χῦσε μέσα νερὸ ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ τότε θὰ δεῖς πόσο πολὺ τεντώνει. Λοιπὸν καθὼς ἡ κοιλίτσα ὁλοένα μαζέβει, ὡς πού τέλος νὰ σμίξουν οἱ διό της τοῖχοι, τρέχει ὅλο τὸ αἷμα ἐκεῖ μέσα στὴν πλεμονικιὰ ἀρτηρία, τεντώνοντάς την τόσο ὡς πού νὰν τὸ χωρέσει ὅλο. Μὰ ὁ χτύπος τῆς καρδιᾶς σὲ λίγο πάβει, τὸ ζούλιγμα σταματᾶ, καὶ τὸ αἷμα πέφτει πίσω μέσα στὴν κοιλίτσα, ἤ, νὰ ποῦμε καλύτερα, θἄπεφτε, μὰ οἱ λίγες πρῶτες σταλαγματιὲς στάζουν ἀπάνου στὰ μισοφέγγαρα φυλλαράκια, κι' ἀφτὰ ἀμέσως μὲ σύντομο χτύπο (γιατὶ ὅλα ὅσα λέμε γίνουνται μέσα σὲ μιὰ στιγμούλα) ὁρμῶντας πίσω κόβουν ὁλότελα τοῦ γυρισμοῦ τὸ δρόμο. Ἔτσι τὸ αἷμα βγῆκε ἀγύριστα ἀπὸ τὴν κοιλίτσα κι' εἶναι καλὰ σφαλιγμένο μέσα στὴν πλεμονικιὰ ἀρτηρία.

Τώρα ὅμως ἡ πλεμονικιὰ ἀρτηρία εἶναι παρατεντωμένη. Εἶταν καὶ πρὶν ἀρκετὰ γιομάτη, πρὶ λάβει τὸ καινούργιο ἀφτὸ ποσὸ αἷμα· μὰ τώρα παραγιόμισε, τουλάχιστο τὸ μέρος τὸ κολλητὰ στὴν καρδιά. Τί πρέπει νὰ γίνει; Τί γίνεται σὰν τεντώνεις ἕνα κομάτι λάστιχο κι' ἔπειτα τὸ ἀμολνᾶς; Γυρίζει στὸ προτυτερινό του μέγεθος. Ἔτσι κι' ἐδῶ. Ἡ κοιλίτσα τὸ κομάτι τῆς πλεμονικιᾶς ἀρτηρίας πού βρίσκεται κοντά της τὸ τέντωσε πέρα ἀπὸ τὸ φυσικό του μέγεθος, κι' ἔπειτα, σὰν ἔπαψε τὸ μάζεμά της, τὸ ἀμόλησε. Τότες τὸ κομάτι ἀφτὸ πολεμάει νὰ γυρίσει στὸ φυσικό του μέγεθος, καὶ μὴ μπορῶντας νὰ ξαναστείλει τὸ αἷμα πίσω στὴν κοιλίτσα, τὸ ζουλάει πρὸς τὸ κατοπινὸ κομάτι τῆς ἀρτηρίας—τὸ κομάτι δηλαδὴ τὸ πρὸς τὶς τριχωπὲς — τεντώνοντάς το μὲ τὴ σειρά του· ἀφτὸ πάλι στέλνει τὸ αἷμα στὸ παρακεῖ κομάτι, κι' ἔτσι πάει ἡ δουλιὰ ἀπὸ κομάτι σὲ κομάτι ὡς στὶς τριχωπές.

Ἔτσι ἡ παραγιομισμένη πρὶν πλεμονικιὰ ἀρτηρία —πού εἶχε τεντωθεῖ γιὰ νὰ χωρέσει περισσότερο παρὰ ὅ,τι καλὰ καλὰ μποροῦσε—διάμεσα τῶν τριχωπῶν ἀ διάζει μέσα στὶς πλεμονικὲς φλέβες τόσο αἷμα ὡς πού ν' ἀλαφρωθεῖ. Μὰ κ' οἱ πλεμονικὲς φλέβες βρίσκουνται γιομᾶτες· ἀφτὲς τί θὰ κάνουν; Τί ἄλλο παρὰ θ' ἀδιάσουν τὸ παραπανιστὸ μέσα στὸ ἀριστερὸ λουβί. Κάθε δεφτερόλεφτο ἢ καὶ συχνότερα τοὺς εἶναι μπορετὸ νὰν τὸ κάνουν.

Γιατὶ ἐνῶ ἡ κοιλίτσα ἡ δεξιὰ ἀδιάζει αἷμα μέσα στὴν πλεμονικιὰ ἀρτηρία καὶ τὸ κλείνει μέσα ἐκεῖ, τὴν ἴδια στιγμὴ κι' ἡ ἀριστερὴ κοιλίτσα ἀδιάζει ἄλλο τόσο αἷμα μέσα στὴν ἀορτή, τὸ σφαλνᾶ μέσα ἐκεῖ, καὶ μένει ἡ ἴδια ἔφκαιρη. Μὰ ἴσα ἴσα λίγο πρὶν τὸ ἀριστερὸ λουβὶ τὸ γιομᾶτο εἶχε ἀρχίσει νὰ μαζέβει καὶ νὰ στύφει τὸ αἷμα πού κλιοῦσε μέσα του.

Καὶ ποῦ θ' ἀναγκαστεῖ νὰ πάει ἀφτὸ τὸ αἷμα; Ἀδύνατο νὰ γυρίσει μέσα στὶς πλεμονικὲς φλέβες, γιατὶ εἶταν ἀπὸ πρὶν γιομᾶτες καὶ τὸ αἷμα τους τὄσπρωχναν πίσωθε οἱ ξέχειλες πλεμονικὲς ἀρτηρίες. Ὅμως ἔφκολα μπαίνει μέσα στὴν ἔφκαιρη κοιλίτσα, καὶ λοιπὸν χύνεται ἐκεῖ μέσα, τὰ δίκορφα φυλλαράκια πέφτοντας ἀμέσως πίσω κι' ἀνοίγοντας δρόμο πλατύ. Ἔτσι λοιπὸν ἄδιασε τὸ λουβὶ μέσα στὴν κοιλίτσα. Τώρα τὸ λουβὶ δὲ μαζέβει πιά, οἱ τοῖχοι του δὲ στύφουνε, μένει ἔφκαιρο καὶ θέλει γιόμισμα, κι' ἔτσι ἔρχεται ἡ σειρὰ τῶν πλεμονικῶν φλεβῶνε ν' ἀδιάσουνε μέσα του τὸ αἷμα πού λαβαν ἀπὸ τὴν ξέχειλη πλεμονικιὰ ἀρτηρία.

Ἔτσι ἡ δεξιὰ κοιλίτσα σπρώχνει τὸ αἷμα ὡς μέσα στὴν ξέχειλη πλεμονικιὰ ἀρτηρία· ἡ πλεμονικιὰ ἀρτηρία ξεχειλᾶ καὶ χύνεται μέσα στὶς πλεμονικὲς φλέβες· οἱ πλεμονικὲς φλέβες πηγαίνουν τὸ παραπανιστό τους αἷμα στὸ ἔφκαιρο ἀριστερὸ λουβί· τὸ ἀριστερὸ λουβὶ τὸ στύφει μέσα στὴν ἔφκαιρη ἀριστερὴ κοιλίτσα· ἡ ἀριστερὴ κοιλίτσα τὸ χύνει μέσα στὴν ἀορτὴ (τὸ τέντωμα τῆς ἀορτῆς καὶ τῶν κλάδων της εἶναι ἀφτὸ πού λέμε *σφυγμός*)· ἡ ἀορτὴ γιομίζοντας ξεχειλᾶ, ὅπως ξεχείλισε ἡ πλεμονικιὰ ἀρτηρία· διάμεσα τῶν τριχωπῶν τὸ αἷμα φτάνει ὡς στὶς μεγάλες κούφιες φλέβες, πού διάμεσά τους πέφτει μέσα στὸ ἔφκαιρο δεξὶ λουβί· τὸ δεξὶ λουβὶ σπρώχνει τὸ αἷμα ὡς στὴν ἔφκαιρη ἀριστερὴ κοιλίτσα· κι' ἔτσι ξαναφτάσαμε στὴ γιομάτη δεξιὰ κοιλίτσα ἀπ' ὅπου καὶ ξεκινήσαμε.

Ἔτσι λοιπὸν οἱ ἀραδικοὶ μαζεμοὶ ποὺ κάνουν οἱ κοιλίτσες καὶ τὰ λουβιά, μὲ βοήθια ἀπὸ τὰ θυρόφυλλα τῆς καρδιᾶς καὶ τῶν φλεβῶν, στύφουν τὸ αἷμα κοπανιὰ κοπανιὰ μέσα στὸ μεγάλο σύστημα τῶν σωληναριῶν ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη. Κι' ἔτσι μέσα σὲ κάθε τριχωπὴ τοῦ κορμιοῦ ὁλόκληρου βρίσκουμε αἷμα ποὺ σπρώχνεται ἀπὸ ξέχειλες ἀρτηρίες καὶ ποὺ τοῦ ἀνοίγουνε δρόμο τὰ λουβιά, ἀδιάζοντας τὰ ἴδια κι' ὄντας ἔτσι ἕτοιμα νὰ προμηθεφτοῦν καινούργιο ποσὸ ἀπὸ τὶς φλέβες. Νὰ μὲ τί τρόπο κάθε τοῦ κορμιοῦ σου κομματάκι περιχύνεται αἷμα — αἷμα πού λίγο πρὶν εἴτανε μέσα στὴν καρδιά σου καὶ λίγο πρὶν ἀκόμα σὲ κάπιο ἄλλο μέρος τοῦ σκαριοῦ. Καὶ νὰ πῶς κανένα μέρος τοῦ κορμιοῦ δὲ μένει ἀνεξάρτητο· τὸ αἷμα τὰ συγκοινωνᾶ ὅλα καθὼς δρομίζει ἀπὸ ἕνα τους σὲ ἄλλο. Τὸ κόκκινο μόριο πού μιὰ στιγμὴ πρὶν εἴτανε στὸ μιαλὸ, τώρα εἶναι ἴσως μέσα στὸ συκῶτι, καὶ πάλι μιὰ στιγμούλα κατόπι βρίσκεται μέσα σὲ ποντίκι βραχιονιοῦ ἢ σὲ κόκκαλο σκελιοῦ. Ἀκούραστη ἡ καρδιὰ σπρώχνει τὸ αἷμα πάντα, κι' ἀφτὸ δὲν πάβει νὰ πιλαλᾶ. Ὅπου κι' ἂν πάει, κάτι φέρνει, κάτι παίρνει, πουλᾶ, ἀγοράζει, κλείνοντας καμιὰ συφωνοῦλα ἐνῶ βιαστικὰ τρέχει τὶς μεγάλες ἀρτηρίες καὶ μεγάλες φλέβες, μὰ τὴν περισσότερή του δοσοληψία κάνοντάς την ὅτα σιγοπερνᾶ τὰ στενὰ τῶν τριχωπῶν.

35. Γιατὶ μέσα στὶς τριχωπὲς τὸ αἷμα εἶναι σὰ ρέμα ἀπὸ ἀδούλεφτο ὑλικὸ πού πρέπει νὰ γίνει εἴτε ποντίκι εἴτε κόκκαλο εἴτε μιαλὸ, ἢ εἶναι ρέμα ἀπὸ ὀρόκαλα πού εἴτανε πρὶν εἴτε ποντίκι εἴτε κόκκαλο εἴτε μιαλὸ, μὰ πού ὄντας τώρα ἄχρηστα πρέπει νὰ πεταχτοῦν ὄξω ἀπὸ τὸ σύστημά μας. Ἡ καθαφτὸ ὅμως κατασκεβὴ τοῦ ποντικιοῦ ἢ κόκκαλου ἢ μιαλοῦ γίνεται ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὸ αἷμα, ἐκεῖ στὰ μικρὰ στρωματούδια πλοκὸ ὅπου κόκκινο μόριο δὲν πηγαίνει.

Οἱ τριχωπὲς εἶναι κλειστὰ σωληνάρια ἀπ' ὅπου δὲ μποροῦνε τὰ μόρια νὰ ξεφύγουν. Οἱ τοῖχοι τους ὅμως εἶναι τόσο ψιλούτσικοι πού διάμεσά τους μπορεῖ νὰ ρουφηθεῖ τὸ νερωτὸ πλάσμα ἀπὸ τὸ αἷμα, τὸ ἄχρωμο ἐκεῖνο ὀγρὸ ὅπου κολυμποῦνε τὰ μόρια. Τὸ ξέρετε ἴσως πὼς πολλὰ πράματα διαπερνοῦνε μεμπράνες καὶ τέτια, πού δὲ μπορεῖς νὰν τοὺς ἀνακαλύψεις τρύπες ὅσο προσεχτικὰ κι' ἂν τὶς ξετάσεις. Ἂ μέσα σὲ μιὰ φούσκα βάλεις φασούλια καὶ δέσεις τὸ λαιμό της, τὰ φασούλια δὲ μποροῦνε νὰ βγοῦν ἐξὸν ἂ λύσεις πάλι τὸ λαιμὸ ἢ σπάσεις τὴ φούσκα. Ἂν ὅμως βάλεις μέσα στὴ φούσκα λιωμένη ζάχαρη ἢ λιωμένο ἀλάτι, κι' ἔπειτα δένοντας τὸ λαιμό της ὅσο θὲς σφιχτὰ τὴ βουτήξεις μέσα σὲ λεκάνη καθαρὸ νερό, τότες γλήγορα γλήγορα τὸ νερὸ θ' ἀρχίσει νὰ γλυκαίνει ἢ ν' ἁρμυρίζει, κι' ἂς μὴ δείχνει ἡ φούσκα τὴν παραμικρὴ τρυπίτσα. Τὸ ἴδιο, δοκίμασε κι' ἄλλες ὕλες μέσα στὴ φούσκα, καὶ θὰ δεῖς πὼς ὅ,τι στερεὸ δὲ λιώνει μέσα σὲ νερὸ δὲν περνᾶ τὴ φούσκα· ζάχαρη ὅμως, ἀλάτι, κι' ὅ,τι ἄλλες ὕλες λιώνουνε μέσα σὲ νερὸ, ἀφτὲς περνοῦν τὴ μεμπράνα της, κι' ὁλοένα περνοῦν ὡς πού τὸ νερὸ τῆς λεκάνης ἀπ' ὄξω νὰ γλυκάνει ἢ ν' ἁρμυρίσει τόσο ὅσο καὶ τὸ μέσα στὴ φούσκα. Τὸ πέρασμα οὐσίας μὲ τέτιον τρόπο διάμεσα μεμπράνας τὸ λέμε *Σπρωγμό*. Μὲ κάπιον τέτιον τρόπο περνοῦνε καὶ μερικὲς οὐσίες τοὺς τοίχους τῶν τριχωπῶν. Λέω μὲ κάπιον τέτιον τρόπο, γιατὶ, καθὼς θὰ μάθουμε κατόπι, οἱ οὐσίες δὲν περνοῦν τοὺς τοίχους τῶν τριχωπῶν πού εἶναι ζωντανὲς μὲ ἀπαράλλαχτα τὸν ἴδιον τρόπο ὅπως περνοῦνε νεκρὴ φούσκα. Εἶναι ὅμως κάτι σὰ σπρωγμὸς ὁ τρόπος πού τὸ θρεφτικὸ ὑλικὸ ἀπὸ τὸ αἷμα κατασταλάζει μέσα στὰ σαρκένια νησάκια τὰ γύρω στὶς τριχωπὲς καὶ πού ἡ παλιωμένη ὕλη ἀπὸ τὰ ἴδια νησάκια βγαίνει ἀπὸ τὸ αἷμα. Ἔτσι τὸ αἷμα θρέφει καὶ παστρέβει τὴ σάρκα, ὅπως καὶ τὸ ἴδιο

κεῖνα τοῦ ἀγέρα...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Κάτι μοῦ λέει πῶς εἶσαι εἰλικρινής...

ΑΛΕΚΟΣ. Ἐφχαριστῶ. Καὶ σοῦ ἔγραψα τὸ λοιπόν... εἶχα ρίξει τὰ ζάρια... στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, εἶπα... Νοιώθω ποῦ κάνω ἁμαρτία... μεγάλη ἁμαρτία... Τοῦ φίλου μου τὴ γυναίκα... τοῦ καλήτερού μου φίλου... Ἀλλὰ τί νὰ κάνω; ἀδύνατο πλάσμα, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ πολεμήση τὰ ἴδια του τὰ πάθια... δὲν εἶναι στὸ χέρι τοῦ καθενὸς νὰ κυβερνήση τὸν ἑαφτό του. . δὲν ἔχει ὁ ἄνθρωπος τόση δύναμη καὶ τὸν ὁδηγᾶ ὁ πόθος ὅπου θέλει...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἀλέκο... κατάλαβες τὴν ψυχή μου... ἕνας τέτοιος πόθος μὲ σέρνει καὶ μένα κοντά σου. .Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἄρχισα νὰ σ' ἀγαπῶ, ὅλα ξένα τὰ βλέπω ἐδῶ μέσα...καὶ τὸν ἄντρα μου καὶ τὸ ψωμὶ ἀκόμη ποῦ τρώω... ὅπως εἶναι καὶ τὸ σωστό... Μὰ καὶ μένα κάτι μὲ κρατοῦσε.., εἶδες τὴν ἀπάντησή μου .. γιὰ νὰ σὲ ἀπαντήσω ἔτσι μέθυσα,.. σὲ βεβαιῶ, μέθυσα, κι ἀκόμη μεθῶ, διὲ τὸ ποτήρι ἐκεῖνο ἐκεῖ...

ΑΛΕΚΟΣ (Τὴ σφίγγει στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὴ φιλεῖ μὲ περιπάθεια). Φῶς μου .. ἡ μυρωδιά σου μὲ ζαλίζει.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Μή... Εἶχα νὰ πολεμήσω μὲ τὴν πρόληψη ποῦ εἴτανε μέσα μου... δὲν εἶναι ἔφκολο κανεὶς νὰ καταρρίψη παλιὰ συνήθεια,.. πατροπαράδοτη... καὶ νὰ ριχτῆ στὶς ἡδονὲς καινούριας ἀγάπης, χωρὶς νὰ νομίζη πῶς κάνει ἀδικία σὲ κείνονα ποῦ ἀγάπησε μιὰ φορὰ μὲ περιπάθεια... Ναί, δὲν ἀδικῶ. Τὸ νοιώθω μέσα μου νὰ μοῦ τὸ λέει ἡ πεποίθηση ποῦ ἔκανα... Ἄχ! τί μοῦ κόστισε τὸ κέρδισμα ἀφτῆς τῆς πεποίθησης... Καὶ τώρα ποῦ νίκησα νοιώθω καινούριους κόσμους νὰ μὲ περιτριγυρίζουνε...

ΑΛΕΚΟΣ (Πάλε τὴ φιλεῖ) Παράδεισος εἶναι ἡ ἀγάπη...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ἀφηγκριέται). Στάσου... κάτι μοῦ φαίνεται πῶς ἄκουσα...

ΑΛΕΚΟΣ (Μὲ πάθος) Εἶναι ὁ ψίθυρος ποῦ κάνουν τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς μου.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ἀφηγκριέται ἀκόμα βάζοντας τὸ χέρι της στὸ στόμα του· ἐκεῖνος τὸ φιλεῖ). Σώπα... ἡσυχία... μοῦ φάνηκε... Ὁ κλέφτης φαντάζεται πῶς ὅλοι τόνε κυνηγοῦνε...

ΑΛΕΚΟΣ. Καλομύριστό μου λουλούδι, ὁ κόσμος δὲν εἴτανε νὰ γίνη ὅπως γένηκε... ἡ ἀγάπη εἶναι λουλούδι ποῦ μαραίνεται γιὰ νὰ ξαναβλαστήση πάλε μὲ ἄλλο χρωματισμό...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Ρήχνεται στὴν ἀγκαλιά του) Μαννίτσα μου, μαννίτσα μου, τί ὑπόφερα γιὰ σένα, νὰ ξέρης .. ἰδιότροπη ἔγινα, θυμώδισσα καὶ...

(Ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ φαίνεται ὁ Μιμίκος μανιωμένος καὶ ἕτοιμος νὰ ὁρμήση· ὁ Κώστας τόνε κρατεῖ, ἐνῶ ὁ Ἀλέκος κ' ἡ Κλειούλα τρομαγμένοι κοιτάζουνε πρὸς τὴν πόρτα).

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀφτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀλλαγῆς σου, ἀφτή!

ΚΩΣΤΑΣ. Φίλε μου...

ΜΙΜΙΚΟΣ. Πόρνη!

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΦΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

θρέφεται καὶ μένει παστρικό.

Τὸ αἷμα, καὶ μὲ τὸ αἷμα τὸ κορμί, θρέφεται ἀπὸ διὸ πράματα. Ἀπὸ τὸ φαΐ καὶ τὸν ἀέρα. Τὸν ἀέρα τὸν ἔχουμε πάντα δίχως ἀποθήκεμα, δίχως κόπους, δίχως ἔξοδο· ἔτσι τὸν παίρνουμε ὅτα μᾶς χρειάζεται, λίγο λίγο τὴ φορὰ καὶ συχνά. Μὰ πάντα μᾶς χρειάζεται, καὶ δίχως του ἀδύνατο νὰ ζήσουμε περισσότερο ἀπὸ λίγες στιγμές. Γιὰ τὸ φαΐ μας ὅμως ἀνάγκη νὰ δουλέψουμε. Καὶ τὸ ἀποθηκέβουμε μέσα στὸ κορμί μας ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, ἀπὸ μερικὲς ὧρες σὲ μερικὲς ὧρες, μὲ τὴν κάθε μας καθησιά, καὶ πᾶμε, ἂν εἶναι ἀνάγκη, ὧρες, καὶ μέρες μάλιστα, δίχως καινούργια προμήθεια.

Καὶ πρῶτα ἂς δοῦμε πῶς τὸ αἷμα μας, καὶ μὲ τὸ αἷμα τὸ κορμί μας, τὸ θρέφει ὁ ἀέρας.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

ΠΑΡΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Μιτυλήνης)

Ι'.

Μιὰ φορὰ εἶταν ἕνας Βεζίρης κ' ἕνας Πασᾶς πολὺ ἀγαπημένοι. Μιὰ μέρα ἐκεῖ ποῦ μιλούσανε λέγει ὁ βεζίρης· Ἂς εἴτανε, φίλε μου, νὰ μὴν ἔχω κανένα μεράκι στὸν κόσμο νὰ ζήσω σὰν ποῦ θέλω. Ἀμ' εἶναι, λέγει ὁ ἄλλος, ἄραγε καὶ κανένας χωρὶς μεράκι; Ἐγὼ δὲν τὸ πιστεύω· εἶναι δὲν εἶναι, βάζουνε στοίχημα, σηκώνουνται νὰ γυρίσουν τὸν κόσμο, νὰ δοῦν ἂν ὑπάρχει κανένας χωρὶς μεράκι. Περνοῦν χῶρες καὶ χωριά, περνοῦν κι ἀπ' ἕνα παλάτι ὁλόχρυσο κι ἀκοῦνε μέσα βιολιά, χαρές, τραγούδια, ποῦ χαλνοῦσε ὁ κόσμος.

Νά, λέγει ὁ βεζίρης, ἄνθρωπος χωρὶς μεράκι. Δὲ σοῦ τάπα ἐγώ; Ἄϊντε νὰ μποῦμε. Μπαίνουνε μέσα, βλέπουν πράματα ποῦ δὲν τἄδανε στὸν ὕπνο τους. Βλέπουν καὶ τὸ βασιλιὰ καθισμένο ἀπάνω στὸ θρόνο ποῦ ἄστραφτε ἀπ'τὰ διαμάντια κι ἀπ'τὰ χρυσάφια Πῆγαν αὐτοί, τὸν προσκύνησαν, καὶ καθήσανε σὲ μιὰν ἄκρα. Τότες ὁ βασιλὲς τοὺς ρώτησε. Ποιοί εἴστε ἐσεῖς, καὶ τί θέλετε; Ἐμεῖς, λέγει, Ἀφέντη, εἴμαστε δυὸ συντρόφοι, καὶ βάλαμε στοίχημα καὶ βγήκαμε νὰ βροῦμε ἄνθρωπο χωρὶς μεράκι· κι ἀφοῦ περάσαμε χῶρες καὶ χωριά, περάσαμε κι ἀπ'τ' ἀρχοντικό σου κι ἀκούσαμε τὶς χαρὲς καὶ τὰ τραγούδια, κ' εἴπαμε ἐδῶ θἄναι ἐκεῖνος ποῦ ζητοῦμε. Ἐδῶ δὲ φαίνετα νἄχῃ κανεὶς μεράκι, καὶ γι' αὐτὸ μπήκαμε. Γέλασε αὐτὸς ἕνα πικρὸ γέλιο σὰν τἄκουσε αὐτά, ἔπειτα τοὺς λέγει· Καὶ τώρα θαρρεῖτε ἐσεῖς πῶς ἐγὼ δὲν ἔχω μεράκι καὶ τὰ κάνω αὐτά; Βέβαια, τοῦ λέγουν αὐτοί. Ἄχ, καὶ ποῦ νὰ ξέρετε τί σάρακας τρώγει τὰ συκότια μου! Δὲν τὸ πιστεύουμε, λέγουν πάλε αὐτοί, γιατὶ ἂν εἶταν ἕνα τέτοιο πρᾶμα δὲ θὰ τἄκανες αὐτά, παρὰ θὰ καθόσουνα σφαλισμένος καὶ μοναχὸς μέσα χωρὶς ν' ἀκούγεται τσιμουδιά. Ἄχ, λέγει πάλε αὐτός. Ἐλᾶτε νὰ σᾶς δείξω τί σκουλήκι μὲ τρώγει καὶ ἀπ' τὸ καϋμό μου τὰ κάνω αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ παλαβωθῶ.

Τοὺς παίρνει καὶ πηγαίνει ἀπάνω στ'ἀψηλά τοῦ παλατιοῦ ποῦ εἶχε ἕνα γυαλένιο ὀντᾶ καὶ μέσα ἕνα κρεββάτι ὁλόχρυσο. Ὅταν ἀντίκρυσαν αὐτοὶ κ' εἶδαν, ἔμειναν ξεροί. Καὶ τί θαρρεῖτε πῶς εἶδαν; Μιὰ κοπέλλα σὰν τὸ κρύο τὸ νερὸ κοιτάμενη μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ κρεββάτι, ποῦ ἡ ὀμορφιά της δὲν εἶταν πούπετα. Αὐτή, εἶπεν ὁ βασιλὲς, εἶναι ἡ γυναίκα μου, ποῦ τὴν εἶχα τόσα χρόνια τώρα, καὶ ζούσαμε ζωὴ χαρισάμενη· κ' ἕνας μάγος ποῦ τὸν εἶχα μέσα στὸ παλάτι καὶ τὴν ἀγά..ησε, καὶ ποῦ τονὲ φαρμάκωσα ἐγὼ ἀ νὰ γλυτώσω τὴ γυναίκα μου, αὐτὸς πρόφταξε πρὶν ξεψυχήσῃ καὶ τηνὲ μάγεψε, καὶ κοίτεται τώρα αὐτοῦ καὶ θαρρεῖς πῶς εἶναι ζωντανή, μὰ μόλις πᾶς κοντά της γίνεται μάρμαρο. Πηγαίνουν αὐτοὶ κοντά της γιὰ νὰ δοκιμάσουν ἃ λέγει αὐτὸς τὴν ἀλήθεια, καὶ ἐνῶ πρὶν τοὺς ἔβλεπε ἀπὸ μακρυὰ καὶ χαμογελοῦσε, τότες ἔγινε ἀλήθεια μάρμαρο κρύο καὶ παγωμένο, καὶ πίστεψαν τὰ λόγια τοῦ βασιλιᾶ. Τότες γυρίζει ὁ πασᾶς καὶ λέγει τοῦ βεζίρη· Δὲ σοῦ τῶπα ἐγὼ πῶς δὲ θἄβρῃς ἄνθρωπο χωρὶς μεράκι στὸν κόσμο; Ἄϊντε νὰ φύγουμε καὶ μὴ στοιχηματᾶς πιὰ γιὰ ἀδύνατα πράματα.

ΙΑ'.

Μιὰ φορὰ εἶταν ἕνας ψαρᾶς κ' εἶχε καὶ βάρκα δική του. Ψάρευε λοιπὸν καὶ ζοῦσε μ' αὐτὴ τὴν τέχνη. Μιὰ μέρα πῆρε φουρτούνα μεγάλη ἐκεῖ ποῦ ψάρευε, καὶ δὲν πρόκανε νὰ βγῇ ὄξω, παρὰ ἔκανε σαμάρι τὴ βάρκα καὶ χαιρέτησε τὸν πάτο τῆς θάλασσας. Μὲ πολὺ κόπο κ' ὕστερ' ἀπὸ πολλὴ ὥρα τὸ κατάφερε καὶ βγῆκε μισοπνιμένος, καὶ τόσο πλιὰ βαρεμένος ἀπ' αὐτὴ τὴ δουλειά, πᾶκανε ὅρκο μεγάλο νὰ μὴν ξαναπατήσῃ πλιὰ στὴ θάλασσα. Ἀποφάσισε νὰ πάγῃ σ' ἕνα μέρος ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ, οὔτε νὰ ξέρουν τί θὰ πῇ θάλασσα. Πῆρε λοιπὸν τὰ μάτια του καὶ διάβαινε μέρες καὶ νύχτες, καὶ πῆγε σ' ἕνα χωριὸ ποῦ δὲν ἠξέρανε οἱ ἀθρῶποι ἐκεῖ τί πρᾶμα εἶναι ἡ θάλασσα. Νά, λέγει, χωριὸ νὰ ζήσω. Πάει καὶ πιάνει ἕναν καφενὲ καὶ γίνεται καφετζῆς. Μιὰ μέρα, δυό, ἕνα μῆνα, ἕνα χρόνο, δούλευε αὐτός. Καρσὶ στὸν καφενὲ εἶχε ἕνα σπίτι, καὶ ποτὲ δὲν εἶδε τὸ παναθύρι του ἀνοιχτὸ κανεὶς, οὔτε τὴν πόρτα του. Αὐτουνοῦ, τοῦ κόλλησε μιὰ περιέργεια· γιατὶ μαθὲ αὐτὸ τὸ σπίτι νὰ κάθεται σφαλημένο. Ρώτησε τὸν ἕνα, ρώτησε τὸν ἄλλον, κανεὶς δὲν εἴξερε τίποτα γι' αὐτό. Μιὰ μέρα περνοῦσε μιὰ γριά. Βγαίνει αὐτὸς, τὴν παίρνει μέσα, τῆς ψήνει ἕναν καφέ, ὕστερα τὴ ρωτᾶ· Γιατί, θειά, αὐτὸ τὸ σπίτι κάθεται πάντα σφαλημένο; Δὲν ἔχει νοικοκύρη; Αἴ, παιδί μου, μόνο δὲν ἀνοίγει γιὰ νὰ μὴ δουθῇ καμιὰ ἀφορμὴ καὶ βγάλει κανεὶς τόνομα αὐτηνῆς τῆς κοπελλούδας. Σὰν ἄκουσε αὐτὸς πῶς εἶναι κοπελλούδα ὁ νοικοκύρης ἄρχισε νὰ τὴν ψιλορωτᾶ, κ' ἡ γριὰ πλιὰ τἄλεγε, πῶς εἶχε μάννα καὶ πατέρα καὶ πεθάναν, καὶ πῶς ἀπόμεινε ὀρφανὴ, καὶ γι' αὐτὸ κάθεται σφαλημένη μέσα. Τοῦ ἤρτανε στὸ λογαριασμὸ αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ κατέβασε ὄρεξη νὰ τὴν πάρῃ αὐτή, ἀφοῦ εἶταν τόσο τίμια. Δὲν μπορεῖς, λέγει, θειά, νὰ μοῦ κάνῃς τὶς προξενιὲς νὰ τὴν πάρω; Μπά, λέγει αὐτή, γιατὶ νὰ μὴν τὸ κάνω; Πάγει στὴν κοπελλούδα, ἀπὸ δῶ εἶχε, ἀπὸ κεῖ, τὴν κατάφερε κ' εἶπε τὸ ναί. Σηκώνεται ἡ γριὰ πάει στὸν καφετζῆ, καὶ φωνάζει ἀπὸ τὴν πόρτα, τὰ συχαρίκια, τὰ συχαρίκια, καὶ τὰ τέλειωσα. Αὐτὸς τὰ κατάλαβε πῶς ἔγινε ἡ ἀρραβώνα. Παίρνει τὴ γριὰ μέσα, τῆς κάνει ἰκράμια πλιὰ ἕνα σωρὸ, τῆς δίνει κ' ἕνα φλουρὶ μπαξίσι. Συφώνησαν, ἔκαμαν τὸ γάμο, καὶ πῆρε τὸ νάμι ἡ ὀμορφιὰ τῆς κοπελλούδας. Περνούσανε μιὰ χαρὰ οἱ δυό, πήγαινε κ' ἡ γριὰ καμιὰ φορὰ καὶ τῆς ἔψηναν κανέναν καφέ.

Σὰν πέρασε κομάτι καιρὸς, ὅ,τι εἶχαν κι ὅ,τι δὲν εἶχαν τἄφαγαν, τέλειωσαν τοὺς παράδες Αὐτὸς ὅμως δὲν ἀποκοτοῦσε ν' ἀφήσῃ μοναχὴ τὴ γυναίκα του νὰ πάγῃ νὰ δουλέψῃ. Φοβούντανε νὰ μὴ τὴ ξεμυαλήσῃ κανείς. Τὸν παρακινοῦσε αὐτή, ἐκεῖνος τίποτα. Οὔτε τὸ κουνοῦσε ἀπὸ κεῖ. Αὐτὴ πλιὰ τὸ εἶχε μεράκι. Πλαγιάζει ἕνα βράδυ, βλέπει στὸν ὕπνο της καὶ πάει ἡ μοῖρα της καὶ τῆς λέει· Σὰ θέλῃς νὰ κάμῃς τὸν ἄντρα σου νὰ πάγῃ νὰ δουλέψῃ, νὰ κάμῃς αὐτὰ ποῦ θὰ σὲ πῶ. Νὰ πάρῃς ἄσπρο κάτασπρο παννὶ νὰ τοῦ ράψῃς μιὰ μπλοῦζα καὶ νὰ τοῦ τὴ δώσῃς· νὰ πῇς πῶς πρέπει, ἄντρα μου, νὰ πᾶς σὲ κανένα μέρος νὰ δουλέψῃς· καὶ σὰ φοβᾶσαι νὰ μ' ἀφήσῃς γι' αὐτὸ τὸ λόγο ποῦ σὲ βασανίζει ἄδικα, φόρεσε αὐτὴ τὴ μπλοῦζα, κι ὅσο τὴ βλέπεις καὶ κάθεται παστρικιὰ, ἤξερε πῶς θὰ εἶμαι σὰν ποῦ μ' ἀφίνεις. Καὶ σὰ δῆς κανένα λεκὲ ἀπάνω, ἤξερε πῶς μπῆκε ἄθρωπος μέσα στὸ σπίτι μας καὶ φτάξε γλήγορα. Τὰ εἶπε αὐτή, τὰ δέχτηκε δὰ κι αὐτός, σηκώνεται, παγαίνει, παγαίνει, πάει σὲ μιὰ χώρα, γίνεται μάγειρας στὸ παλάτι. Σὰν πέρασε κομάτι καιρὸς, οἱ ἄλλοι οἱ παραγιοὶ τοῦ βασιλὲ τὸν ἔβλεπαν ποῦ δὲν ἄλλαζε αὐτὸς, κι ὅλο παστρικὸς κάθουνταν. Τοὺς ἐφαίνουνταν παράξενο αὐτὸ τὸ πρᾶμα. Τὸ πέρασαν καὶ στοῦ βασιλὲ τ' αὐτί. Τὸ παρατήρησε κ' ἐκεῖνος, τονὲ φωνάζει μιὰ μέρα ἀπάνω, καὶ τονὲ ρωτᾶ· Γιατὶ ἐσύ, μάγειρα, ἐνῶ δὲν ἀλλάζεις τὰ ροῦχα σου κάθεσαι πάντα παστρικὸς, ποῦ πιάνεις καὶ κάρβουνα καὶ πᾶς καὶ στὶς παραχοῦτες καὶ παντοῦ; Αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ τὸ πῇ. Τονὲ βασάνισε πολλὴ ὥρα ὁ βασιλὲς, ὅσο ποῦ τὸν ἔκανε κ' εἶπε τὶς ἀλήθειες.

Τοῦ φάνηκε πολὺ περίεργο καὶ τοῦ βασιλὲ κι ἀπίστευτο, κι ἀποφάσισε νὰ σηκωθῇ ὁ ἴδιος νὰ πάγῃ νὰ βρῇ αὐτὴ τὴ γυναίκα, νὰ δῇ ἂν ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ τόσο τίμια, καὶ ἂν δὲν εἶναι ψέματα ὅσα τοῦπε ὁ μάγειρας. Φωνάζει τὸ Βεζίρη, τοῦ λέγει αὐτὰ ὅλα, τὸν ἀφίνει στὸ πλάϊ του, παίρνει ὁ βασιλὲς ἕνα στάκι φλουριὰ, ἀλλάζει ροῦχα, πάει στὸ χωριὸ τοῦ μάγειρα, κ' ἴσια στὸν καφενέ. Καθίζει, πίνει ἕναν καφέ, βλέπει καὶ τὸ σπίτι τὸ σφαλημένο καρσί. Ρωτᾶ, τοῦ εἶπαν πῶς εἶναι μιὰ νιαρονύφη μέσα καὶ δὲ θέλει νὰ τὴ βλέπῃ κανείς. Βρίσκει αὐτὸς μιὰ γριά, τῆς τάζει δυὸ φοῦχτες φλουριὰ κα τῆς λέγει· Νὰ πᾶς σ' αὐτὸ τὸ σπίτι νὰ παρακαλέσῃς αὐτὴ τὴ γυναίκα νὰ μὲ δεχτῇ ἀπόψε, γιατὶ εἶμαι ξένος καὶ δὲν ξέρω ποῦ νὰ πάγω. Πάει ἡ γριὰ τὰ λέγει τῆς κοπελλούδας, αὐτὴ δὲ θέλησε. νὰ τ' ἀκούσῃ. Γυρίζει πίσω, τὰ λέγει στὸν ξένο. Τὴν ξαναστέρνει καὶ τῆς λέγει πῶς ἔχει κ' ἕνα στάκι φλουριὰ νὰ τῆς δώσῃ γι αὐτὸ τὸ καλὸ ποῦ θὰ τοῦ κάνῃ νὰ τονὲ δεχτῇ μιὰ βραδιὰ νἀπομένῃ μουσαφίρης. Εἶχε δὲν εἶχε ἡ γριὰ τὸ κατάφερε, ἔδωσε τὸ λόγο της αὐτή, ἔμειναν σύφωνες στὴ μιὰ τῆς νύχτας νὰ πάγῃ. Σηκώνεται τότε ἡ νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ, ἀνάφτει τὶς λουσέρνες, διαρμίζει ἀπάνω καὶ κάτω, εἶχε καὶ μιὰ στέρνα τὸ σπίτι· ἄδεια ὅμως. Πιάνει αὐτή, ἀνοίγει τὴ στέρνα, ἔπειτα ἁπλώνει ἀπάνω στὸ στόμα ἕνα πέφκι, βάζει καὶ μιὰ μαξηλάρα ἀπάνω, κι ἄρχισε πλιὰ νὰ περιμένῃ· σὰν ἔγινε μιὰ ἡ ὥρα τῆς νύχτας, χτυπάει ἡ πόρτα, βγαίνει αὐτή, ἀνοίγει, τὸν παίρνει μέσα, πιάνει κατεβάζει τὸ στάκι του, τὸ βάζει σ' ἕνα παράμερο μέρος, ὕστερα τοῦ λέγει· Κόπιασε νὰ καθίσῃς, κ' εἶσαι κουρασμένος. Καὶ τοῦ δείχνει τὸ μέρος ποῦ εἶχε συγυρισμένο. Βγάζει αὐτὸς τὰ παπούτσια του νὰ μὴ λερώσῃ τὸ πέφκι, πάει νὰ καθίσῃ, πλάφ! λέγει μιὰ, παγαίνει μέσα στὴ στέρνα. Βάζει τὶς φωνὲς, φωνάζει ἀπὸ μέσα, τότε πηγαίνει αὐτὴ στὸ στόμα, σκύβει καὶ τοῦ λέγει· Τί μὲ θἄρρεψες ἐσύ, καὶ θέλησες μὲ τὸ ζόρι νὰ κάνῃς τὴ γνώμη μου νἄρτῃς ν' ἀπομένῃς ἐδῶ; Κάθου τώρα αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ σ' ἀκούσω καὶ βγῇ ἡ μιλιά σου. Τοῦ ρίχνει καὶ ἕνα βῶλο λινάρι καὶ τοῦ λέγει· Κοπανιζέ το αὐτὸ ποῦ σοῦ ρίχνω, καὶ νὰ μὴν ἀκούσω καὶ σταθῇς μιὰ στιγμὴ γιατὶ δὲ θὰ σοῦ δώσω οὔτε φαγὶ οὔτε νερό.

Ὁ κακότυχος ὁ βασιλὲς, βίρα καὶ κοπανιζε ὅσο ποῦ πιαστῆκαν οἱ κουτάλες του. Μὰ ποῦ νὰ παρατήσῃ! Φόβος φυλάγει τὰ ἔρμα! Κι ὄχι μονάχα τὴ μέρα, παρὰ καὶ τὴ νύχτα τοῦ εἶχε δοσμένο ἕνα λυχνάρι γιὰ νὰ βλέπῃ νὰ δουλεύῃ. Βάσταξε αὐτὸ κάμποσον καιρό. Ἂς τὸν ἀφήσουμε τώρα τὸ βασιλιᾶ νὰ

κοπανίζῃ λινάρι κι ἄς πᾶμε στὸ παλάτι νὰ δοῦμε τί γίνεται. Χαλασμὸς κόσμου ἐκεῖ. Ἡ μπλοῦζα μουντζουρώθηκε. Ὁ μάγειρας γύρευε νὰ φύγῃ, κ' ἡ βασίλισσα δὲν τὸν ἄφινε ὡς ποῦ νὰ γυρίσῃ ὁ ἄντρας της. Ὁ Βεζίρης ψυλλίστηκε. Τί νὰ ἔγινε μαθὲς ὁ βασιλὲς τόσες μέρες. Ἄς πάγω νὰ δῶ τί κάνει αὐτὸς ἐκεῖ, καὶ ἂν μ' ἀρέσῃ, καθίζω καὶ γὼ κομάτι. Σηκώνεται κι αὐτός, ἀλλάζει τὰ ροῦχα του, γίνεται τεπτίλι σὰν τὸ βασιλὲ, συναγροικιέται μὲ τὸν Πασᾶ καὶ τὸν ἀφίνει στὸ ποδάρι του, ὕστερα παίρνει κι αὐτὸς ἕνα στάκι φλουριὰ καὶ παγαίνει. Πάει κι αὐτὸς στὸν καφενὲ, καθίζει νὰ ξεκουραστῇ. Ἡ γριὰ ποῦ εἶταν κοντὰ τὸ καλυβάκι της καὶ δὲν ἔλειπε ποτὲ ἀπ' ἐκεῖ βρέθηκε πάλε, καὶ τὴ ρώτησε ὁ βεζίρης γι' αὐτὸ τὸ σπίτι. Εἶπε τότες αὐτὴ τὰ ἴδια· πῶς εἶναι μιὰ νιαρονύφη καὶ δὲν ἀνοίγει παρὰ μὲ τὸ ζόρι, καὶ τἄλλα. Μπορεῖς, θειά, νὰ μὲ πᾶς αὐτοῦ μιὰ βραδιὰ νὰ τῆς μιλήσω ; Μπά, λέγει αὐτὴ, γιατί δὲ μπορῶ; Ἐγὼ πῆγα κι ἄλλον ἕναν, εἶναι τώρα μήνας. Ὁ βεζίρης τὸ κατάλαβε πῶς εἶναι ἀκόμα ἐκεῖ ὁ βασιλές. Δίνει χαμπάρι ἡ γριὰ τῆς κοπέλλας, συγυρίζει πάλε αὐτὴ σὰν καὶ πρῶτα, καὶ στὴ μιὰ τῆς νύχτας ἀποδέχτηκε τὸ βεζίρη, μὰ ὡς ἄλλον ἄθρωπο, ὄχι σὰ βεζίρη, γιατὶ εἶταν τεπτίλι εἴπαμε. Εἶχε ὅμως παραγγείλει στὸν πρῶτο ἡ κοπέλλα ἐκεῖνο τὸ βράδυ νὰ μὴν ἄψει τὸ λυχνάρι, οὔτε τὴν κοπανούρα νὰ χτυπήσῃ, οὔτε ἡ μιλιά του ν' ἀκουστῇ. Σὰν μποροῦσε ἄς ἔκανε κι ἀλλιῶς.

Μπαίνει δὲ ὁ δεύτερος μουσαφίρης, βγάζει τὰ παπούτσια του, πάγει νὰ καθίσει νὰ ξεκουραστῇ σὰν ποῦ τοῦ εἶπε ἡ νοικοκυρά, πλάρ! κι αὐτὸς πάγει κοντὰ στὸν πρῶτο. Ξίσπασαν κ' οἱ δυὸ, βάζουν τὶς φωνὲς σκοτεινὰ, μήτε ὁ ἕνας ἤξερε τί τρέχει, μήτε ὁ ἄλλος. Σέρνει ἕνα σπίρτο ὁ πρῶτος ποῦ ἤξερε τὰ κατατόπια, ἄφτει τὸ λυχνάρι, τί νὰ δῇ! Τὸ βεζίρη, ποὺ ποτὲς δὲν τὸ περίμενε αὐτό. Βλέπει κι ὁ βεζίρης τὸ βασιλὲ ἐκεῖ μέσα, τρομάζει, ρωτᾶ ὁ ἕνας τὸν ἄλλονα, συλλογιοῦνται καὶ κουνοῦν τὰ κεφάλια τους γι' αὐτὰ ποὔπαθαν. Ἀμ' αὐτὰ ἐδῶ τί εἶναι; ρωτᾶ ὁ βεζίρης βλέποντας τὶς κοπανοῦρες καὶ τὰ λινάρια. Ἄχ, λέγει ἐκεῖνος, ἴσως μ' αὐτὰ σωθοῦν οἱ ἁμαρτίες μου. Ἀπ' τὴ μέρα ποῦ ἦρθα καὶ πιάστηκα ἐδῶ μέσα, ἡ δουλειά μου εἶναι νὰ κοπανίζω λινάρι, ὅσο ποῦ δὲν μπορῶ ν' ἀνεμίζω τὰ χειρέλλια μου. Τότες ἀκούγεται ἀπὸ πάνω μιὰ φωνή· Αἴ! ἐσεῖς ποῦ ξέρετε τόσα λόγια καὶ μαλιστα ἐσὺ ποὔρθες τώρα καινούργιος καὶ τὰ ρωτᾶς μὲ τὸ *Ν* καὶ μὲ τὸ *Σ*. Πάρε αὐτὸ τ' ἀδράχτι, κι ὅσο κοπανίζει ὁ ἄλλος, νὰ τὸ κλώθῃς ἐσὺ καὶ νὰ μὴ μιλᾶτε πολύ. Τί νὰ κάνουν τώρα αὐτοί; Ἀρχίζουν τὴ δουλειά, κ' ἔτσι πήγαινε ὁ καιρός. Ὁ πασᾶς ἀπὸ τὸ παλάτι ὡς τόσο σὰν εἶδε πῶς ἄργησε ὁ βεζίρης, λέγει· Ἄς πάγω νὰ δῶ αὐτὸς τί ἔγινε. Σηκώνεται κι αὐτὸς, πάγει, κάνει τὰ ἴδια στὸν καφενὲ γιὰ νὰ μάθῃ τὸ σπίτι αὐτό, καὶ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ πάγῃ νὰ δῇ τί τρέχει. Τὸ κατάφερε καὶ πῆγε καὶ βρῆκε τὴν ἴδια τύχη ποῦ εἶχαν κ' οἱ ἄλλοι οἱ δυό. Σὰν ἀντάμωσαν κ' οἱ τρεῖς μέσα στὴ στέρνα, Βρέ, τί 'ναι τοῦτο ποῦ πάθαμε, ἔλεγε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Παγαίνει πάλε αὐτὴ ἀπὸ πάνω καὶ ρίχνει ἕνα τυλιγαδὶ καὶ λέγει· Ὁ πρῶτος θὰ κοπανίζῃ· ὁ δεύτερος θὰ κλώθῃ, κ' ἐσύ, ὁ τρίτος κι ὁ καινούριος ὁ πονηρὸς, ποῦ θάρρεψες, τί θάρρεψες ἄραγε πῶς εἴμουν, κ' ἦρθες κ' ἐσύ; Ἐσὺ λοιπὸ νὰ τυλιγαδίζῃς νὰ κάνῃς θηλιὲς καὶ νὰ τὶς στοιβάζῃς. Δούλευαν τὸ λοιπὸν αὐτοὶ κ' ἔκαμαν μιὰ κουβάρα λινάρι θηλιὲς ἕτοιμες γιὰ νὰ φάνουνε ὄχι ἕνα παννὶ παρὰ πέντ' ἕξῃ. Καὶ μὲ τὰ φλουριὰ ποῦ κέρδισε αὐτὴ τρία στάκια, ἀγόρασε χωράφια, ἀμπέλια, ζευγολίκια, κ' ἕνα σωρὸ πράματα κ' ἔγινε πρώτη ἀρχόντισσα τοῦ χωριοῦ.

Ὁ μάγειρας ὅσο ἔβλεπε καὶ πλήθαιναν οἱ μουντζοῦρες κ' ἡ βασίλισσα δὲν τὸν ἄφινε νὰ τὸ κουνίσῃ ἀπ' ἐκεῖ, πήγαινε νὰ σκάσῃ. Ἀναγκάστηκε ν' ἀφίσῃ καὶ τοὺς κόπους του κι ὅλα νὰ φύγῃ στὸ χωριό του. Σηκώνεται λοιπὸν καὶ φεύγει! Στὸ δρόμο ποῦ διάβαινε ὅσα χωράφια καὶ καλὰ χτήματα χτυποῦσαν στὸ μάτι του, ρωτοῦσε τίνος εἶναι αὐτό; Ἔλεγαν, τοῦ μάγειρα τῆς γυναίκας. Πήγαινε παρακάτω, ρωτοῦσε πάλε, ἐκεῖνο τίνος εἶναι; Ἔλεγαν πάλε, τοῦ μάγειρα τῆς γυναίκας. Ἔτσι ἔτσι, ὑποψιάστηκε αὐτός· Λέγει, νὰ δῇς ἡ γυναίκα μου ζέπεσε κ' ἔγινε τόσο πλούσια κι ἀπόχτησε αὐτὰ τὰ πράματα. Ἀλλιῶς δὲ γίνεται. Τὸν πῆρε πλιὰ ἕνας θυμὸς καὶ πήγαινε μὲ σκοπὸ νὰ τὴ σκοτώσῃ. Σὰν πῆγε στὸ χωριό του καὶ μπῆκε μέσα στὸ σπίτι του, πρὶ νὰ προφτάσῃ ἡ γυναίκα του νὰ τὸν καλωσορίσῃ καὶ πρὶ νὰ τῆς μιλήσῃ τίποτε κι αὐτός, σήκωσε μιὰ μαχαίρα ποῦ εἶχε κρυμμένη κάτω ἀπὸ τὴ μπλοῦζα του νὰ τὴ χτυπήσῃ. Τότες ἐκείνη φώναξε· Μὴ, γιὰ τὸ Θεό, μὴ μὲ σκοτώσεις πρὶ νὰ δῇς τί ἔκαμα. Τί ἔκαμες μωρή; τῆς λέγει αὐτός. Δὲς πρῶτα τὶς μουντζοῦρες ποῦ ἔγιναν τρεῖς. Δὲς καὶ τὰ χωράφια κι αὐτὰ ὅλα, καὶ πές μου πῶς ἔγιναν αὐτὰ σὰν δὲ δέχτηκες ποδάρι νὰ πατήσῃ μέσα μεριὰ στὴ πόρτα σου ὅπως μοῦταζες;

Ἔλα, λέγει, ἄντρα μου, νὰ σοῦ τὰ πῶ καὶ νὰ σοῦ τὰ δείζω κιόλα πῶς ἔγιναν. Τὸν παίρνει καὶ τὸν πάγει πρῶτα στὰ στάκια ποῦ ἦταν φλουριὰ γεμᾶτα καὶ τοῦ λέγει· Ἔλα τώρα νὰ δῇς πῶς τὰ κέρδισα αὐτά. Τὸν παίρνει καὶ παγαίνει στῆς στέρνας τὸ στόμα, ἔπειτα τοῦ λέγει. Σκύψε μέσα νὰ δῇς. Σκύφτει αὐτὸς τί νὰ δῇ ! Τὸ βασιλὲ ποῦ κοπάνιζε ; ἢ τὸ Βεζίρη ποῦ ἔκλωθε, ἢ τὸν Πασᾶ ποῦ τιλιγάδιζε καὶ θέλιαζε ; Βρὲ γυναίκα τίν' αὐτά, δὲ μοῦ λές ; Τότες κ' ἐκείνη τοῦ τὰ ξήγησε σύλα. Αὐτοὶ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ στέρνα σὰν εἶδαν τὸ μάγειρα στὸ στόμα τῆς στέρνας ποῦ τοὺς ἔβλεπε, ἄρχισαν τὰ παρακάλια καὶ τὰ τάματα. Ἀμὰν, μάγειρα, βγάλε μας, φώναζαν ἀπὸ μέσ' ἀπ' αὐτὴ τὴ φυλακή, κ' ἐμεῖς θὰ σοῦ χαρίσουμε ὅ,τι θέλεις.

Μοῦ χαρίζεις, λέγει τοῦ Βασιλὲ, τὸ μισὸ βασίλειο ; Μὲ δέχεσαι νὰ καθούμαστε μαζὶ νᾶμαι κ' ἐγὼ σὰν ἐσένα ; Μπά, φώναζε ὁ Βασιλὲς, ἐσὺ νὰ εἶσαι πρῶτος κ' ἐγὼ δεύτερος, μόνο νὰ μᾶς βγάλῃς. Γίνεσθε κ' ἐσεῖς μαρτύροι, εἶπε στοὺς ἄλλους, γι' αὐτὸ τὸ πρᾶμα ; Μπά, φώναζαν αὐτοὶ μὲ μιὰ φωνή, γιατὶ ὄχι. Τότε κι αὐτὸς ἔβαλε σκάλες καὶ τοὺς ἔβγαλε ἀφανισμένους ἀπὸ μέσα, καὶ πῆγαν ὅλοι στὸ χαμάμι καὶ κολύμπησαν, ὕστερα ἴσια στὸ παλάτι, κ' ἔγινε ὁ μάγειρας πρῶτος βασιλὲς, κ' ἡ γυναίκα του βασίλισσα, καὶ ζοῦν καὶ βασιλέβουν ὡς τὰ σήμερα !

— Στὴν **Ἀττικὴ**, λένε, ψηφίσανε καὶ πολλοί.... πεθαμένοι. Ὅλοι τὸ βεβαιώνουν αὐτὸ κ' ἔτσι δὲν μπορεῖ παρὰ νᾶναι ἀληθινό. Τώρα γεννιέται τὸ ζήτημα πιὸ κόμμα ψηφίσανε.

— Ὁ **Λεβίδης** τοὺς θέλει Ραλλικούς· ὁ **Ράλλης** τοὺς φορτώνει στὸ Θεοτοκικὸ κόμμα. Ἡ δική μας γνώμη εἶναι πὼς οἱ πεθαμένοι δὲν μποροῦσανε νᾶναι ἄλλο παρὰ Ραλλικοί. Κι αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ φυσικώτερο· οἱ βρουκολάκοι μὲ τὸν πολιτικὸ Βρουκόλακα.

— Πρῶτος βουλευτὴς στὴν **Ἀττικὴ** ἦρθε ὁ Ράλλης. Μὲ γειά του. Ἡ τέτια τιμὴ νὰν τονὲ φελοτιμήσει τουλάχιστο καὶ νὰν τοῦ μαζέψει λίγο, σ' ἄλλες ἐκλογὲς, τὴ γλῶσσα του.... καὶ τοὺς πόθους του, ποὺ λίγο λείψανε νὰ κοστίσουν πολὺ ἀκριβὰ στὴν ἄμοιρη τὴν Ἀττική.

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΣΤΗ ΒΡΥΣΗ

Στὸ Νῖκο Μαργωμένο

Ἡ βρύση εἶναι ὡς δέκα λεφτὰ ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Μαρμάρινη, καλοχτισμένη μὲς στὸν ἴσκιο διὸ τριῶν δεντρῶν ποῦ τὴν τριγυρνᾶνε, μὲ τὸ κρουσταλλένιο μὰ λιγοστὸ νερὸ ποῦ σταλάζει γιὰ νὰ ποτίσῃ ὁλάκερο τὸ χωριό, εἶναι τὸ καθημερινὸ συναπάντημα τῶν γυναικῶν. Ἐκεῖ λένε ἡ καθεμιὰ τῆς ἄλλης τὰ μαντάτα. Ὅταν πάαινα κυνῆγι, περνῶντας ἀπὸ κεῖ τὶς χαιρετοῦσα, μοῦδιναν νερὸ νὰ πιῶ καὶ τὰ μάτια μου ρουφοῦσαν τὴν ἄδολη ὀμορφιὰ τῶν κορασιῶν τῆς πατρίδας μου.

*

Στῆς βρύσης τὸ πλαὶ καθισμένες, πίσω ἀπ' τὴ νότια μεριὰ, γιὰ νὰ μὴν τὶς χτυπᾷ τὸ χυνοπωριάτικο βορεινὸ ἀγέρι ποῦ φυσοῦσε — βασιλέμματα ἡλιοῦ κοντὰ — δυὸ τρεῖς κορασιὲς, ἡ Λενιὼ κ' ἡ Μυγδαλιὰ τοῦ Κωστάκη, πρῶτες ξαδερφάδες, ἡ Μαριγοῦλα τοῦ Τζανῆ κ' ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Λαουτάρη, μιλοῦσαν γιὰ τὴν προκοπὴ τῆς ξενιτεμένης συχωριανῆς τους, τῆς Λενιῶς τοῦ Ματραπᾶ.

Τρία χρόνια εἶχαν περάσῃ ἀπὸ τότες ποὺ ἡ μάννα της χήρα τοῦ Γιωργῆ τοῦ Ματραπᾶ — φτωχὴ ἀνυφάντρα ποῦ μὲ χίλια δυὸ βάσανα ζενυχτῶντας στὸν ἀργαλειό, πεθαίνοντας στὴ δουλειά, τὴν ἀνάθρεψε μονακριβή της δυχατέρα — τὴν ἔστειλε μὲ μάτια δακρυόβρυσες καὶ μὲ καρδιὰ ρημάδι στὴν ξενητιά. Ὁ καπετὰν Γιάννης, μακρυνὸς συγγενής της, τὴν πῆρε στὸ καράβι του, τὴν πάει στὴν Ἀθήνα καὶ κεῖ τὴν ἔβαλε σ' ἕνα ἀρχοντόσπιτο δουλεῦτρα μὲ καλὸ μισό.

*

Σὲ λίγο θὰ γυρνοῦσε — λογαριάζανε - μ' ἄλλον ἀγέρα, μὲ δυὸ παραδάκια στὸ κομπόδεμα, θἄπαιρνε ὅποιο ἀπ' τὰ παλληκάρια ἤθελε — ὁ γιὸς τῆς Περβαζίνας τῆς γειτόνισσάς της, παιδιάτικος φίλος της δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα πότε νὰ γυρίσῃ — θὰ ζοῦσε εὐτυχισμένη — ποιὸς τὸ ξέρει κι ὅλας κι ἀ δὲν ἔπαιρνε καὶ κανένα Ἀθηναῖο, τὸ γελᾷς ; Σήμερις ὅπως ἔχει γίνῃ ὁ κόσμος οἱ ἄντρες οἱ γνωστικοὶ δὲν κυνηγοῦνε προῖκα, κοιτάζουν ὀμορφιὰ, καλὴ καρδιὰ, νοικοκυροσύνη, πράματα ποῦ στὴ Λενιὼ πλούσια εἶταν. Ἡ κυρὰ Λαμπρινοῦ ποὖχε πάῃ τὶς προάλλες στὴν Ἀθήνα γιὰ μάρτυρας στὴ δίκη τοῦ Παντιέρα κάτι τι εἶχε ἀκουσμένο ἀπὸ τὴ Λενιὼ πῶς μαγειρεύονταν ἀπὸ τὸ γιὸ τ' ἀφεντικοῦ της, ζηλευτὸ παλληκάρι, ποῦ εἶταν ξετρελλαμένος μὲ τὴν ὀμορφιά της.

*

Μακάριζαν τὴν τύχη της οἱ κορασιές. Ἄς ἤντουσαν κι αὐτὲς στὴ θέση της! Μὰ ἡ ψευτοπερηφάνεια ποῦ τὶς ἄφηνε. Εἶχαν κι αὐτὲς δυὸ τρία ψωράμπελα ποῦ κόστιζε τὸ σκάψιμό τους πλιότερο ἀπ' τὸ σόδι τους, καμιὰ δεκαριὰ ρίζες ἐλιὲς κι ὁ κόσμος ὅλος. Ποιὸς θὰν τὶς κοιτάζε.

*

Γιόμισαν οἱ δυὸ ξαδερφάδες τὶς στάμνες τους καὶ περίμεναν καὶ τὴν Ἀθηνᾶ τοῦ Λαουτάρη νὰ φύγουν ὅλες μαζί. Εἶχε πιὰ γύρῃ ὁ ἥλιος καὶ τὶς στερνές του ἀχτίδες πίνοντας τ' αὐλάκι τῆς βρύσης σπιθοβολοῦσε ὁλόχρυσο. Νὰ σου καὶ ροβολάει ἀπ' τὸν ἀνήφορο μὲ τὸ σταμνὶ στὸν ὦμο ἡ γριὰ Ἀσινοῦ, τὸ

πρῶτο λαδικὸ κ' ἡ πιὸ μεγάλη κουτσομπόλα τοῦ χωριοῦ. Τρομάρα σὰν τὴν εἶδαν ἔπιασε τὶς κορασιές. Τί, γιὰ τὴν τύχη τους ξεφύτρωσε κι αὐτή! Ψόφος κακὸς δὲν τὴν κολλοῦσε νὰ συχάσουνε. Δὲν εἶταν σπίτι στὸ χωριὸ ποῦ νἄβγαινε ἀψεγάδιαστο ἀπ' τὸ στόμα της, ἕνα κορίτσι ἀπὸ τὴ γειτονιά της δὲν τὶς ἄρεζε, ἄνθρωπο νὰ μὴν ἔβλεπε ἡ ματιά της. Θὰ ζύγωνε τὰ ἑξήντα πέντε, μὰ ποῦ νὰ τὴ ζυγώσῃ χάρος· λὲς καὶ φοβόταν τὴ γλῶσσα της. Σκυλὶ μονάχο στὴ δουλειὰ ὅπως καὶ στὴ γλῶσσα.

Βιάστηκαν γιὰ νὰ φύγουν, μὰ ὥσπου νὰ γιομίσῃ ἡ στάμνα τῆς Λαουταροπούλας νά σου τὴν μπουμπουνοχάλαζο!!

★

Σκασμένη γιὰ κουβέντα. Ἔβαλε τὴ στάμνα της στὴ θέση τῆς στάμνας τῆς Λαουταροπούλας, ἀφοῦ τὴν παρακάλεσε, γιατ' εἶχε δουλειά, γιὰ τὸ χατῆρι της ν' ἀργήσῃ κι αὐτὴ λίγο. Ὕστερα πάει κι αὐτὴ στ' ἀπάνεμο κι ἀρχίνησε... Νἄχουν τὸ νοῦ τους τὰ κορίτσια στὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴν τὸ χτυπᾶν ὕστερα τοῦ κάκου στοὺς τοίχους. Φρόνιμες, νοικοκυράδες καὶ στοχαστικές, νὰ μὴν τὰ πάθουνε σὰν τῆς προκομένης τῆς ἀνυφάντρας—τῆς Ματραπάζενας,καλὲ—τὴ δυχατέρα. Δὲν τὰ ξέρανε δὰ τὰ μαντᾶτα. Ἄμ ποῦ νὰ τοὺς τὰ λέῃ. Τῆς τὰ εἶχε πῇ πολλιώρα ὁ δάσκαλος ὁ νοικάρης της, ποῦ πάκινε καὶ διάβαζε τσ' ἀλόγιαστης τὰ γράμματα στὴ μάννα της. Ἄμ αὐτὰ ἔχει ἡ περηφάνεια.Εἴτανε, βλέπεις, Ἀθηνιώτισα, δὲν μπόρειε νὰ καθίσῃ στὸ χωριό, ὅπως ὅλα τὰ κορίτσια. Ἔβλεπες καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ κεῖ τὴν ἄμυαλη τὴ μάννα της, ὅλο καμάρι φουσκωμένη, ἡ κόρη μου κ' ἡ κόρη μου τὸ πάγαινε. Ποῦ εἶναι τη τώρα νὰ τῆς τὰ τρίψῃ τὰ μοῦτρα τῆς πατσαβούρας. Ἡ κόρη σου ἂς πάῃ τώρα ἐκεῖ ποῦ πᾶν οἱ ὅμοιες της. Τῆς πέρασ' ἀπ' τὸ νοῦ της πῶς τ' ἀφέντη της τὸ γιὸ μποροῦσε νὰ στεφανωθῇ. Ἂς τὸ χτυπάῃ τώρα τὸ ξερό της, ποῦ σὰν τὴ γλέντησε καλὰ τὴν πέταξε ἔξω στοὺς πέντε δρόμους ἄτιμη κ' ἐλεεινὴ κι οὔτε νὰν τὴ δῇ δὲ γύρισε... Καὶ τὸ φειδιάτικό της στόμα σκόρπαγε φαρμάκι στ' αὐτιὰ τῶν κοριτσιῶν ποῦ μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα τὴν ἀκούγανε.

★

Γιόμισε ἡ γριὰ Ἀσινοῦ τὴ στάμνα της κ' ἔφυγε γρήγορα. Πόσο γρήγορα γιόμισε. Τόσα καὶ τόσα θέλουν νὰν τὴ ρωτήσουνε ἀκόμα νὰ μάθουν, μὰ ἡ γριὰ Ἀσινοῦ εἶταν βιαστική. Πρώτη φορὰ ποῦ ζήτησαν νὰν τὴν κρατήσουν, μ' ἀδύνατο, ὅση κι ἂν εἶχε ὄρεξη γιὰ κουβέντα, γιατὶ ὁ γιός της ὁ ἀχαΐρευτος, π' ἄχε τὸ γάλα ποῦ τὸν πότισε φαρμάκι νὰ τοῦ γένονταν, ποῦ πάει καὶ σκλάβωσε τὰ νειάτα του στὴν Ἀνθὴ τῆς Πολίτισσας τὴ γλωσσοῦ, τὴν κουτσουμπή, γιὰ τ' ἀργημά της νέα φασαρία εἶταν ἕτοιμος νὰν τῆς κάνῃ.

Ἀπίθωσε τὴ στάμνα τὸ λοιπὸ στὸν ὦμο της μὲ τὴ βοήθεια τῶν κοριτσιῶν καὶ κίνησε.

Νὰν τὸ πιστέψουν δὲν μπορούσανε. Ἂν καὶ τὸ σαράκη τῆς ζούλιας κρυφὰ κρυφὰ εἶχε φυτρώσῃ μέσα τους, τὸ ξάφνισμα τους δὲν τὶς ἄφησε στὴν ἀρχὴ νὰ δείξουνε τί κρύβαν μὲς στὰ στήθια. Σιγὰ σιγὰ ὅμως ἄναψαν. Μοῦθελε δὰ κι αὐτὴ Ἀθήνα, νέο δρόμο θὰ μᾶς ἄνοιγε, δὲν κάθονταν στ' αὐγά της. Κι αὐτὲς καὶ τόσες ἄλλες κορασιὲς στὸ χωριὸ ποῦ εἶταν νοικοκυροπούλες καὶ ποθοῦσαν τὰ μεγαλεῖα πῶς μποροῦσαν καὶ κάθονταν στὸ χωριό! Κάνε τὴ δουλειά σου. Τἄθελε καὶ τἄπαθε. Ὅποιος ζητάει τὰ ψηλὰ πέφτει κι ἀπ' τὰ χαμηλά. Εἶχε κι αὐτὴ ἕν' ἀμπελάκι· θὰ κουτσοπερνοῦσε ἃ κάθονταν στὸ χωριό. Ὁμορφη εἶταν, νοικοκυρὰ ἀπὸ σόι ξεπεσμένο, θἄβρισκε κι αὐτὴ τὴν τύχη της—χάθηκεν ὁ κόσμος; Ἐδῶ τόσες κάθε μέρα πανηγυρόνταν χωρὶς πουκάμισο. Σάμπως λίγα βλέπουν τὰ μάτια μας;

Τὴν Ἀργύρω τοῦ Μπαλωτοῦ δὲν πῆρε προψὲς ὁ Κώστας ὁ Λαμπρινὸς χωρὶς μιὰ πεντάρα; Ἄμ ἡ Γιαννοῦλα τοῦ Κατοστάρη δὲν ἔχει τώρα ταῖρι της τὸν καπετὰν Μανώλη τὸν Παριανὸ ποῦ ἀπόρησε ὁ κόσμος ὅλος γιὰ τὸ γάμο τους; Γιὰ ὅλες ἔχει ὁ Θεός. Καὶ ξεχνῶντας τί λέγανε πρὶ νἀρθῇ ἡ γριὰ Ἀσινοῦ,μακαριζόντουσαν μονάχες τους, ποῦ κάθισαν στὸν τόπο τους, ποῦ ὅλοι τὶς ξέρανε, καὶ δὲ ζουλέψαν τὰ καλὰ τῆς ξενητειᾶς.

★

Γιόμισε κ' ἡ Ἀθηνᾶ τὴ στάμνα της καὶ κίνησαν νὰ φύγουν κουβεντιάζοντας. Μὰ δυὸ δὲν κάναν βήματα κι ἀγνάντια τους ἡ Ματραπάζενα μὲ τὸ σταμνὶ στὸν ὦμο, γερτὴ ἀπ' τὴ θλίψη πλιότερο,παρὰ ἀπ' τὸ βάρος, ἔρχονταν γιὰ τὴ βρύση. Μόλις τὴν εἶδανε σταμάτησαν. Κάτι τι σιδερένιο τὶς καρδιές τους ἔσφιξε, καὶ τὸ στόμα τους, ποὺ λίγο πρὶν τήνε κατάκρενε γιατὶ ἔστειλε τὴν κόρη της στὴν ξενητειά, ἔμεινε ἀμίλητο. Καὶ τὰ συντρίμματα ἔχουν τὸ μεγαλεῖο τους. Στὴν ὄψη της λειψάνου χρῶμα εἶχε ἀνθίσῃ.

Βουβὴ δὲν ἔβλεπε τριγύρω της.

Καὶ δίχως στῶν κοριτσιῶν τὸ διάβα νὰ προσέξῃ κατέβηκε στὴ βρύση, ἔβαλε τὸ σταμνί της ἀσυνείδητα κάτου ἀπ' τὴν κάνουλα καὶ στάθηκε δίπλα, ἀμίλητο, κατάχλωμο ἄγαλμα τῆς συφορᾶς. Οἱ κορασιὲς τὴν κοίταξαν. Ὕστερα τράβηξαν τὸ δρόμοτους.

★

Τ' ἀγεριοῦ τὸ φύσημα δυνάμωνε ὁλοένα. Μ'αὐτὴ οὔτε τὄνοιωθε· ὁ νοῦς της, γεράκι γοργοπετούμενο, πετάει ἐδῶ, πετάει ἐκεῖ, κάτι ζητῶντας ν' ἀδράξῃ ἀπ' τὸ κοπάδι τῶν ἐλπίδων της· τὰ τόσα ὄνειρά της ποὺ τὴν ἐθρεψαν, καπνὸς λὲς εἶταν καὶ σκορπίσανε...

Δὲ μποροῦσε ἀκόμα νὰν τὸ πιστέψῃ. Ἀπ' τὸ πρωὶ ποὺ τὸ γράμμα τῆς διάβασαν, μαῦρο μαχαῖρι ἄλεσε τὰ σωθικά της. Δὲν εἴξερε ποιὰ εἴτανε.Νόμιζε πῶς σὲ μαύρων ὀνείρων τὴ θάλασσα ἔπλεε καὶ πάσκιζε γιὰ νὰ ξεφύγῃ. Ἀπ' τὸ πρωὶ δὲν ἔπαψε τὰ κλάματα. Οὔτε νὰ φάῃ, οὔτε νὰ συγυρίσῃ. Ὁ ἀργαλειὸς μὲ τὸ πανὶ ποῦ τῆς ἔδωκε ἡ δημαρχοπούλα νὰν τῆς φτιάσῃ καὶ τὸ βιάζονταν, ποῦ ἔπρεπε νὰ τελειώσῃ σὲ τρεῖς μέρες, μάταια τὴν προσκαλοῦσε.

Τί τὴν ἔνοιαζε πιά, ἀφοῦ ἡ ἀγάπη της ὀχιὰ ἔγινε καὶ σύρθηκε κάτου ἀπ' τοὺς βατοφραγμένους βούρκους νὰ φωλιάσῃ;... Ποιὸν ἄλλο εἶχε στον κόσμο; Αὐτὴ οἱ ἐλπίδες της, τῶν γερατειῶν της τὸ καμάρι, τὸ μονάκριβο ὄνειρό της... Ἀκόμα ἡ γειτονιὰ δὲν τὄχε μάθῃ.... Οἱ χωριανοὶ τί θἄλεγαν, μὲ τί ὄψη θἄβγαινε μπροστά τους, τί θἄλεγαν οἱ φιλενάδες της... κι ὁ ἄμοιρος ὁ γιὸς τῆς Περβαζίνας ποῦ νὰν τ' ἀκούσῃ!

★

Ἄκουσε κάποιο χτύπο στὴν πόρτα της. Ἔτσι τῆς φάνηκε. Δὲν πῆγε ν'ἀνοίξῃ. Γιατὶ ν'ἀνοίξῃ νὰ ἰδοῦν κι ἄλλοι ἐξὸν ἀπ' τὸ δάσκαλο τὰ χάλια της; Ἄχ! αὐτὸς ὁ δάσκαλος ὁ ἀχρόνιαστος. Τί τἄξερε τὰ γράμματα, ἀφοῦ τέτοιο τῆς διάβασε μαχαῖρι;.. Πῶς τὴν κοίταξε. Καὶ κάτι τῆς εἶπε... Ποῦ αὐτιὰ νὰν τ'ἀκούσῃ! Τώρα βγῆκε ὄξω. Σάματ' εἶναι ἄνθρωπος νὰ φυλάξῃ μυστικό, νὰ μὴ μάθουν κι ἄλλοι τὶς πομπές της; Νά, τὸν ἔβλεπε κι ὅλας. Θἄπαιρνε ἀράδα ὅλα τὰ σπίτια,τώρα θὰ σταματοῦσε στὴν Ἀφέντρα τοῦ Παπᾶ, ὕστερα στὴ γριὰ Ἀσινοῦ ποῦ εἶναι τὸ στόμα της τελέγραφος,σὲ λίγο θὰ περνοῦσε ἀπ' τὸ Βλαχοδῆμο, κατόπι ἀπ' τοῦ Κωστάκη, κ' ἔτσι σ' ὅλους στὴ σειρά.... Ὅλοι, ὅλοι θὰν τὴ μάθαιναν.... Ἄχ! Ὁ δάσκαλος νἄχε κοπῇ τὸ πόδι του σὰν ἔβγαινε ἀπ' τὴν πόρτα της· νὰ τοὔρθῃ κόλπος, νὰ χαθῇ.....

Βράδυ βράδυ δίψασε. Πῆρε τὴ στάμνα, εἶταν ἀδειανή. Πότε κι ὅλας ἄδειασε.... Δὲ συλλογίστηκε νὰ πάῃ νὰ ζητήσῃ λίγο ἀπ'τὶς γειτόνισσες. Πῆρε χωρὶς κι αὐτὴ νὰ ξέρῃ στὸ χέρι της τὴ στάμνα καὶ τράβηξε ἥλιου γέρματα στὴ στράτα τῆς βρύσης.

★

Ἕνα δυὸ φύλλα ἀπ' τὰ δέντρα στ' ἀγεριοῦ τὸ φύσημα ἁρπαγμένα, τὴ χτύπησαν στὸ πρόσωπο κι' ὕστερα πέσαν στὴν ποδιά της. Ἡ στάμνα της εἶχε πιὰ γιομίσῃ καὶ ξεχείλιζε, μ' αὐτὴ δὲν εἶτανε κεῖ γιὰ νὰ τὴν πάρῃ.

Διάβαινε μὲς στὰ περασμένα χρόνια ποῦ μὲ τόση λαχτάρα καὶ κόπο τὴ μεγάλωσε... Ξανάειδε τὰ παιγνίδια της καὶ τοῦ σκολειοῦ τὴ σάκκα.Τὴν ὥρα, ποῦ μὲ κόκκινη μυτίτσα ἀπὸ τὸ κρύο, μὲς στοῦ Γεννάρη τὴν παγωνιά,ἐρχόνταν τρεχάτη καὶ κουκουλωμένη μὲ τὸ σάλι της, πετοῦσε ὅπου ἔφτανε τὴ σάκκα της καὶ χύνονταν λαχανιασμένη στὸ φαί, ποῦ αὐτὴ τὄξερε μὲ τί βάσανα τῆς τὄχε καμωμένο.

Τὴν ὥρα ποῦ τὴ γέννησε ξανάφερνε στὸ νοῦ της, ποῦ ὁ πατέρας—ἄχ! αὐτὸς ἃ ζοῦσε δὲ θὰ γένονταν αὐτὰ—χάλασε τὸν κόσμο στὶς ντουφεκιές, νομίζοντας πῶς ἔκανε ἀγώρι κ' ὕστερα σὰν τοῦ τὄπανε κατσούφιασε καὶ βουβάθη... Θυμήθηκε τὴ μαύρη ὥρα τοῦ χωρισμοῦ καὶ τὴ χαρὰ ἔννοιωσε σὰν τῆς διάβασαν τὸ πρῶτο γραμματάκι της.

Πῶς νὰν τὸ πιστέψῃ πῶς ὅλα πέρασαν, χαθῆκαν, πῶς ὅλα αὐτά, τῶν περασμένων οἱ λαχτάρες ὅπως καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ μέλλοντος,συντρίφτηκαν. Καὶ γροίκαε στὸ διάβα τους τὰ μάτια της νὰ θολώνουν, μὰ τοῦ κάκου δάκρυ πρόσμενε νὰν τὰ δροσίσῃ.

★

Ἄκουσε ποῦ τὴ φώναξαν σὰν ὄνειρο. Ἔγυρε· ἄλλο μαχαῖρι δίκοπο. Ὁ Γιάννης τῆς Περβάζενας, τῆς Λενίτσας ὁ φίλος, καβάλλα στὸ μουλάρι του φορτωμένο κληματσίδες διάβαινε γιὰ τὸ χωριό. Τὴν καλησπέρισε καὶ κάτι τῆς εἶπε. Τῆς φάνηκε πῶς ἄκουσε τὄνομα τῆς Λενιῶς.

Θἄλεγε νὰν τῆς γράψῃ νἀρτῇ γλήγορα. Δὲν τοὔδωσε ἀπάντηση. Ὁ Γιάννης διάβηκε τὴ στράτα κ' ἡ γλυκειά του ἡ φωνὴ ἀρχίνασε στὸν ἀντίλαλο νὰ χαρίζῃ ζωή. Τραγούδαε:

Ἡ ξενητειὰ μὲ χαίρεται κι ὁ τόπος μου μὲ κράζει
Κ' ἡ μάννα ποῦ μὲ γέννησε κλαίει κι ἀναστενάζει...

Κάτι σὰν οὐρλητὸ ξέφυγε στὸ λαρύγγι της. Ἔσκυψε τὸ κεφάλι στὴν ποδιά της Κ' ἡ φωνὴ τοῦ Γιάννη ἄσπλαχνη ξακολουθοῦσε μακραίνοντας νὰ τῆς δίνῃ πληγὲς στὴν καρδιά:

Ἐσὺ σὰ μοῦ πεθάνῃς ἐγὼ τί θὰ γενῶ
Ποῦ θἄβρω ἄλλην ἀγάπη ..

Αὐτὸ εἶταν πολύ. Σηκώθηκε νευρικὰ τρομασμένη, κοίταξε δεξιὰ κι ἀριστερὰ μὲ μάτια ματωμένα. Ἔπεσε ἡ ματιά της μπρὸς στὴ βρύση· ἡ στάμνα της ξεχείλιζε μὲ κρότο. Τὴν κοίταζε, τὴν κοίταζε χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃ. Ὕστερα σὰ νὰ ξύπνησε. Κοίταξε πάλε τριγύρω της. Τὸ σκοτάδι πεντάπυκνο τὴν ἔζωνε.

— Ἔρχεται ἡ νύχτα...

Ἄδραξε τὴ στάμνα της. Σύχασε λίγο. Ἀγνάντια της τὰ φώσια ἀπ' τὸ χωριὸ λὲς τὴν παιζογελοῦσαν κι αὐτὴ ἄθελα ἀνέβαινε τῆς στράτας της ἀργὰ τὸν ἀνήφορο, ἀνήφορο Γολγοθᾶ, προχωρῶντας σ' αὐτά, ἐνῶ ἀπὸ πίσω της τὸ σκοτάδι ἀμείλιχτο τὴν κυνηγοῦσε.

Κ' ἡ βρύση μοναχὴ θρηνολογοῦσε μὲς στὴν ἐρημιά.

Βόλος, Γεννάρης 1906.

ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΙΝΟΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΛΑΪΚΟΙ ΟΡΟΙ

Φίλε Νουμᾶ,

Καλὸς ὁ Ἀθρώπινος Μηχανισμὸς τῆς κ. Παπαμόσκου, μὰ δὲν ἔχει πάντα τοὺς ἀληθινοὺς λαϊκοὺς ὅρους. Δύσκολο ὅμως βέβαια νὰν τοὺς μαζέψει ὅπιος ζεῖ στὰ ξένα, κι' ἔτσι νομίζω πρέπει ὅλοι μας νὰ βοηθήσουμε τὴν κ. Παπαμόσκου ὅσοι ζοῦμε στὰ Ἑλληνικὰ τὰ χώματα.

Μὲ τὴν ἄδειά σου λοιπὸν σοῦ δίνω κι' ἐγὼ μερικοὺς ὅρους, ὅπως τοὺς λέει ὁ λαὸς στὴν πατρίδα μου τὴ Σάμο.

Κάρα (κρανίον)
Κάφκαλο (κρανίον)
Κορφὴ
Σνίχι (σβέρκος)
Κούπραινας (σβέρκος)
Ματόκλαδα
Τσίνουρα
Βοργιὸς τοῦ ματιοῦ
Ἀσπράδι καὶ Μαβράδι
Νινὶ (κόρη) τοῦ ματιοῦ
Σαλίγκαρος (ἕλιξ) τοῦ ἀφτιοῦ
Ριζάφτια (κρόταφοι)
Μασσάλες
Κατουσάγουνο
Γούλια
Δόντια μπροστινά
Σκυλόδοντα
Τραπεζίτες
Φρονιμίτης
Οὐρανίσκος
Σταφυλίτης
Καταπιόνας
Καρύδι
Τρικόμπι (σφοντύλια τοῦ σβέρκου)
Ραχοκόκκαλο
Κωλουράδι (ἄκρη τοῦ ραχοκόκκαλου)
Παγίδια
Ἀρφανὰ παγίδια (ὑεφτοπάγιδα)
Λαγγόνια
Τὰ πάκια (διάφραγμα)
Ἀφαλὸς καὶ Ἀστέρας
Λεκάνη καὶ Σιδεροστιὰ
Πλάτη καὶ Πινακίδα
Καρδιακόκκαλο καὶ Σπαθὶ (στέρνον)
Μπράτσο
Ἄγκωνας
Σαΐτα (ὁ πῆχυς)
Κόμποι (τῶν δάχτυλων τ' ἄρθρα)
Ἀπλόχερο
Παλάμη, χούφτα, φούχτα
Βελανίδα (βουβῶν)
Μῆλο τοῦ μεριοῦ
Μηλογόνατο (ἐπιγονατὶς) (*)
Καλάμι
Κότσι
Πατούχα ἢ Πατούνα
Χτένι (ταρσὸς)
Βασιλικὲς Φλέβες (ἀρτηρίες)
Φυλλοκάρδια (κόλποι τῆς καρδιᾶς)
Φλεμόνια
Σπλήνα
Ζυγαρδούμια (τὰ ψιλὰ ἔντερα)
Μπομπάρια (τὰ χοντρὰ ἔντερα)
Φούσκα
Σκέπη (περιτόναιον)

Δικός σου
ΣΑΜΙΩΤΗΣ

* Ἀφτὸ οἱ παλιοὶ τὸ λέγανε καὶ μύλη, κι' ὁ λαὸς τόκανε μῆλο.

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΒΑΡΒΑΡΙΣΜΟΙ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Προχτὲς ποῦ εἶχα πάει γιὰ μάρτυρας στὸ Πρωτοδικεῖο σὲ μιὰ ὑπόθεση ὡς ποῦ νἔρθῃ ἡ ὥρα νὰ μὲ ξετάσουνε ἄρχισα καὶ διάβαζα μιὰ εἰδοποίηση τοῦ *Προέδρου τοῦ Πρωτοδικείου* ποὺ ἤτανε στὸ γραφεῖο τῶν πτωχεύσεων κολλημένη· πῶς γροθοκοπιέται τὸ Συνταχτικὸ μὲ τὴ Γραμματικὴ καὶ μὲ τὴ ἔννοια, φαίνεται ἀπὸ ἕνα κομμάτι ποὺ σᾶς ἀντιγράφω :

«Οἱ εἰσηγηταὶ δικασταὶ ὀφείλουσι κατὰ τὰς σχετικὰς *διατάξεις τῶν σχετικῶν διατάξεων* τοῦ περὶ πτωχεύσεως Νόμου, νὰ ἐποπτεύωσιν ἀδιαλείπτως περὶ τῆς ἐκτελέσεως *τῶν διατάξεων καὶ προβαίνουσιν* εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῶν ποινῶν»

καλύτερα θὰ ἤτανε ἐκεῖ ποὺ λέγει «κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τῶν σχετικῶν διατάξεων» νὰ ἔβαζε καὶ μιὰ δοτικὴ «ταῖς σχετικαῖς διατάξεσι» γιὰ νὰ πάῃ ἔτσι κορδόνι ἡ κλίση τοῦ ὀνόματος· ἀλλὰ ὁ κ. Πρόεδρος δὲν ξεχνάει καὶ τὴ ἀγαπημένη του γενικὴ καὶ τὴν ἐπαναλαμβάνει παρακάτω· «περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν διατάξεων» «*καὶ προβαίνουσι*» ἐδῶ δὰ τὸ πῆρε ὁ διάβολος τὸ συνταχτικὸ «ὀφείλουσι νὰ προβαίνωσι» ὄχι ὅπως λέει ὀφείλουσι καὶ προβαίνουσι—δηλαδὴ ὑποταχτικὴ.

«καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἀμελούντων ἢ κατακρατούντων χρῆμα τῆς πτωχεύσεως συνδίκων ἢ ἄλλως πως μὴ φειδομένων *τοῦτο*»· *φείδομαι τοῦτο*, φαίνεται πὼς οἱ δικασταί μας ἀρχίζουνε νέο συνταχτικὸ νὰ βάζουν σ' ἐνέργεια—«φείδομαί τινος» λένε οἱ ἀρχαῖοι.

«Οἱ εἰσηγηταὶ παρακαλοῦνται ἐπίσης νὰ ζητῶσι κατὰ μῆνα πρόχειρον λογοδοσίαν τῆς *χρήσεως τοῦ χρόνου* τοῦ χρήματος καὶ τῶν ἐργασιῶν ἑκάστης πτωχεύσεως ἀπὸ τοὺς συνδίκους καὶ δι' ὑποβολῆς αὐτῶν παρὰ τούτων ὑπομνημάτων ὅπως ἡ ἐποπτεία καὶ ὁ ἔλεγχος *ἔστιν ἄμεσος*»

«λογοδοσία τοῦ χρόνου» σὰν παράξενη λογοδοσία «καὶ ὅπως ἡ ἐποπτεία καὶ ὁ ἔλεγχος ἐστὶν» «ὅπως ὦσιν» ἔπρεπε νὰ πῇ· τὸ *ὅπως* κατὰ ποὺς κουτοδασκάλους εἰσάγει πάντα πρόταση μὲ ὑποταχτική.

Αὐτὸ φέρνει, φίλε μου, ὅλη ἡ σχολαστικὴ ἐκπαίδευση ποὺ γιὰ χάρη της τὸ καημένο τὸ ἔθνος ξοδεύει τόσα ἑκατομμύρια κάθε χρόνο.

ΕΝΑΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

(Στὴ στήλη αὐτὴ θὰ κρεμίμε κάθε βδομάδα, σὰν κεφάλια λησταῖων, ὅλες τὶς ἀσυνταξίες κι ἀνορθογραφίες ποὺ βρίσκοῦνται σὲ καθαρευουσάνικα βιβλία. Συνεργάτες τῆς στήλης αὐτῆς θἄνται ὅλ' οἱ ἀναγνῶστες μας, ἀρκεῖ μοναχὰ πλάϊ στὸ βαρβαρισμὸ ποὺ θὰ μᾶς στέλνουνε νὰ σημειώνουν τὄνομα τοῦ βιβλίου καὶ τὸν ἀριθμὸ τῆς σελίδας ποὺ βρίσκεται).

«Χθὲς ὁ καρραγωγεὺς Ἐμμανουὴλ Ράβδος ὢν ἐπὶ τοῦ κάρρου του ὡδήγει αὐτό, ἐκόπησαν τὰ ἡνία τοῦ ἵππου καὶ κατῆλθεν ἵνα καὶ ὅπως σταματήσῃ τὸν ἵππον, ὁπότε κατέπεσε χαμαὶ καὶ ἐτραυματίσθη καταπεσὼν εἰς τὴν σιαγόνα καὶ τὸν μηρὸν ἐκ τῆς πτώσεως».

(Ἀπὸ τὸ *ἐπίσημο* Ἀστυνομ. Δελτίο).

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰ βγεῖ, καθὼς γίνεται κάθε χρόνο, μὲ ὀχτὼ σελίδες, γιὰ νὰ ξεκουραστοῦνε λίγο καὶ οἱ τυπογράφοι μας. Στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰ δημοσιέψουμε καὶ ποίημα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ.

— Ἀπὸ σήμερα θἀρχινήσει νὰ βγαίνει στὴν Ἀθήνα μιὰ καινούρια Γαλλικὴ ἐφημερίδα— «Le monde Hellenique» ὁ τίτλος της—δυὸ φορὲς τὴ βδομάδα καὶ μὲ ὕλη διαλεχτή.

— Θὰ διευτύνεται ἀπὸ γνωστὸ κ' ἔμπειρο δημοσιογράφο, τὸ φίλτατο κ. Σπύρο Πανᾶ, ἀνταποκριτὴ τοῦ «Φιγαρῶ», τοῦ «Κήρυκα τῆς Νέας Ὑόρκης» κι ἄλλων εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων, καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἐπιτυχία τῆς Ἐφημερίδας του εἶναι ἀπὸ τώρα ἐξασφαλισμένη.

— Ὁ «Ἑλληνικὸς κόσμος» στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες θὰ βγάζει, ἐξὸν ἀπὸ τὶς ταχτικές του μέρες, κάθε μέρα μισόφυλλο γιὰ νἔχουν κ' οἱ ξένοι, ποὺ θὰ βρίσκουνται δῶ, τὴν καθεμερνή τους φημερίδα ποὺ νὰ μαθαίνουν ἀπ' αὐτὴν ὄχι μοναχὰ τί γίνεται στοὺς ἀγῶνες, ἀλλὰ κι ὅλα τὰ νέα τῆς ἡμέρας.

— Ὁ διευθυντὴς τοῦ «Ἑλληνικοῦ κόσμου» ἔχει καὶ τοῦτη τὴν καλὴ ἰδέα, νὰ γνωρίσει στὴν Εὐρώπη τὴ φιλολογία μας, μεταφράζοντας τὰ πιὸ διαλεχτὰ Ρωμαΐικα διηγήματα, ἰδίως τὰ ἠθογραφικά.

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη

Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἀθήνα 1, Ἐπαρχίες 11 (οἱ 7 ἐκλογικοί).

Λαθωμοί. Ἀθήνα 35 (οἱ 33 ἐκλογικοί), Ἐπαρχίες 15 (οἱ 6 ἐκλογικοί).

Κλεψιές. Ἀθήνα 1, Ἐπαρχίες 1.

Ἀπαγωγές. Ἐπαρχίες 1.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

αἰδ. Ἀρχ. κ. Γ. Π. Λίβερπουλ. Λάβαμε τὴ συντρομὴ τοῦ 1906 καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμε.—κ. Λ. Ν. Ὁ Winston Churchill λέει· «Εἶναι καλύτερο ἕνα βιβλίο ποὺ ξέρεις καὶ ποὺ νιώθεις παρὰ ἢ διαβάσεις ἑκατό».—κ. Περίεργο. Ἔχεις ἄδικο. Ὁ Νουμᾶς οὔτε Θεοτοκικὸς, οὔτε Ραλλικὸς εἶναι. Ἀ δὲ βαριέσαι ξεφύλλισε τοὺς τόμους του νὰν τὸ δεῖς. Ἂν τοῦτη τὴ φορὰ χτύπησε τὸ Ράλλη εἶναι γιατὶ ὁ Ράλλης ἀντιπροσώπευε τὴ δημοκοπία καὶ τὴν ἀρχομανία, ἐνῶ ὁ Θεοτόκης, μὲ τὸ στρατιωτικό του νομοσκέδιο καὶ μὲ τἄλλα, ἔδειξε πὼς ἔχει σκοπὸ νὰ δουλέψει σοβαρὰ κ' ἐθνικά. Αὐτὸ εἶναι ὅλο. Ἂν ὁ Θεοτόκης, τώρα μάλιστα ποὔρχεται μὲ τὶς καινούριες ἐκλογὲς δυνατώτερος ἀπὸ πρῶτα, ξεχάσει τὸ πρόγραμμά του, πρῶτα πρῶτα ὁ Νουμᾶς θὰν τοῦ τὸ φωνάξει, καὶ πολὺ πικρά.—κ. Μ. Παπαμ. Ἰντίες. Λάβαμε τὴ συντρομὴ τοῦ 1906 καὶ σ' εὐχαριστοῦμε.